
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 28 07 01 009 9

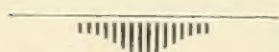
אל שן הסלע

דרמה בחמש מערכות

מחיי הארץ

מאת

מרדכי ברנשטין

הוצאת „תרבות", א"י.

תל־אביב—תרפ"ג

דפוס גרארד־אשור, תל־אביב

הנפשות:

זלמן – חנוני פעוט

מרים – אשתו

צפורה – בתם

אורידהו – בנם, פועל

יונה – חנוני עשיר ובעל כרמים

יוכבד – אשתו

דרורה – בתם

אביתר – בנם

שפרה – עלמה באה מחוץ לארץ

שמעון – שומר רוכב

תימנית – א'

תימנית – ב'

הזמן: שנה לפני המלחמה בערך

המקום: אחת המושבות הגדולות ביהודה

בין מערכה א' וב' שלשה ימים

בין מערכה ב' וג' שני ימים

בין מערכה ג' וד' שלשה ירחים

בין מערכה ד' וה' ששה ירחים

מערכה א.

אמצע הקיץ לפנות ערב. האור מאיר מצד שמאל. חצר על יד דרך המלך. בפנים החצר בית לא גדול. לימין הבית, שדרה של עצים המסתירה קיר אחד שלו. לפני השדרה נראה חלק המרפסת עם מדרגות אחדות. באמצע החצר, דוד מפוחם מלא לבנים מוצב על שלשה שברי סלע שחורים. בתוך הדוד תחוב מטה עבה להפוך בו את הלבנים. קצה המטה מחורך. לא רחוק מהדוד, גזע עץ עבה. בחצר שתי תימניות יושבות על יד לגנים וכובסות בעצלתים. שתיהן לא צעירות, לובשות בגדי ערביה. צפורה ומרים עוזרות להן. הן שוטפות את הלבנים, מוסיפות אל האש חלפה וזמורות יבשות. מרים—אשה עבה וגבוהה כבת חמשים בערך. פניה מביעות מרץ. קווצות שערותיה, קצתן שיבה, פורצות מתחת למטפחת המלוכלכה שעל ראשה. צבע פניה בריא וצעיר ביחס לגילה. לבושה שמלה שחורה. תנועותיה אטיות ובטוחות. צפורה ילדה בת שלש עשרה, גבוהה, עיניה אפורות מפיקות בינה, פניה מלאות וחורות, רק בזמן התרגשותה פניה מסמיקות מעט. קצה שפתה התחתונה הבולטת וסנטרה המחודד מעידים על אופי עקשני.

[מ]רים. (אל התימניות): תגמורנה את עבודתכן ותלכנה הביתה. לא תחכינה לצפירה.

[ת]ימנית א. כן, גברת מרים, בודאי נגמור.

[מ]רים. אם תעבודנה כך בעצלתים, בודאי לא תגמורנה גם שעה אחרי הצפירה. עליכן עוד לשטוף את כל הלבנים אשר בדוד.

[ת]ימנית ב. (נעלבת) אין אנו עובדות בעצלתים, אנו עובדות בכל הכח אשר נתן ה' לנו.

תימנית א. בזיעת אפיך תאכל לחם!

צפורה. (ביאוש). חדלי לך מהן, אמא, הן לא תבינינה אותך.

תימנית ב. תימניות תבינינה הרבה. הגברת הצעירה חושבת התימני פתי הוא? הוא יחכם הרבה!

מרים. כן הוא יחכם הרבה ולכן הוא מתעצל לעבוד.

תימנית א. התימני לא יתרשל בעבודתו. הוא עובד בכל הכח אשר נתן לו ה'. בזיעת אפיך תאכל לחם! (מכבסת עוד יותר בעצלתים).

צפורה. (במרירות) בפסוקים לא תכבסי לבנים! (נגשת אליה יותר קרוב) האם גם זו שמה עבודה? (לוקחת מידה את החתיכה ומשפשפת אותה מהר. מהר) הנה, כך עובדים! אחת... נגמר! (משליכה את החתיכה אל הלגן השני) עכשיו, שתים... (משפשפת חתיכה שניה)

תימנית ב. לגברת הצעירה ידי זהב ממש, החתן שלך יהיה אדם מאושר (צפורה ממשיכה לכבס במרץ) וכשיהיה בעלך, יתברך בך. (מזניחה את הכביסה ומסתכלת בתנועותיה המהירות של צפורה)

צפורה. (מרגישה פתאום ששתי התימניות פסקו את עבודתן, מתוך יאוש) אמא, אמא, אמרתי לך נקח ערביות, היינו נפטרות מכבר מכביסה זו. עוד מעט יבואו אבא ואוריה, ואנו לא ערכנו את השלחן עדיין.

תימנית א. נקח ערביות? ואנו מה נעשה? נמות ברעב? הערבים יש להם שדות, יש להם ירקות משלהם. אנו מסכנים. (פניה מקבלות צורה בכינית). אין לנו כלום. וחי אחיך עמך!

תימנית ב. שתי ערביות בחמשה בשליק. שתי ערביות אוכלות הרבה לחם.

צפורה. (מגישה זמורות אל האש) לוא היתה פה לוּקְרִיָה! ביום אחד היתה גומרת את כל הכביסה.

רים. כביסה זו? היא לא היתה מעסיקה אותה אפילו יום אחד. לא הרבה לוקריות ישנן בעולם!

פורה. ומדוע לא הבאנו אותה הנה? היא היתה מסכימה לנסוע אתנו.

רים. ומי ידע שלא נוכל למצא כאן כובסת הגונה? מי שמע על בריות עצלניות כאלו?

ימנית א. (במחאה) אנו בנות ישראל כשרות אנו!

ימנית ב. ועובדות כל הזמן מאז הבוקר. רק שעה קלה נחנו.

רים. יכעס לו אוריהו כאות נפשו. אני אשכור בעוד שבועים ערביות.

ימנית ב. שתי ערביות בחמשה בישליק והן אוכלות הרבה...

ימנית א. וחייבים להשגיח עליהן שלא תגנובנה, חתיכה אחת תגנובנה, והפסד רב יהיה... ואנו בנות ישראל כשרות אנו. לא יש גנב בינינו!

פורה. אמא, לשוא תדברי אתן. אוריהו לא יתן לך לשכור ערביות...

ימנית ב. (מפסיקתה) אוריהו צדיק וחסיד הוא.

ימנית א. אוריהו חסיד הוא, לא יתן לתימני להיות רעב וזרעו מבקש לחם.

רים. אוריהו לא יתן? וכי לעולם נסבול משגעונותיו? לא יתן! בחור למדן כמוהו, יכל היה להיות מורה. הציעו לו את המשרה! והיה חי חיים של כבוד, וגם אביו לא היה צריך לעמוד כל היום בחנות לעת זקנותו. התעקש... רצה דוקא להיות פועל, ולעבוד בשלשה בישליקים ליום... ומה נעשה כשמעט הכסף יאזל? במה נחיה?

ימנית א. אוריהו חסיד הוא... בזעת אפיך תאכל לחם...

פורה, (בבטחה) אוריה לא יתן! (מזדקפת ומביטה על צלה) עוד מעט ותשמע הצפירה ונצטרך להשאיר את הכביסה למחר.

מרים. יוכבד צריכה לדוד שלה מחר. לא נכבס במים קרים!

צפורה. לכי, אמא, תגמרי לערך את השלחן, לבדי אשטוף את הלבנים.

תימנית ב. תלך הגברת מרים, אנו נודרז בכביסה.

(מרים הולכת לגזוזטרה).

צפורה. (מוציאה מהדוד את כל הלבנים אל תוך לגן). את כל הלבנים האלה נגמור עד הצפירה!

תימנית ב. בודאי נגמור. (כובסות שלשתן במהירות).

(שתיקה קצרה).

תימנית א. לאן הלך בעלך לעבוד?

תימנית ב. אל יונה, יש עבודה הרבה בפרדס שלו... ובעלך את, לומד כל הזמן?

תימנית א. כן, יושב לו כל היום ולומד, באים אליו הבעלים יושבים על ידו ושומעים דברי תורה.

צפורה. (אל תימנית א') הן כתוב: בזיעת אפיך תאכל לחם! מדוע בעלך אינו עובד?

תימנית א. הוא עובד את השם יתברך. הוא חושך שינה מעיניו, עושה ימים כלילות בלמודו.

צפורה. והכסף שאת מרויחה מפרנס את כלכם?

תימנית א. אין אנו זקוקים להרבה. שלש נפשות, וגם בתי עכסה עובדת.

צפורה. עכסה קטנה היא. היא באמת צריכה ללמוד.

תימנית א. אם עכסה תפסיק עבודתה, יבטל בעלי מלמודו. למה לבנות לדעת תורה?

(מרים שבה)

מרים. עוד המשה רגעים לצפירה.

נפורה. עוד חמשה רגעים? לא נספיק! בודאי לא נספיק! מה נעשה בלבנים הרטובים?

מרים. תשימי אותם בלגן הגדול והתימניות תכנסנה אותו אל הרפת.

נפורה. במה שנספיק נעשה עוד היום. הן יכולות להשאר כאן איזה רגעים לאחר הצפירה. לא יזיק להן.

תימנית ב. גם בעלי ישוב מהעבודה וצריכה אני עוד להכין לו סעודה ערבית.

תימנית א. בעלי זקן יתש כחו בתורה. אם לא יאכל בזמנו, יחלה.

צפורה. (בכעס) לכנה, לכנה מידו! אני לבדי אעשה הכל.

תימנית א. (אינה זזה ממקומה) שכירי יום אני ולא נבטל מעבודתנו.

(נכנסת דרורה, צעירה כבת עשרים. גבוהה, דקה, יבשה מעט, פניה שחרחרים, מארכים במקצת. עיניה שחורות שקדיות, שערותיה שטוף רבית ומרובות, ריסיה ארוכות, גביניה מקושתות. לבושה שמלה רחבה ומחוגרה שרט רחב. מלבושה עושה רושם של נקיון וגהוץ)

דרורה. שלום לכן!

מרים. (מסבירה לה פנים) שלום, דרורה, מה שלום אמא?

דרורה. תודה מרים, טוב. שלום, צפורה!

צפורה. (באי-רצון) שלום, שלום.

דרורה. אוריהו לא שב עדיין מעבודתו?

צפורה. כאילו אין את יודעת שאוריהו לא יעזוב את עבודתו לפני הצפירה.

תימנית א. אוריהו חסיד הוא. שכיר יום...

דרורה. באתי לאמר לאוריהו שיש עבודה של הרכבה בכרמנו.

צפורה. תמיד התריצים מוכנים מראש! כאלו אין את יודעת שמבינות אנו היטב מה הביאך הנה. (דרורה מתאדמת).

מרים. בואי הנה דרורה, שבי כאן, על הגזע. (מנגבת בסינרה את הגזע, — אל צפורה) כך את מקבלת אורחים?

צפורה. אורחים! כל יום היא באה הנה, זה שנה תמימה ועדיין היא אורחת? (כלאחר-יד) אורחת זאת מוטב לה שתעזור לנו לגמור את הכביסה... לא יזיק לה לעבוד קצת... יפה לבריאות..: וגם תתרגל מעט. לא תמיד תהיה על שלחן הוריה!

דרורה. (נעלבת) עבדתי היום די. יודעת אני לעבוד לא פחות מאחרות. (הולכת אל הלגנים).

מרים. (אל צפורה) מה את רוצה ממנה? (מגישה סנור לדרורה) תלבשי את הסנור ולא תלכלכי את שמלתך.

דרורה. (לוקחת בידה את הסינור הרטוב ומפקפקת אם לשימו על שמלתה) סינור זה רטוב הוא, מוטב שאשטוף בלי סינור.

צפורה. תקלקלי את שמלתך החדשה ואוריהו לא יאהבך יותר.

מרים. (אל צפורה) מה זה היה לך, צפורה? את מגרשת אנשים מהחצר

צפורה. אני מגרשת. החצר שלה היא ולא שלי. אמרתי רק שבכונה לבשה שמלה חדשה, כדי שיאהבנה יותר. ועכשו תקמט את שמלתה..

דרורה. (בהדגשה) הוא יאהבני גם כך יותר. (פונה אל מרים) מרים, תאמר נא לאוריהו...

מרים. (בפיוס) אל תשימי לב לה, שבי עוד מעט אתנו, בקרוב יבוא אורי, הוא עובד בכרם ביכמן על יד הבית... תאמרי לו בעצמך, בתי.

צפורה. (בלעג) בתי! (קול הצפירה פולח את האויר, שתי התימניות קמות מנגבות ידיהן ומתכוננות ללכת) כבר בורחות!.. ומה נעשה בלבנים אש בדוד? יוכבד צריכה לו מחר!

דרורה. אמא יש לה דוד אחר, והכביסה שלני אינה מרובה.

נפורה. (אל התימניות) הכנסנה את הדוד אל תוך הרפת!

ימנית א. לא יש כח בנו. הדוד כבד. יבואו הבעלים ויכניסו.

(התימניות מנגבות ידיהן ויוצאות)

רורה. (אל מרים) למה תצברי כל כך הרבה לבנים? אמא נוהגת לכבס בכל שבוע ולפעמים גם...

פורה. (מפסיקתה) אמא שלך, יש לה שני דודים. חושבת את, כל כך נעים לשאיל מיוכבד דוד בכל יום שני יחמישי. (צפירה ודרורה סוחטות את הלבנים אשר בלגן יזורקות אותן אל תוך לגן שני. שתיקה).

קול מאחורי גדר השטה: שלום לכן!

רורה. (מנתרת ממקומה וממהרת אל הכניסה, נפגשת עם איריהו בפשפש) שלום לך, חביב. (איריה נכנס אתה, הוא גבוה, צנים, בעל כתפים רחבות, פניו שזופות, עיניו גדולות, אפורות. לביש חילצת בד מליכלכת זיעה ואבק ומכנסי קיץ חומים. על ראשו כבע קש בעל שדות רחבים. על שכמו תלוי מעדר).

פורה. (הצרה) כאלו התבין אליה בשלים שאמר. לא ידע אפילו שהיא נמצאת כאן!

ריהו. (משליך את מעדרו, אל דרורה המתבוננת לקהתי תחת זרועי) נשי הלאה, דרורה, התלכלכי!

פורה. (אל דרורה) בעת חבל לך על שלבשת את שמלתך החדשה.

ריהו. (אל מרים) אבא בא?

רים. עדיין, אירי, הוא בודאי יבא בעוד זמן מה. עד שתחליף את בגדיך, יבא.

ריהו. (אל דרורה) סליחה, רגע אחד. תיכף אשיב. (הולך אל הגזוזטרא)

רים. (אל דרורה) את תשארי הערב לאכול אתנו.

פורה. ומה תאמר אמא שלך?

רורה. (מבלי שים לב) תודה, מרים! יחכו לי בבית.

צפורה. לא כדאי להחליף את ארוחתו של אכר בזו של פועל.

דרורה. (בכעס עצור) אני אשאר לאכול אתכן, מרים.

מרים. נוציא את השלחן החוצה. כל כך חם ומחניק בבית, וגם בלת מסודר.

צפורה. כן, נוציא את השלחן החוצה. יראו כלם שיש לני אורחו נכבדה.

דרורה. (אל צפורה) את ילדה רעה! (צפורה צוחקת, אל מרים) אעזור לך להוציא את השלחן ואת הכלים. (דרורה ומרים יוצאות אל המרפסת ונעלמוו בבית. זמן מה נשארת צפורה יחידה על הבמה. היא יוצקת מים על האש ועש מעורב בקיטור מכסה אותה. אוריהו יירד מעל המרפסת, הוא לביש הילצה אחרת שערותיו מחולקות בשים לב).

אוריהו. היכן דרורה?

צפורה. אל תפחד, לא ברחה! תשאר גם לאכל אתנו!

אוריהו. את נרגזה היום, צפורה. מה קרה לך?

צפורה. איני נרגזה כלל, אני רק אומרת שהיא תשאר לאכול אתנו

אוריהו. יפה מאד... אבל, נדמה לי, את כועסת עליה בגלל מה.

צפורה. ואם כועסת, שמא תריב את ריבה מידי?

אוריהו. הפצתי רק לדעת את הסבה (בלעג קל) לא אריב את ריבו מידך.

צפורה. (ברצינות) איני יודעת בעצמי... שנאתי אותה. בגללה שכחו את כלנו!

אוריהו. בגללה שכחתי את כלכם? לא הרגשתי כלל בזה.

צפורה. שכחת או לא שכחת, אבל אינך שייך יותר למשפחתנו אינך מסור לנו כמו שהיית בזמן הראשון לאחר בואנו הנה.

אוריהו. נדמה לי שעוד יותר שייך אני למשפחה. הוספתי גם אותה למשפחתנו! כאחות היא לך!

צפורה. (ברצינות) אין אני רוצה באחיות, די לי באח.

אוריהו. הן אינך יותר ילדה קטנה, ולמה תדברי הבלים?

צפורה. (נעלבת) בשבילך אלה דברי הבלים אבל לוא ידעת כמה אמא סובלת מזה שערבים שלמים היא יושבת יחידה בבית.

אוריהו. (בא במבוכה) בזה צדקת. כן... אבל הן זאת אשמתי ולא אשמתה.. באמת אמא סובלת? אשתדל מהיום והלאה להמצא יותר בבית.

צפורה. אז תשב היא כל הערבים בביתנו... לא אמרתי לך את כל האמת.

אוריהו. למה הסתרת ממני? אל תסתירי ממני כלום.

צפורה. לפנים לא הייתי מסתירה, עכשיו התרחקת.. (פתאום) הייתי רוצה לדעת, כיצד יכל אתה לבלות אתה כל כך הרבה זמן... (בלחש ובאזהרה) היא שבה!

אוריהו. אין בכך כלום. (צפורה שוללת בראשה) טוב, נדבר בפעם אחרת. (מרים ודרורה מוציאות החצרה שלחן ערוך. מעמידות אותו לא רחוק מהמרפסת).

מרים. אורי, הכנים את הדוד אל הרפת. (הוא מתקרב אל הדוד) אבל כל תרימהו לבדך, צפורה תעזור לך.

צפורה. תלך דרורה, לא יזיק לה... תעבוד מעט... יפה לבריאות.

דרורה. (אל אוריהו) התרצה כי לעזור?

אוריהו. (מחייך) באהבה רבה, דרור. (מרימים את הדוד, דרורה נזהרת שלא ללכלך את שמלתה. נעלמים מאחורי הבית).

(שתיקה קלה).

צפורה. ואני אומרת: זהו שגעון.

מרים. (הותכת לחם) מהו שגעון.

צפורה. לגבי אוריהו. מי פלל? אוריהו יתאהב בצעירה קלת-דעת כמוה, ואם אינה מכוערה, צריך אורי להתאהב בה? אורי!!

מרים. מה מבינה את בדברים אלה? היא אינה קלת דעת כלל.. אפשר היתה פעם, אבל אינה כעת. יש לה שכל מעשי, והיא גם אוהבת אותו.

צפורה. (רוטנת) צריכה היתה עוד שלא לאהב אותו!.. שכל מעשי... ממש זוג מן השמים... אני שונאת את שכלה המעשי. חשבתי שגם אוריהו שונא אותו.

מרים. חשבת וטעית.

(שתיקה קלה)

(מאחורי הבית שבים אוריהו ודרורה שלובי זרוע, מעונינים בשיחתם)

אוריהו. התודעת אליה?

דרורה. לא. אמרתי לה שלום ועברתי על פניה. אחר כך ספר לי דודי כל־כך הרבה אודותה.

אוריהו. מה ספר לך? (אוריהו מגיש כסאות מהמרפסת, דרורה מסדרת אותם סביב השלחן. יושבת על אחד מהם).

דרורה. אביה היה יהודי אדוק, אבל היא היתה סו־צי־א־לים־טית ובת שש־עשרה כבר ישבה בבית־האסורים. הוא הבירה שב. בפעם השניה פגשה בצרפת...

מרים. (בדאגה) מדוע זה אחר אבא לבוא?

צפורה. באמת... אף פעם אינו מאחר לארוחה. (בהדגשה) יודע הוא שלא יפסיד את קוניו המרובים! גם בעיני היה מוזר הדבר, אלא שלא חפצתי לשאול הראשונה.

אוריהו. בודאי התאחר לרגע עם קונה. (אל דרורה) וגם אז עבדה במפלגה?

דרורה. גם אני התענינתי בזה. דידי אמר לי שחייה בצרפת היו חי... חי... (מביטה על צפורה) זה אינו חשוב. אחר כך לא עבדה יותר במפלגה...

צפורה. (מפסיקה אותו) הביטי, כמה היא תמימה! (דרורה מתרגזת) אינך יכלה לאמר לאוריהו מה שאת רוצה? הן עוד מעט יהיה בעלך!

(דרורה קופצת על רגליה ברוגזה. אוריהו עוצר בה.)

אוריהו. (אל דרורה) בל נא תשימי לב לדברי ילדה קטנה.

צפורה. ילדה קטנה? האם איני יודעת מה שאני מדברת? האם גם לפני שנתים היתה דרורה מתבישת לספר למי שהוא מלים ששמעה מפי דודה?

דרורה. (מוציאה ידה מיד אוריהו). אי אפשר... חוצפתה עוברת כל גבול!

(עוזבת את החצר מבלי להגיד שלום).

אוריהו. (לצפורה) תראי, שוב הבאבת לה... וגם לי. (יושב על יד השלחן)

צפורה. (במרירות). שלא תשחק לפנינו תפקיד של תמימה. שלא תשפיל את מבטה בצניעות! (אוריהו מפנה ראשו ממנה) האם באמת הכאבתי לך? אל תצטער, אני אביאנה... אלך יאבקש סליחה והיא תשיב. (רצה דרך הפשפש וזורקת לאחוריה) אל תצטער!

(שתיקה)

מרים. (מסדרת את הצלחות) איני שקטה. דבר מה קרה שם בחנות.

אוריהו. (נגש לפשפש ומאהיל על עיניו) הנה בא אבא.

(בפשפש מופיע זלמן עם ספר ארוך תחת זרועו, יהודי כבן חמשים והמש בעל זקן שחור שזרקה בו שיבה, פניו ארוכים והורים, מצחו מלא קמטים. חצי גופו התחתון בלתי מפותח ונראה שעסק הרבה בהוראה או בהנהלת ספרים.)

זלמן. (מאיר פניו) ש-ל-ום!.. עכבתי אתכם? בודאי אוריהו רעב מאד. עדור בחום כזה!.. היכן צפורה?

מרים. צפורה תבוא מיד. מה קרה לך?

זלמן. (יושב על הכסא) יודעת את במי פגשתי? בשפרה בתו של רב נחומצה! היא חושבת להשתקע כאן.

מרים. בתו של רב נחמוצה? האיך זו באה הנה?

זלמן. היא באה לפני ששה חדשים. לחיפה באה. ועכשו עברה הנה. היא חושבת להשתקע כאן.

מרים. בתו של נחומצה? מי פלל? סוף סוף נפגשים!

זלמן. אביה חי ובריא... ממשיך את עסקיו. מה שיכל לקרות בחיים! הוא נשאר יושב בגולה, והיא באה לארץ ישראל.

מרים. ומה תעשה כאן?

זלמן. לא הספקתי להודע ממנה, היא נגשה לחנות בזמן שסגרתי אותה. היא הבטיחה להכנס בעוד זמן מה.

צפורה. (באה בריצה, נרגשת) אינה רוצה להתפיס! המיוחסת! אמרתי לה שאהיה טובה ושלא אדבר מה שאני חושבת... (קופצת על ברכי אוריהו ומחליקה את פניו) אל תצטער אורי! תיכף לאחר הארוחה תגש אליה ותאמר לה שלא צריך לשים לב לפטפוטי ילדה קטנה.

אוריהו. (מחבקה) בקשתיך פעם שלא תרגיזי את דרורה. יודעת את שדבר זה איננו נעים לי כלל.

מרים. דבר אליה ודבר אל הקיר! (אל זלמן) עוד לפני שוב אורי מעבודתו, אמרתי לצפורה שתתנהג אתה בנמוס.

זלמן. האם אינך יודעת שדבריך לשוא יהיו? ילדית כאלה נענשות במלקות! (שם את הספר על כסא).

צפורה. ילדות כאלה אינן נענשות במלקות (בהרגשה) ילדות כאלה בורחות מן הבית כשהן נענשות במלקות.

אוריהו. היא לא תתנהג כך יותר! (אל צפורה) הבטיחי לי צפורה שלא תתנהגי כך יותר. (צפורה אינה עונה).

מרים. (נדה בראשה לעבר צפורה, יוצאת אל המרפסת ישבה מיד. מביאה מרק ולביבות. כל המשפחה יושבת לאכול).

זלמן. (נוטל את ידיו על יד המרפסת ומנגבן) היא למדה בצרפת, גמרה אוניברסיטה.

צפורה. מי גמרה אוניברסיטה?

מרים. באה הנה שפרה בת נחומצה, את לא הכרת אותה. בת עירנו היתה ונסעה לצרפת.

צפורה. זו שישבה בבית האסורים וברחה?

מרים. כן. עכשו היא באה לארץ ישראל. היא תבוא הנה עוד מעט.

אוריהו. בת כמה היא שפרה.

זלמן. שפרה היא בת... חכה... נולדה שתי שנים לפני התחתנו. בת עשרים ותשע בערך!

צפורה. ומי הוא בעלה.

זלמן. אין לה עוד בעל.

צפורה. בת עשרים ותשע ועדיין אין לה בעל?

מרים. חסר רק שתשאלי שאלה זאת לכשתבוא אל ביתנו.

צפורה. אמא, אני אלבש את שמלתי הצחורה ואנעל את הנעלים.

זלמן. בודאי! היא תכתוב לנחמוצ'ה.

אוריהו. (שקוע כל הזמן בהרהורים) אחרי הארוחה אבוא הנה עם דרירה. חפץ אני להכיר את שפרה.

צפורה. יכל אתה להביא את דרורה. אני אשתיק כל הזמן. בהן שלי!

(שתיקה).

מרים. (אל זלמן) ומה הפדיון?

זלמן. פדיון? כשממולך חנות מלאה כל טוב.

צפורה. הייתי רוצה שתשקף החנות שממולך, יש להם די הכנסה מהכרמים.

מרים. אל תצעקי! (מביטה סביבה) בחוץ אנו. עוברים ושבים. (אל זלמן) חסר רק שתאמר את זה בפני דרורה.

צפורה. אני אשתוק כל הזמן.

אוריהו. ולשם מה באה לארץ, זו, בתו של נחימציה?

צפורה. חסר רק שתשאל אותה שאלה זו לכשתבוא הנה.

אוריהו. אשאל אותה. זה מענין מאד.

זלמן. (אל אוריהו) היתה קשה העבודה היום? כל כך חם!

אוריהו. לא קשה ביותר, אבל גם לא נעימה. איני אוהב לעבוד במעדר.

צפורה. דרורה אמרה שיש עבודה של הרכבה בכרמים.

אוריהו. כן, היא אמרה לי.

מרים. כאלו צריך היית בכלל לעבוד בשדה, כשמציעים לך משרה כזאת.

צפורה. דבר אליו ידבר אל הקיר.

אוריהו. (בחיוך) אפשר שצריך להלקות גם אותי.

צפורה. לא היה מזיק כלל. ואתה לא היית בורח מן הבית.

אוריהו. ומנין זה לך?

צפורה. אינך אף פעם בבית. אתה בא רק לאכל, ואז לא תברח.

אוריהו. (ברצינות) כבר אמרתי לך שאשתדל להיות יותר בבית.

מרים. ואת עצמך? מיד לאחר הארוחה את נעלמת.

נפורה. ומה אעשה כאן? כל הערבים לשבת יחידה?

מרים. תבואנה חברותיך אליך, אם רוצות הן לראותך.

למן. ומותר גם לקרוא קצת לילדה במותך.

מרים. היא קראה די בחורף; בקיץ מותר לה לטיל מעט.

למן. את בעצמך אמרת: תיכף אחרי הארוחה היא נעלמת.

מרים. יכולה היא לשבת מעט אתנו יאחר כך ללכת. טפלנו בהם, גדלנו אותם וכשגדלו, הם בורחים מהבית.

למן. אכפת לך, מרים? אתי משעמם לך?

מרים. אתך לא היה משעמם לי כלל, אלמלא היית נשקע מיד לאחר הארוחה בעתוניך ובספריך.

למן. צריך גם מזון לנשמה, מרים.

(שתיקה קלה).

מרים. את הכביסה לא גמרני היום. (אל אוריהו) לוא ראית איך עבדי היום אצלנו התימניות שלך, היית גם אתה מתרגז. עצלנות כזו!

אוריהו. אמא, לא יפה את מתיחסת אליהן. לוא דברי כך על בנך, היה לך נעים? הלבנים לא שלהן הן. כמה שהן עושות—הן עושות.

מרים. על בני אומרים, שאיני מניה את המעדר מידי אפילו לרגע במשך כל היום.

אוריהו. (מחייך) שטויות, אמא. אני ישנתי היום בזמן הצהרים כמו הרוג.

מרים. בצהרים? הצהרים שלך הם.

למן. (אינו מרים את עיניו מעל עתונו) מדברת גם עברית. למדה עברית. חשבה שבלי עברית אינם יכולים להיות כאן.

מרים. קריר נעשה לי. חושבת אני שיהיה לילה קר. נכנס אל הבית?

צפורה. אי אפשר יהיה לקבל אותה בבית! אני אביא לך את המטפחת.
(נעלמת אל המרפסת)

זלמן. (מביט מעל לגדר) הנה היא באה.

מרים. אומר לצפורה שתתלבש! (לוקחת את הקערות והלחם ועולה אל המרפסת).

(נכנסת שפרה. קומתה בינונית. אינה צנומה, אבל זריזה. פניה אהידים, די צעירים ביחס לגילה. עיניה חומות וטובות. היא לבושה שמלת משי, צבע משתנה, רחבה וקלה. די-קולטה מגלה צואר גב'ה ודק. כפות ידיה לא קטנות, אבל יפות. בידה שמשית משי ירוקה).

שפרה. שלום לכם, יהודים. כמה יפה כאן! (מכה בקצה השמשיה על האבנים המפותחמות) כל כך רומנטי! (מגישה את ידה לאוריהו) שמי שפרה פיליקובה.

אוריהו. (מסתכל בה בהתענינות, לוחץ את ידה) אוריהו!

שפרה. ידעתי. כבר ראיתיך פעמים אחדות. שם מוזר כל כך. או—ר—יהו, אוריאל. שם לא מבוער.

אוריהו. (קם) סליחה, צריך אני לגשת למקום אחד, פה, קרוב, מיד אשוב.

שפרה. לא תלך עכשו, אני באתי הנה לראות את כל המשפחה. צריכה אני לכתוב לאבא שראיתי את כלכם.

אוריהו. כלומר...

שפרה. (מפסיקתו) כלומר, לא תלך. תשב לך פה, ומיטב שתציע גם לי כסא לשבת.

זלמן. שבי בבקשה, הנה כסא, על ידי (מראה על הכסא שישבה עליו מרים).

שפרה. (אוחזת בכסא, מרימה אותו בקלות ומעבירה אותו קרוב אל אוריהו) תרשה לי לשבת על ידך? (דוחפת את זרועו הנשענת על השלחן) תזוז קצת!

אוריהו. (מביט עליה בהשתוממות. קם) אבא, אני לא אתאחר. אבוא עם דרורה.

שפרה. עם מי? א... (קמה, צועדת אליו ושמה ידה על שכמו) שמא תבוא הערב בלי דרורה? תלוה אותי מעט ונלך לטיל מחוץ למושבה.

אוריהו. (בחיוך) ברצון רב! אביא את דרורה ונלך לטיל כלנו. הלילה ליל סהר יהיה. (הולך אל הפשפש) אינני אומר שלום,—אשוב מיד.

זלמן. (אל שפרה) ספרי לי מעט על בני עירנו. מה שלום הרב?

שפרה. (מביטה אל הפשפש שבו נעלם אוריהו. באי שביעות-רצון) אינני יודעת, ר' זלמן, כבר הרבה שנים חלפו מזמן עזבי את עירתנו.

זלמן. ואבא אינו כותב לך?

שפרה. אין אבא כותב לי על דברים כאלה. הוא בכלל ממעט לכתוב.

(מרים וצפורה שבות. מרים לבושה שמלת קשימיר שחור, לא חדשה, צפורה לבושה שמלה צחורה, ארוכה ונעולה נעלים מצחצחות יפה)

שפרה. (קמה והולכת לקראתן) שלום לך מרים! (אל זלמן) וזאת היא צפורה הקטנה שספרת לי עליה? (מושיטה להן את שתי ידיה).

צפורה. כן, גברתי הגדולה, זאת היא צפורה הקטנה.

מרים. שלום, שפרה! (אל צפורה) זכרי מה שהזהרתיך!

שפרה. שלא תלכלכי את שמלתך הצחורה? כמה יפה מצרכן שהתלבשתן לכבודי.

צפורה. כלל לא לכבודך, גברת. אני ניעלת נעלי בכל ערב.

שפרה. אבל את שמלתך זו בודאי לכבודי לבשת!

צפורה. לא לכבודך לבשתי שמלה זו, לכבוד המכתב. (זלמן ומרים נבוכים)

שפרה. לכבוד מה? לכבוד איזה מכתב?

מרים. תאזיני מה קטנה זו מפטפטת! מה שלום אמא?

שפרה. אמא? חושבת את אם-חורגת שלי.

מרים. כן, הינדה.

שפרה. בריאה והמודה. ראיתיה לפני שנתים. באה להציל אותי מידי סטודנט נוצרי. הַ הַ הַ (צחוקה מלאכותי) פחדה שאנשא לו.

מרים. (בסקרנות) נוצרי?

זלמן. תנשאי לנוצרי?

שפרה. כן, אבל היא אחרה את המועד.

מרים. (נבהלה) אחרה את המועד?

צפורה. (בקול מנצחת) אמרתי לכן שבת עשרים ותשע אי אפשר לה שלא תהיה נשואה.

מרים. שתקי, פראית!

שפרה. כשבאה, כבר לא אהבתי אותו ונפרדתי ממנו. (אל צפורה) באמת כבר הגיע זמני להנשא.

צפורה. כבר כמעט עבר הזמן. (שפרה מתפרצת בצחוק מלאכותי)

מרים. (אל צפורה) אם לא תשתתקי, אצוה עליך ללכת אל החצר. (אל זלמן שהתחיל שוב מעיין בעתון) כבר נשקעת בעתינך? אבא אינו יכול להשתיק את בתו!

שפרה. לא צריך ר' זלמן, הילדה הזאת מוצאת חן בעיני. היא עדיין חצופה ועדיין אומרת את האמת.

צפורה. (מתקוממת) אין אני חצופה. (אל מרים) ואם איני יכולה לשבת עם גדולים, אלך לי לחדרי. (מתכוננת ללכת).

שפרה. בְרָוָה! גם אני אלך אתך. ריצה אני לראות את ביתכם (קמה).

צפורה. (חוטפת לה את דרכה) אסור להכנס כעת אל החדר! (מהר) היא

אינו נקי. כביסה גדולה היתה לנו היום. לא הספיקה לי השעה אפילו לטאטא.

שפרה. אין בכך כלום. אני מתארת לעצמי שהחדר הוא מלוכלך, מלא בוץ...

צפורה. (מפסיקה אותה) אל תתארי לך, בבקשה. את יכולה להכנס ולראות. אבל בל תכתבי לאביך.

שפרה. (מבינה) הֲ הֲ הֲ ... המכתב! לא אכתוב, אני מבטיחה לך! (רוצה

ללכת, אבל באותו רגע רואה את אוריהו נכנס)

שפרה. (שבה אל השלחן) בלי דרורה?

אוריהו. תבוא אחרי האוכל.

שפרה. אם כך, אפשר לטייל מעט. עד שתבוא.

אוריהו. היא לא תתאחר. בעוד רגעים אחדים תבוא.

מרים. זלמן, הכנס אל תוך הבית, נעשה קריר. (אל שפרה) ביאי, הכנסי.

שפרה. אני אשאר מעט עם אוריהו. נפטפט.

(זלמן מרים וצפורה נעלמים על המרפסת. זמן מה אחר כך נשמעת

שירתה של צפורה)

שפרה. (מתישבת על הכסא, מקימה אותו על רגליו האחוריות ומתנדנדת לאט) כאן אפשר באמת לנוח. האם נחוצה לי לאדם מנוחה יותר שלמה? מתנודד אתה לך על כסא, בין הערבים, ומסתכל אל תוך עינים שקטות ותמימות.

אוריהו איני יכל לנוח אלא בעינים עצומות.

שפרה. ובכן, עצום את עיניך! (הוא עושה כך, היא קמה ובתנועה התולית קופצת

אליו ומעבירה את ידה על לחייו. הוא פוקח את עיניו, מביט עליה בהשתוממות ומסיר

את ידה) למה לא התגלחת היום?

אוריהו. נודע לי שתבוא האורחת אלינו רק איזה רגעים לפני שהיא באה.

שפרה. לא למעני, למענה. לוא הייתי במקום דרורה, לא הייתי מתנשקת אתך הלילה. אתה מקלקל את עור פניה.

אוריהו. (בחיוך) באמת? מהיום והלאה אתגלח בכל ערב.

שפרה. כך, צריך ללמד אתכם מעט! אתם בחורים נחמדים, אבל מרושלים במקצת.

אוריהו. (בלעג) התרבות האירופית עוד לא לגמרי חדרה אל תוכנו.

שפרה. אל תלעג לי. מותר לכם להיות אידיאליסטים כמה שתרצו ובלבד שלא תלבשו כתנת מלוכלכה!

(שתיקה).

שפרה. למה אתה שותק?

אוריהו. אין לי מה לאמר.

שפרה. אבל אתה חושב על איזה דבר כעת.

אוריהו. (ברצינות) מחשבות פעוטות. לא כדאי להביען.

(שתיקה).

שפרה. הזדעזע מעט! מתים אתם כאן, מתים. אמור, מה חשבת?

אוריהו. חשבתי שכאשר את מדברת ואפילו בהתלהבות, נדמה לי שרוצה את לפהק. הפהוק הסתתר בעמקי נשמתך והוא מציץ משם כל פעם, כשתפתחי את פיך... ואת, האמנם את אוהבת תנועה וחיים?

שפרה. פעם אהבתי, עכשו רוצה אני לנוח. (שבה אל מקומה ומתנודדת) לנוח מאותן הסערות והנדודים והפזור. חפצה אני שתהיה דממה ושלוה ותמימות סביבי. שאניח, בכל איברי, בכל חושי, בכל הרגשותי.

אוריהו. (בחיוך) ובכן, מוטב שאשתוק. (שתיקה, אוריהו מסתכל בה בהתענינות)

שפרה. (בנגדרנות) אוריהו, דבר אחד אבקש ממך, כל תתאהב בי!

אוריהו. (בהשתוממות) יכלה את להיות בטוחה!

שפרה. (עושה את עצמה מפחקת) לוא רק רציתי מעט יותר!

אוריהו. לא היה עולה בידך גם אז.

(שתיקה).

שפרה. תבוא מעט אלי, אל חדרי. יש לי חדר יפה.

אוריהו. גם זה לא יועיל.

שפרה. סתם כך, לפטפט מעט. תבוא? אתה יכל לבוא עם דרורה.

אוריהו. יכל להיות. (בחייך) פעם, כשדרורה תהיה עסוקה.

שפרה. והיא עסוקה לעתים קרובות?

אוריהו. מזמן שאני מכירה, עוד לא היתה עסוקה בערבים.

שפרה. מסכן אתה. וכלל לא קרה לך שאתה תהיה עסוק?

אוריהו. קרה פעמים אחדות.

שפרה. ובכן יקרה עוד הפעם. תבוא אלי מחר.

אוריהו. (בלי-רצון) אפשר אבוא.

(שתיקה)

שפרה. יודע אתה במה התעסקתי תמול כששבתי לביתי.

אוריהו. מנין לי לדעת?

שפרה. ערכתי רשימה של כל אותם הגברים שהתנשקתי אתם בימי חיי. אחד לא זכרתי את שמו. רק את פניו ושפמו זכרתי.

אוריהו. (בהתעניינות) את פניו את זוכרת.

שפרה. אני זוכרת היטב. אבל את שמו לא אזכור. אני שמעתי את שמו בכל יום בודאי מאה פעמים במשך של יותר משלשה הדשים... בסך הכל היו עשרים ושלשה.

אוריהו. מסכנים!

שפרה. לא, כלל לא מסכנים! פעם הייתי יותר צעירה ויותר יפה (מתקנת את עצמה מהר) יפה, חפצתי לאמר.

אוריהו. (בחיוך) חלית אחר-כך?

שפרה. מי אמר לך? (מבינה) אינך כל כך תמים כמי שספרו לי עליך.

אוריהו. מי ספר לך?

שפרה. אסור לך לדעת. יודע אתה שבשבילך באתי אל ביתכם?

אוריהו. עכשו אני יודע. (רואה שדרורה נכנסת. קם בשמחה) שלום, דרור! הכירי את הגברת פוליאקובה!

שפרה. (קמה, פוגשת אותה) שלום לך, דרורה! (מסיבבת את פני דרורה בלי צירימוניות כלפי האיר הפורץ מהחלון) ילדה יפה, באמת יפה. (בוחנת את קומתה) וגם... מתלבשת בטעם.

דרורה. (נלחצת ממנה) שלום לך, גברת פוליאקובה (מגישה לה את ידה).

שפרה. יש לך לחיצת יד חזקה, את מנגנת, אי זו באה לך מעבודה?

דרורה. אינו מנגנת... קצת... ויד הגברת רכה היא, כאלו אין בה עצמות כלל.

שפרה. (לוחצת את ידה בחוקה) וגם עכשו?

דרורה. (מושכת את ידה בחזרה) אוף! בל תכאיבי לי, איני סובלת כאב.

(נגשת אל אוריהו, הוא נותן לה את זרועו והיא נשענת עליה).

שפרה. אלך לי מעט אל הזקנים. להם לא אפריע.

אוריהו. שמא תלכי לטיל אתנו.

שפרה. לא אלך אתכם, תודה, אין לי חשק לטיל. תזכיר אוריהו! (עולה על המרפסת)

דרורה. נשב רגע, אני עיפה מעט. (שניהם מתישבים על קורה בתוך החצר)

אל תשב יותר אתה יחידי בערב. לי אמר הדיד שלא אפגש אתה אפילי.

אוריהו. האם לא שאלת את דודך מדוע?

שפרה. כן, שאלתי. הוא ענה לי שהיא אינה אשה הגונה... שהיא פריצה. אמר לי ששני שבועות ישבה בביתו, תיכף לאחר ביאה לארץ ישראל.

אוריהו. ומה בכך, ואם ישבה בביתו של דודך?

דרורה. (בהרגשה) אתה מבין...

אוריהו. (נעשה פתאים רציני) האם עלי לבקשך שלא תפגשי עם דודך?

דרורה. מדוע לא אפגש אתו, הן הוא דודי (מבינה) תתבייש, אורי, אינך מאמין לי?

אוריהו. ואת, אינך מאמינה לי?

דרורה. הצעירה, עליה אפשר תמיד לסמוך... לא, לא תמיד, אבל על פי רוב.

(שתיקה)

דרורה. הרגשתי את עצמי הערב לא בטוב. כל ערב אני מרגישה את עצמי לא בטוב. במשך היום לא אכפת לי. אבל משבא הערב, הרגעים שאיני רואה אותך קשים עלי, חפצה אני להיות תמיד אתך (מתרפקת עליו).

אוריהו. מה עבר עליך הערב, דרורי?

דרורה. איני יודעת, הערב כה רך ומלטף...

אוריהו. ידעתי מזמן, שיש לך נפש רכה, דרורי, אלא שבכונה היית מסתירה אותה ממני.

דרורה. (מתרחקת ממני) לא ידעת כלום, נפשי אינה רכה כלל. אין אני אוהבת סינטימנטליות.

אוריהו. (מחייך) כן, יודע אני. אם כי לא ברורה לי הסבה למה תשתדלי להֵראות קשה.

דרורה. ולי ברורה הסבה, לוא הייתי גם אני רכה וסינטימנטלית, היינו מרחיקים ללכת...

אוריהו. (מפסיקה, בהדגשה) לא היינו מרחיקים ללכת. אין לך מה לפחוד.

דרורה. ואם היינו, מה היית עושה אז... עם השקפותיך.

אוריהו. גם אם היינו, לא היה המצב נורא כל כך.

דרורה. בשביל מי?

אוריהו. בשבילך, כמו בשבילי.

דרורה. מוחלת אני לך כבוד זה, חביבי.

(שתיקה)

דרורה. אמי מדברת על תכלית... מה התכלית, היא שואלת אותי. יהיה נא בטובך לאמר לי, כיצד אבאר לה...

אוריהו. לא צריך לבאר לה כלל.

דרורה. הן היא אמא שלי, ואוהבת אותי, ודואגת לעתידי.

אוריהו. כבר גדלת ועליך לדאוג בעצמך לעתידך.

דרורה. גם אני דואגת לעתידי.. גם לי לא ברור.

אוריהו. (מבטו נעשה חריף והבעתו עקשנית) שמעי, דרורה! חושבת את שמאותו הזמן שהתחלתי מרגיש את אהבתי אליך, נשתעבדתי לך? חושבת את שיעלה בידך לשנות את דעותי? זוכרת את מה שאמרתי לך אז, בערב ההוא: אלה הן דעותי!..

דרורה. (מפסיקה אותו) אבל אמרת לי אז שכל אדם חייב לפעול לפי הרגשתו ולא לפי הפרינציפים שלו.

ריהו. אין אלה פרינציפים, זאת היא עצמיותי. זאת היא הרגשתי הפנימית. (בטון יותר רך) האם את תאהבי איתי כשעצמיותי תהיה פגומה והרגשותי תשתנינה?

יורה. איני יודעת. (בתוגה) רוצה אני שנוכל להראות לפני עיני כל העולם. אתה אמרת והרגשת שעלי לאהוב את האמת ולדבר רק אמת, וקורא אתה אותי להיים של שקר. תמיד צריך להסתתר! פעוטה נעשיתי!

ריהו. אבל מי אמר לך שצריכה את לשקר? מי אמר לך שעליך להסתתר? תגמרי פעם את חשבונותיך עם כל הסביבה המשעממת שלך, נלך מכאן! מה לך ולהם?

יורה. ומדוע לי לעשות מה שאתה רוצה. מדוע לי לשנות את דעותי? הן אם אעשה כך לא תאהב אותי!

ריהו. (מחייך) אין את יודעת את רצונך, גם את, בעמק נשמתך, מתנגדת את לכל השטויות האלו.

יורה. לא, איני מתנגדת. (מתוך הרהורים) אפשר שבאחרית הימים נגיע למדרגה כזו שלא נהיה זקוקים לנשואים. אבל לעת עתה מצב האשה הוא כזה שעליה לקדם את פני הרעה... כל כך מרובים הם הבעלים העוזבים את נשותיהן לאחר שזקנו אלה מעט... וגם את ילדיהם...

ריהו. (מפסיקה) למרות מה שהנשואים קימים.

יורה. איני יודעת איך לבאר לך את זה... איני יכלה לעשות צעד כה חשוב. אמא היתה נקברת היים לוא קרה הדבר. והלוא כביד אם גם המוסר שלך מחייב.

ריהו. (אותה ההבעה העקשנית) אמרתי לך, רוצה אני להיות הפשי.

לאהוב אותך חפשי. להיות מסור לך כל רגע של חיי, לא מ
שכך חייב אני, או שכך הבטחתי לך או שהחברה דורשת מ
כך, אלא מפני שחיה בקרבי הרגשה כזו. (בקול רך) הביני את זה.
רגע יש לי הרשות להפרד ממך, ואיני עושה כך, רק מפני שיש
רצון להשאר אתך.

דרורה. (ברגז) וגם לי נתנה הרשות לעזבך כל רגע, אני מקוה.

אוריהו. כמובן, חביבה, ואני יודע שיש לך רשות זו, ומרגיש את
תמיד, ומשתדל תמיד לזכות באהבתך, ומתקדם תמיד, ומתחדש תמ
כדי לענין איתך, כדי למשוך אותך עוד יותר אלי... וכן גם את.

דרורה. (מתפיסת) ואתה באמת תאהב אותי תמיד. (מתרפקת עליו)

אוריהו. איני יודע, יקירה. אין אדם יכול לאמר בבטחה הן או ל
אבל אם יקרה ואני אחדול לאהוב אותך, אודיע לך מיד. אני מבט
לך את זה.

דרורה. (מתרחקת ממנו, בלעג) כן? באמת, ראוי אתה לתהלה! ומה תיע
לי בזה שתאמר לי? מה אעשה אז? מי יודע במה קשה יהיה מצב

אוריהו. אני מבטיח לך שלא אתחשב גם בקשי מצבך, ואומר לך.

דרורה. (כועסת) כמה טוב-לב!

אוריהו. (בהתלהבות) והאם יקל לך אם לא אומר? ולא היינו מתחתני
והיה קורה איתי הדבר, והיינו צריכים להפרד? או שלא היינו נפרדי
והיינו למעמסה אחד לשניה?

דרורה. אין אתה מתחשב כלל את החיים, אורי.

אוריהו. מי שיש לו הרצון להיות חפשי, אסור לו להתחשב א
החיים, ילדתי. חייב הוא לסדר את החיים לפי רצונו.

דרורה. אלה הם רק דבורים, בחיים אי אפשר כך.

ריהו. אפשר ואפשר. איך שיהיה, חשבי על זה שאמרתי לך יבואתי רגע שתסכימי... שתהיי מוכנה, חפצתי לאמר, לצאת לקראת החיים האלה. הודיעי לי, ואני מבטיח לך שמיד נצא...

ורה. (מפסיקתו) שמעתי, נצא למרחקים... (במרירות) כבר חשבתי. מה תועלת יש בזה שאנו...

(שפרה נראית על קצה המרפסת)

פרה. די לכם שם להתודד בחשך. הכל יהיה טוב, בל תפחדי. (נגשת אליהם) בואו, תלוו אותי ואראה לכם את חדרי.

ורה. (באי שביעת־רצון) אין לי חשק לטיל, אירי! אני עיפה.

פרה. כך? באמת ספרה לי מרים שאת עזרת לה לכבס היום. תשבי כאן מעט ואיריהו ישב תיכף אליך, ביתי אינו רחוק מכאן.

ורה. (ברוגז) אני לא אשב כאן יחידה, אורי.

ריהו. בואי לטיל מעט, דרורה. (איריהו קם, מגיש לה את זרועו) נלך לאט לאט.

(דרורה קמה נשענת על זרועו)

פרה. ל־אט, ל־אט; ל־אט, (בבוז) זקנים! הַ הַ הַ, ל־אט לאט (תופסת את איריהו תחת זרועו השניה, למרות תנועת המחאה מצד דרורה) נֵלְכָה נֵלְכָה! (שלשתם יוצאים דרך הפשפש).

המסך נופל מהר

מערכה ב.

חדר מרווח בבית זלמן. בפנה האחת, מימין לחדר — מטת ברזל רחבה, מוצעה יפה. על המטה שמיכה קלה מעוטפה סדין המצחיר בלבנו. על יד חלון פתוח, בצד שמאל, שלחן רחב, מצופה סופג לבן ושני כסאות על ידו. בקצה השלחן, סמוך לחלון, שורה של ספרים ששתי אבנים מהוקצעות תומכות בהם משני הצדדים. על השלחן מנורה בעלת כן, מאפרה גדולה עשויה צדף, כלי כתיבה יפים ונירות מפוזרים. לצד ימין מהשלחן לאורך הקיר, במרחק כדי להגיע אליה מהשלחן, אצטבא בעלת שלש מדרגות ממולאה ספרים ערוכים בסדר. על יד חלון שני, כסא מתקפל. על הקיר מצד אחד של החלון שעון גדול בעל משקלות ומצד השני המפה העברית. על יד המפה ארון בגדים פשוט. דלת אחת על יד הארון מובילה אל החדרים האחרים בבית. כאשר המסך עולה, רואים את אוריהו יושב על יד השלחן, פשוט בגדו העליון ומתעמק בכתיבה. בידו השמאלית הוא מדפדף מפעם לפעם בספר עבה המונח לפניו. השעון מצלצל אחת עשרה. בחלון שממול לקהל מסתמנת צורתה של שפרה, לבושה שמלה בתולה—כהה קלילה. היא מטפסת על הבטיח ויושבת עליו. אוריהו אינו מרגיש בה.

שפרה. (בלחש) שלום! (איריהו אינו שומע, בקול רם) שלום לך אוריהו!

אוריהו. (מפנה פניו אל החלון, משתומם, קם, נגש אל החלון) שלום שפרה (מושיט לה את ידו) כל כך מאוחר?

שפרה. (ממשיכה בלחש) אל תצוח ככה, תעיר את כל בני הבית. עכשו לא מאוחר; זה עכשיו שבת.

אוריהו. כן, לא מכבר שבתי. טילנו הערב רחוק מחוץ למושבה.

שפרה: שם באמת ראיתיך. ישבנו בחבורה עם שומרים, על יד הדרך. כעת שבתי וראיתי איר בחדרך. לא הייתי בטוחה אם יחידי אתה. העצים על יד החלון מסתירים אותך מכל העולם!

אוריהו. שבת יחידה? כל כך מאוחר?

שפרה: אני שבה תמיד יחידה. איני חפצה שהצעיר ילוה אותי עד לביתי ואחר־כך ילך לו שוב לטיל, ואני אהיה מוכרחה להשאר : חדרי.

אוריהו. תחת זה את מובילה אותו לביתו ועליו להשאר בחדרי.

שפרה. כמובן. (פתאים) מדוע לא באת תמול? הבטחת!

אוריהו. לא הבטחתי. אמרתי שאפשר שאני אבוא.

שפרה. ואני, טפשה, חכיתי שני לילות רצופים עד שתים עשרה בחדרי.

אוריהו. כל כך מאוחר?

שפרה. חשבתי שקודם עליך ללוות את דרורה לחדרה... וכאשר לא באת, החלטתי...

אוריהו. (מפסיקה) לטיל מעט עם השומרים.

שפרה. כן, עד שתפנה... חפצתי לראותך יחידי.

אוריהו. והזמנת אותי לבוא לחדרך יחד עם דרורה?

שפרה. ידעתי שהיא לא תבוא. היא אינה אוהבת אותי.

אוריהו. מנין לך זה?

שפרה. כך הבינותי. יכלה אני להכנס אל תוך חדרך? לא נוח לשבת!

אוריהו. כמובן, יכלה.

שפרה. ודרורה לא תבוא לראותך?

אוריהו. דרורה כבר ישנה.

שפרה. (בחיוך) לוית אותה עד ביתה?

אוריהו. כן, ושבתי אל חדרי.

שפרה. בחור טוב אתה, בחור נ א מ ן.

(היא מעבירה את רגליה דרך החלון, נכנסת אל החדר ויושבת על הכסא המתקפל, על יד החלון. אוריהו מסיע את כסאו ויושב על ידה. שתיקה)

שפרה. אפשר הפרעתיך מעבודתך?

אוריהו. לא, לא הפרעת כלל. אני מתענין בך.

שפרה. אתה מלגלג עלי?

אוריהו. לא, ברצינות לא. חשבתי כל היום מה יכלה להיות סבת התענינותי ולא מצאתי עדיין.

שפרה. (בעליצות עשויה) באמת חשבת עלי כל היום?

אוריהו. גם היום וגם אתמול... בשעת העבודה, כמובן.

שפרה. (באמון) ואני לא חדלתי מחשוב עליך גם היום וגם אתמול, כל היום וכל הלילה.

אוריהו. גם הערב?

שפרה. (פניה משתנים לרציניים) כן, גם הלילה... חפצתי לשאול אותך דבר מה, אולם אתה מחויב לענות לי.

אוריהו. (בחיוך) אם אוכל.

שפרה. (קמה. מורידה את הכסא איזה שלבים ומתנפלת אל תיבו בחצי שכיבה) יודע אתה לשם מה באתי לארץ ישראל?

אוריהו. איני יודע, חפצתי באמת לשאלך.

שפרה. לי לעצמי לא ברור יפה: התחיל דבר מה מושך אותי הנה. החיים שם נמאסו עלי... בודאי ימאסו גם פה בקרוב.

אוריהו. לאן תסעי אז?

שפרה. אינני יודעת בעצמי. (שפרה שמה את זרועה הנחשפת על ברכי של אוריהו. זרועה לבנה מאד והטובה. באופן אינסטינקטיבי משלב אוריהו את זרועותיו על חזהו. שתיקה קלה)

שפרה. (פניה מפיקים צער, פתאום) אפשר למצוא כאן תקון לנשמה? אמור, אפשר?

אוריהו. (שקט ומסביר פנים) איני יכול לענות לך על זה בודאות, שפרה. כלנו מחפשים פה תקון לנשמותינו.

שפרה. לא, לא זה. לגמרי לא לזה התכונתי.

(שתיקה)

אוריהו. ולמה התכונת?

שפרה. (משעינה את סנטרה על כף ידה ומרימה פניה ועיניה אליו) אינך עיף עדיין? אני רוצה לספר לך מעט מחיי, אפשר שאז תבין אותי יותר.

אוריהו. איני עיף כלל. בודאי אבין אותך יותר.

(שתיקה)

שפרה. מעולם לא ספרתי לאיש, ולך אני רוצה לספר, בשביל כך באתי באמת.

אוריהו. והיטבת לעשות.

(שתיקה. נכר על פני שפרה שהיא מתקשה בהתחלה).

שפרה. יודע אתה, רבות עברו עלי בחיי. חייתי הרבה.

אוריהו. זה נכר בך.

שפרה. (באי שביעת־רצון) כיצד, זה נכר בי?

אוריהו. בפעם הראשונה כשנכנסת אלינו, ראיתי קמטים דקיקים על יד הרקות במקום התוך העין. כאשר סגרת את עיניך, הם הזדעזעו ורצדו... אבל אין זה חשוב, ספרי לי על חייך.

ז

שפרה. אינִי יודעת במה להתחיל. ההתחָלָה תמיד קשה. (שפרה סוגרת את עיניה. שתיקה)

שפרה. כאשר סוגרת אני את עיני ותמונות מחיי הקודמים שבות אלי בבהירות, הנני מרגישה לאות כזו... לא היתה לי מנוחה בחיי... בת שש עשרה עזבתי את ביתי יאמי ההורגת ואסע לצרפת. מה עשיתי שם? למדתי באוניברסיטה, בקונסרבטוריה. ורוב זמני בטלתי... שם נפגשתי לראשונה פנים אל פנים עם גבר. הוא היה סטודנט, יפה, חסון וגמיש. ואני הייתי עוד ילדה, בילדותי הליתי הרבה ולא הייתי מפתחה בגופי... בשנת השש עשרה עוד ילדה הייתי... התמכרתי לו ואהבתי אותו, כנראה. אבל יחסינו היו כל כך קשים... בשבילי.

אוריהו. הוא היה יהודי.

שפרה. לא, יהודי לא היה מענה כך... יהודי היה מבין לנפשי... הוא אהב אותי אהבה עזה... אבל את עצמו אהב יותר.

אוריהו. ואת אהבת אותו?

שפרה. כנראה. הוא היה יפה ובעל אופי קשה, שליט. אז השבתיי לאדם בעל מרץ כביר. פחדתי ממנו... זכורני באותם הלילות שהיה דופק על דלת חדרי — גרנו אז מחוץ לעיר בבית קטן, בדול בעל שלשה חדרים — ומבקש שאתן לו להכנס. קולו היה רך ועדין וצלילים של געגועים וסבל עצור נשמעו בו... ורק היה נכנס, היה משתנה לגמרי... אני הייתי שורה במצב של התעלפות מרוב פחד. מתוך מצב זה הייתי מתקוממת נגדו ומגינה על עצמי בכל כחי. אבל אני הייתי מתעיפת מהר... הייתי מתנפלת על ברכי ומבקשת על נפשי, בוכה ומתחננת. איימתי עליו אפילו שאאבד את עצמי לדעת... הוא לא היה מתחשב עם בקשותי ואיומי. והיו מתחילים

העניין, ואני הייתי מאבדת את חושי בו... כך עברו שלש שנים
אוריהו. (מעביר את ידו ברכות על פני רויטה) שלש שנים ואת לא יכלת לברוח ממנו?
שפרה. (פניה מביעים סבל) לברוח ממנו? וכי ידעתי אז שישנם בעולם גברים שיחסם אחר היא? במעט לא נפגשתי עם איש בזמן ההוא. כל היום הייתי מחכה לו בחדרי... כשהיה רואה אותי בחברתו של גבר אחר, היה נעשה כל כך עצבני, שקשה היה להמצא בד' אמות שלו. גמרתי בלבי שלא להפגש עם איש, והייתי מסוגרת שבועות שלמים בחדרי.
אוריהו. (פניו מביעים השתתפות והבנה) ומה עשית כל הזמן בחדרך?
שפרה. קראתי הרבה. סרג'י היה מביא לי הרבה ספרים, על פי הרוב ספרי מדע.
אוריהו. ולאחר שלש שנים? (מחליק את ידה)
שפרה. לאחר שלש שנים? עוד קודם הרגשתי שתוצאות בלתי נעימות צפויות לנו מ... מקרבתנו... באחד הערבים התרפקתי עליו ברכות וכלי אדומה מבושה הגדתי לו.
אוריהו. והוא לא היה שבע־רצון?
שפרה. (בעצב) כלל וכלל... הוא צוה עלי ללכת מיד לרופא ולמניע בעד התוצאות. לא הסכמתי לזה, אמרתי לו אפילו שכבר אחרתי את המועד ושאני פוחדת מנתוח קשה. הוא איים עלי שאם לא אשמע לו, יעזבני, וכאשר סרבתי להשמע לו, למרות איומיו, הלך לו.
אוריהו. ועזב אותך במצב כזה?
שפרה. ועזב אותי במצב כזה... כל אותו הלילה בכיתי. היה קר ואני התפשטתי ובכתנת אחת לעורי ישבתי על מטתי, ראשי בכפי אל

ברכי ואבך, בשרי סמר מקור... ערגתי לשמוע את דפיקתו המחרידה על דלתי, יבוא ויתעלל בי, ובלבד שלא אשאר יחידה בבית ברזל. כנראה נרדמתי לזמן קצר. כאשר האיר הבקר התחלתי לחשוב, זאת היתה מחשבתי הראשונה על החיים. ואז קבלתי גם החלטה, ההחלטה הראשונה בימי חיי. התלבשתי ואלך אל הרופא. הנתוח היה קשה ואני השתחררתי מילדי.

אוריהו. (מוסיף להחליק את ידה) ואחר־כך, האם הוא שב אליך?

שפרה. לא, הוא לא שב. ואחר כך? אחר כך הרגשתי קלות כזו והתחלתי להתיחס בקלות אל החיים.

(שתיקה)

שפרה. אתה אינך מבזה אותי?

אוריהו. למה אבזה אותך?

שפרה. נדמה לי שכל אחד היה מבזה אותי לו היה שומע שהרגתי... שהשתחררתי מילדי.

אוריהו. (מחליק זרועה ברכות) זאת היא זכותה היחידה של האם העתידה, לא להיות אם...

שפרה. (בעליצות) זאת היתה מחשבתי הראשונה באותו בקר כשישבתי על מטתי.

(שתיקה)

אוריהו. ושוב היו לך יחוסים קרובים עם גברים?

שפרה. רק אז התחילו... הרגשתי את עצמי חפשיה כצפור. שוב לא עמד שום מכשול על דרכי. יכלתי לחיות כעילה על רוחי.

אוריהו. (פוסק ללטף את זרועה) וחיית?

שפרה. וחייתי. רק אז טעמתי את טעם החפש. הייתי חפשיה כמו גבר. והייתי זמן רב חיים מלאים כמו גבר... פתאום נמאסו לי החיים

והתחלתי להרגיש את עצמי בודדה... התגעגעתי לתמימות בחיים ולתמימים בחיים... לבי הגיד לי שגם זאת וגם אלה אמצא אצל יהודי ארץ ישראל.

אוריהו. ואת נשמעת לקול לבך ותבאי הנה?

שפרה. היה איש אשר נתן לי את הדחיפה הזו. הוא אהב איתי הרבה זמן, אבל לא ידע כיצד נגשים אלי... היה נגש אלי ברטט ובזהירות והיה רק מצחיק אותי.

ארויהו. הוא היה צעיר מאד!

שפרה. לא, הוא היה כבר בא בימים. בן ארבעים אי יותר. חשבתיו לאחי הגדול והייתי אתו תמיד גלוית לב. הוא נסע לארץ ישראל ולפני נסעו אמר לי שאוכל לבא אליו, בזמן שהחיים הרועשים יעיפוני.

אוריהו. ואת באת אליו?

שפרה. כן, באתי אליו. אבל הוא נשתנה לגמרי... או שלא התגלה קודם בצורתו האמתית... קודם לא התיחס אלי כמו אל אשה, אבל כאשר באתי אליו...

אוריהו. (מפסיקה) מכיון שבאת אליו...

שפרה. כן, מכיון שבאתי אליו, רק נכנסתי להדרו, הרגשתי דבר מה כה מהניק וכה מוכר... הרגשתי לא הכזיבה אותי. הוא לקחני כמו שאחרים יותר יפים ויותר אמיצים ממנו לקחוני שם, בצרפת.

אוריהו. (משתומם) כבר פה? בארץ ישראל?

שפרה. ולמה תתפלא כל כך? כאלו פה הגברים אחרים הם?

אוריהו. חשבתי שכאן אחרים הם... אבל לא זה העיקר. הן את באת... הן את לשם התמימות באת?

שפרה. מי יכל היה לתאר שאיש זה במשך שנתים בארץ ישראל ישתנה כך. קודם היה יותר רוחני, יותר נעלה...

אוריהו. השאיפה להגיע לארץ ישראל העלתה אותו.

שפרה. והחיים הממשיים בארץ משכוהו לתוך התהום... אף אחד לא עורר בי יותר געל נפש בחיי.

אוריהו. לאו דוקא משכוהו. השפעת השאיפה חלפה.

שפרה. כך, ועוד מעט וגם השפעת שאיפתי אני תעבר.

אוריהו. (בהדגשה) כבר עברה.

שפרה. כבר עברה?!

אוריהו. בעצמך אמרת שכבר נמסרת לאיש זה שבאת אליו. כבר בארץ ישראל.

שפרה. (במבוכה קלה) אחד פחות, אחד יותר... במה ההבדל...

אוריהו. הבדל גדול... הפעם נתגלתה כל העבדות שבך... גם קודם לא היית חפשיה.

שפרה. אני לא הייתי חפשיה? מה אתה שח? אני? להפך, יותר מדי חפשית הייתי! לפעמים מקנאה אני באלו שאינן חפשיות... באלו שנשאו...

אוריהו. (כאלו מצטט) אשה חפשית נמסרת רק לאיש שהיא אוהבת אותו ואינה נמסרת לאיש שאינה אוהבת אותו.

שפרה. אם כך מעטות הן הנשים החפשיות בעולם.

אוריהו. כן, מעטות.

שפרה. אבל אני נמסרתי רק לאלה שנדמה היה לי שאני אוהבת אותם.

אוריהו. תמיד? (שפרה אינה עונה) לעתים קרובות?

שפרה. (במבוכה) לא, רק פעם אחת.

אוריהו. ובכן היית רק פעם אחת חפשיה, רק פעם זו.

(שתיקה, אוריה רוצה להתרומם מהכסא, שפרה עוצרת בעדו)

שפרה. (מתוך בכאב) האפשר למצא תקון לנשמה?

אוריהו. אמרתי לך, כלנו מחפשים פה תקון לנשמותינו.

שפרה. (באי סבלנות) לנשמה כזאת אני שואלת. (מראה על עצמה)

אוריהו. כלני מחפשים פה תקון לנשמותיני... שאלה זי מעסיקה אותי מאד בזמן האחרון.

שפרה. (קמה בהשתוממות) מעסיקה בזמן האחרון? אותך? גם אתה?... ואני חשבתי...

אוריהו. כן, (מראה בידו על שלחנו) אני כותב עכשיו על ענין דומה לזה. מעסיקה אותי השאלה של העלאת נשמה. אם יכל איש להשפיע על איש אחר שותר על חפשתו, כך, שהוא, האיש האחר, ישכח את עברו, את חייו הקודמים ייולד מחדש, טהור־מחשבות וחפשי בפעילותיו. (בחיוך) אמרתי לך הכל בקצור...

שפרה. (בהתענינות) ישכח עברו ייולד מחדש? טהור־מחשבות? (בחיוך חור) דעתך?..

אוריהו. (בהדגשה) אם היא מחפש תקון לנפשו.

שפרה. כן, אם הוא מחפש תקון לנשמתו.

אוריהו. חסר לו רק המרץ. חסר לו לאיש כזה כח הרצון. הוא מכיר בירידתו ואין לו המרץ והרצון להתנגד לזרם הסוחב אותו למטה.

שפרה. (בצחוק) רק מרץ ורצון? רק?

אוריהו. (ברצינות) אל תצחקו. (בהדגשה) רק. אין זה העיקר. צריך שיבא דבר מה שיגביר את רצונו של זה.. הדבר הכי טוב היא שימצא איש בעל מרץ חזק, האיש הזה חייב לצמצם את כל עצמיותו ולכון את כל רצונו ומרצו כלפי נקודה אחת: להעלות את השני... הראשון ששאף להעלות נפש אחת היה הושע הנביא, האינך זוכרת? בואי, אראה לך. (נגשים אל השלחן. הוא מדפדף בתנ"ך קטן ומגישו אליה. היא מעיינת זמן מה בספר ינוקפת. עיניה מלאות כעס. היא זורקת את הספר על השלחן.)

שפרה. לא ארשה את זאת! שמעת? לא ארשה את זאת. מה אני בעיניך? (אוריה מביט עליה בהשתוממות, פניה נעשים נוגים מאד. היא צועדת איזה צעדים אחורנית ופורצת בבכי חרישי, בכסותה את עיניה בכפיה) אני לא... מעולם לא...

אוריה. (נגש אליה, מעביר ידו על שכמה) תסלחי לי... לא חפצתי להעליבך לא עלה על דעתי שאת תעלבי.

שפרה. נחלצת ממנו ונסוגה אל החלון) זהו... לא עלה על דעתך!

אוריה. (מתקרב אליה בהרגשה של אשם) צדקת, שפרה. יודעת את, לפעמים קרובות יקרה לי מקרה דומה לזה. אין אני יודע כיצד נגשים אל בן אדם. תסלחי לי.

שפרה. (בחיוך של נעתרת) אסלח לך אם... אם תאמר לי איזה דמיו מצאת ביני ובין... גומר

אוריהו. איזה גומר.

שפרה. שם בספר, שכחתי את שמה השני.

אוריהו. ההבדל הנהו רק בזה שהיא אהבה תכשיטים ואהבה לשתות יין ואת בודאי אינך להוטה אחרי זה.

שפרה. אם כך אין כל הבדל. גם אני אוהבת תכשיטים ויין טוב.

אוריהו. ובכן, אין כל הבדל. (שניהם שקועים בהרהורים. שתיקה)

שפרה. (מדוכאה) האם עלה לו להושע?

אוריהו. מה עלה?

שפרה. להעלות את זו... את גומר.

אוריהו. לאו, לא עלה בידו.

שפרה. אבל הנביאים בעלי מרץ היו!

אוריהו. כן, הם היו בעלי מרץ. השפעתו עליה היתה בודאי גדולה,

אבל הוא היה נביא ברוחו ולא יכל היה כלו להצטמצם בנקודה אחת... לעזר לאיש אחד. והוא גם אהב אותה ורצונו ביחס אליה נחלש מאד.

(שתיקה)

שפרה. (פתאם) ומדוע לא תנסה אתה?

אוריהו. מה אנסה?

שפרה. (מדגישה) להעלות אותי.

אוריה. (מבולבל) אני? להעלות אותך? כיצד?

שפרה. (בערמומיות) שמעתי עליך ששתפני אתה. תעניק לי מתומתך.

אוריה. (מגמגם) אבל... אבל...

שפרה. (מפסיקתו) אל תפקפק, יש לך מרץ, תוכל להשפיע עלי. נוחה אני לקבל השפעה... כאשר אני רוצה בכך. הנה את ספרך והראה את כחך בחיים.

(אוריה נגש אל השלחן, יושב על הכסא השני. מוריד את ראשו על זרועו הכפופה. שפרה שומרת כל תנועה שלו. כאשר אחר רגע קט הוא מרים את ראשו, פניו מביעים החלטה. שתיקה)

אוריהו. יודעת את, שפרה, נדמה לי שלהעלות את השני הוא המפעל הכי חשוב שהאדם יכל לעשות. (בהתלהבות) להביא נשמה חדשה אל גופו של האדם, נשמה המשנה גם את הגוף, בזה דומה האדם ליוצר.

שפרה. (נלהבה) יש הרגשה כאלו נילד לך ילד גדול ומבין.

אוריהו. לא, כלל לא זה. יש הרגשה כאלי יצרת דבר מה בהכרה ובתבונה. ישנה הרגשה חריפה של יצירה הבאה בהכרה מתמידה.

רה. ואתה תעשה את המפעל הגדול.

אוריה. (נבוך) אני?..

שפרה. כן, אתה. אתה!

אוריהו. (בפקפוק) אם אוכל. בך תלוי הדבר.

שפרה. (בהתלהבות) אני אעזור לך בכל יכלתי, חביב.

אוריהו. תודה. לא זה חשבתי. אם יש לך נשמה עדינה, היא תעזור לך.

שפרה. איני יודע... נסה... אבל... אבל...

אוריהו. מה אבל?

שפרה. (בלחש) מה שספרתי לך.. רק התחלת חיי ספרתי לך!

אוריהו. (בדאגה) ומה היה אחר כך?

שפרה. אחר כך?.. אחר כך... ידע אתה, אפשר שלא הייתי צריכה כלל להעלב, כאשר השוית אותי אל זו, אל גומר...

אוריהו. כך? (קשה לו להסתיר את שביעת הרצון שלו) כך? גם דרך זו עברת?

שפרה. גם דרך זו עברתי... דרך קשה היתה.

אוריהו. ומתועבה.

(שתיקה)

אוריהו. (שקיע ברעיונותיו) אין אני יכל להבין כיצד בני אדם ישרים יורדים למדרגה כזו. הם לקויי ההרגשה האסטיטית.

שפרה. (נעלבה) מה אמרת? ההרגשה האסטיטית?

אוריהו. (כמו קודם) כן, מתועבים החיים ההם לא בגלל זה שאדם שוכר לו גוף למלא את תאותו, אלא בגלל זה שהאיש, ברגעים הכי רגישיים בחייו, פונש בקרירות ובשנאה וכמעט תמיד גם בהרגשה של געל נפש מצדה.

שפרה. (משתדלת להזכר) אין הדבר נורא כל כך. רק הצעירים הם

רגישיים יהם אינם פוגשים בהרגשה של געל נפש... לא תמיד פוגשים׳ חפצתי לאמר. (גוחנת אליו) חפצתי לשאול אותך דבר מה. אפשר?

אוריהו. כמובן, אפשר.

שפרה. (מסמיקה) אתה... מעולם...

אוריהו. לא, לא, (מחייך) כמובן לא. (בתמימות) איך הייתי יכל לדרוש מכלתי שתהיה תמימה?

שפרה. (מתרחקת ממנו) יאתה אומר באמת לדרוש מאהובתך...

אוריהו. (מפסיקה) איני יודע אם אבא בדרישה כזאת אל אהובתי... אבל... רוצה אני שתהיה לי רשות זו.

שפרה. רשות, רשות... למה לך רשות זו?

אוריהו. אדם חפשי אין לו שום חובות ויש לי הרבה רשויות. הוא אינו משתמש בהן, אבל היא יכל להשתמש בהן. בזה עיקר החפש.

שפרה. איני מבינה היטב מה שאמרת, אני משתדלת, אבל איני מבינה... חשה אני שהצדק אתך. (שניהם מתקרבים לשלחן)

(שתיקה)

מבעד לחלון נראה ראשה של צפורה. היא עומדת כנראה על איזה עצם מורם, כי חצי ראשה וגופה נרכנים על הבטית. הבעתה: סקרנות והשתוממות קיצונית. לבושה—כתנת לילה.

שפרה. (מזדעזעת) לוא ידעת מה שעבר עלי בימי חיי.

אוריהו. (מתופף באצבעותיו על השלחן) כן, כן, סבלת כבר בילדותך.

שפרה. כמה סבלתי! מעולם לא הרשו לי לעשית מה שרציתי. היו מכריחים אותי לעשות דוקא את ההפך.

אוריהו. כך, כך, אם הורגת. יבכן לא היה לך בית כלל?

שפרה. לא היה לי בית מעולם? כן, באמת לא היה לי.

(בהתלהבות) מעולם לא חשבתי על זה. באמת. אפשר שהאשמה לא בי היתה? אפשר. .

ואוריהו. כן, כך .. האשמה לא בך היא. לא ידעת החפש מהי. לא היה לך בית שלך... כן, צריך לך בית שלך, רהיטים שלך, ידיד מסור לך בכל לבו. גם ידיד לא היה לך... רע, אני אומר... ועלי להמציא לך כל זה!

שפרה. (נבהלת) רע בל תמציא לי. (מתרפקת על ידו) תהיה אתה ידידי. (מסתכלת עמק אל תוך עיניו) כן, חביב?

אוריהו. כן, כמובן.

שפרה. (בעליצות) יבכן לא לגמרי אבדתי את צלם האלהים! היא רק הסתתר שם עמק בתוך לבי ויתכסה גלים של אפר והלאה. צריך להעלות אתו, לנקות אתו ואני אשיב לתחיה. ואתה תעזר לי, אחי. כן, תעזור?

אוריהו. (ענום) כמובן אעזר, שפרה.

שפרה. (מתוך הרהורים) הבריה אותי להיות אמתית. אם צריך, היה קשה אתי, התאכזר אלי, אבל בל תעזבני. אני פוחדת כעת להיות יחידה. אני פוחדת את התהום.

אוריהו. (עוד יותר ענום) את התהום אמרת? כך, כך...

(שתיקה)

אוריהו. (מעביר את ידו על מצחו כמגרש מחשבה בלתי נעימה) עכשיו נדבר לזמן מה מעשיים. ראשית דבר צריכה את למלא את כל מה שאצוך... אני יודע, קשה מאד...

שפרה. (מפסיקה אותו) כלל וכלל לא קשה, אוריהו. אני מקבלת עלי ברצון למלא את כל מצוותיך.

אוריהו. ואפילו אם תהיינה קשית יכלתי מיבנות לך... רק לזמן מה..

שפרה. אפילו לתמיד.

אוריהו. (באי-סבלנית) לא לתמיד. רק לא לתמיד! (ויותר רך) אי אפשר לתמיד.

שפרה. (מתכוצת לתוכה) כן... לא לתמיד. אני מבינה.

אוריהו. אינך מבינה! אם כך יהיה תמיד, לא יהיה לך רצון לעולם.

שפרה. אם כן יהיה תמיד, למה לי רצון?

אוריהו. (באי סבלנות) בלי רצון כלים לא יעלה בידי, כלים..

שפרה. (בתוגה) אין לי רצון לרצות.

אוריהו. (ביאוש) טוב, טוב. את זה אני אתן לך. (בכעס) אם אין לך.

שפרה. דבר אחד אבקש ממך אירי. על דבר אחד אני מתפללת אליך. היה טוב אלי... בל תכעס...

אוריהו. (בטון רך) אני לא כעסתי. עכשיו צריך לשכיר לך בית ולי אין כסף...

שפרה. (פניה אורים) כסף? אל תדאג לזה אירי. יש לי די. ואם נחוץ יהיה עוד, אכתוב לצרפת ואקבל עוד.

אוריהו. (משתדל לזכור דבר מה) לצרפת? ממי תקבלי מצרפת?

שפרה. (במבוכה) ממי?.. ממי?.. מדודי.

אוריהו. (נעשה רציני והבעתו חריפה) ואת יודעת את הכתבת שלו? אמרת שאת יכלה לקבל עוד.

שפרה. (בתקלה) כמובן, אני יודעת. כתבית של דודים עשירים אינן נשכחות.

אוריהו. (מדגיש כל מלה, כאלו מפקד) מחר בבקר תשלחי חורה על פי כתבת זו את כל הכסף הנמצא בידך.

שפרה. (נדהמה לרגע) את כל הכסף? איני רואה בזה שום נחיצות... (שפתי אוריה מתעקמות מאי שביעת-רצון) אבל אם רצונך בכך... אם תצוני (הושבת רגע) מחר אביא לך את הכסף ותשלחהו.

אוריהו. את בעצמך צריכה לעשות את זה.

שפרה. טוב, אשלח בעצמי. ובלילה... מחר בלילה (בהתרגשות) אביא לך את הקבלה מהדאר.

אוריהו. (באי-סבלנות) לא צריך לי שום הוכחות, את שמעת?

שפרה. (בהקלה מסיתרה) טוב, הביב, רק בל תכעס עלי. אני מבקשת אותך שוב, בל תכעס עלי. כל כך הרבה כעסו עלי בילדותי. כל פעם שכועסים עלי, ימי ילדותי עולים על זכרוני...

אוריהו. אין אני כועס כלל. (ברכות) ואם פעם יקרה ואני מרים את קולי בדברי, בל תשימי לב. אני מעט נרגז... עיף מעט.

שפרה. לא, אירי. אנשים כמוך אינם עיפים. אסור להם להיות עיפים... בפרט כעת...

אוריהו. נמצא אני במבוכה וצריך לחשב הרבה, מבינה את? עכשיו את מוכרחה להתחיל לעבד. את מוכרחת לעשות כך, אבל רוצה אני שתוכלי לשכר לך בית שלך, בית יפה.

שפרה. אתה גם כן תגור בבית הזה.

אוריהו. (בעצב) גם לי מספיק לצרכי רק בצמצום.

שפרה. לשנינו יחד יהיה די. (בהתלהבות) יהיה די! תראה שאני אקבל משרה טובה ואעבד יפה... יספיק בשביל שנינו.

(שתיקה)

אוריהו. (שקוע במחשבות) מה אמרת? משרה? כלל לא השבתי על זה. כן, אפשר כדאי... סוף סוף גם זו עבודה חשובה. אפשר...

שפרה. (בדאגה) מה היה לך אורי, על מה תחשב, דבריך מוזרים.

אוריהו. חשבתי שאני איכל לקבל את משרת המורה שמציעים לי פה במושבה.

שפרה. (בעליצות) אם כך, בודאי שיספיק לנו. אני יודעת הנהלת ספרים וגם שפות.

אוריהו. לא, שפרה. את תלכי לעבד בשדה.

שפרה. בשדה? כל כך הם כעת? אני אשוף כלי!

אוריהו. (מפסיקה) יודע אני שבזמן הראשון יהיה קשה לך... אבל מהר תתרגלי ותרגישי את עצמך היטב, תראי.

שפרה. אם אתה מצוה... (אוריהו מביע בפניו אי-סבלנות) דורש ממני, חפצתי לאמר... (אוריהו מעקם את שפתיו) טוב, יקיר, חפש בשבילי עבודה!

אוריהו. אין הדבר כל כך קל למצא כאן עבודה בשביל צעירה... אבל... בודאי אשיג.

שפרה. כמובן תשיג. תאמר שאני אעבד בהתמכרות כל היום ובלבד...

אוריהו. ובלבד?

שפרה. ובלבד שבערב אוכל להיות אתך.

אוריהו. בערב? בערב אני עסוק. בערב...

שפרה. ידעתי, בערב צריך אתה לטיל עם דרורה מחוץ למושבה.

אוריהו. כך. אני ח פ ץ לטיל. יודעת את, אני אוהב מאד את דרורה. באמת צריך הייתי לאמר לך את זה קודם...

שפרה. לא צריך היית לאמר גם עכשיו.

(שתיקה)

שפרה. אבל איזה רגעים תוכל להקדיש לי לאחר שתשוב מטיולך א
ביתנו.

אוריהו. (בצער) דרורה תכעס עלי מאד, החלטתי, מבלי לשאל את פיה

שפרה. (בצער עמק) כן, היא תכעס עליך, על אשר תגור אתי בבי
אחד. היא לא תאמין לך... לנו.

אוריהו. כן. ודרורה קשה היא להתפיים.

שפרה. (ביאוש) מה נעשה יקיר? דרורה תכעס ואתה תעזב אותי ואנ
שוב אשאר גלמודה... אני כל כך פוחדת להשאר גלמודה... בעת..

אוריהו. אל תפחדי. לא תהיי יותר גלמודה. (ברגז) אמרתי לך שאהיה
ידידך! זאת היא החובה הראשונה שקבלתי על עצמי... הראשונה
בימי היי... ואני אקימנה. (בהחלטה) דרורה תאמין לי. היא מוכרחה
להאמין לי!

שפרה. (בפנים אורים) כן, היא צריכה היתה להכירך מכבר. שנה שלמה
שהיא נמצאת בחברתך. צריכה היתה להכיר אותך.

אוריהו. (בבטחה) והכירה בודאי. אני בטוח שהיא תבין. אני אבאר לה,
והיא תבין. (מתרומם מעל כסאו, עובר אל הקיר, נשען בראשו על המפה)
עכשיו עיף אני וצריך להיות יחידי מעט... את תצטרכי לצאת בדרך
שבאת בה, דרך החלון...

שפרה. (קמה, מושיטה לו את ידה) שלום לך ותודה מעומק נפשי... דבריך
נגעו אל לבי. אינני בוכה, אבל מרגישה אני דמעות טהורות נוזלות
בלבי... דמעות זכות... כל כך שמחתי!.. פחדתי פן לא תבין לשוני.
כה פחדתי... (לוחצת את ידו) שלום לך. (מגישה את הכסא אל החלון בשביל
לעלות עליו).

אוריהו. שמא אלוה אותך?

פרה. לא צריך. (מתרוממת על הכסא כדי לפסוע אל החלון) עוף אתה.

ריהו. (עוזר לה לעלות) תזכרי שפרה. דרך ארכה יקשה לפני האדם עד שהוא מתרומם ועולה אל שן הסלע, ומראשו יעד התהום — רק צעד אחד, צעד אחד.

פרה. (נשארה עומדת על הכסא מפנה פניה אליו) תאמין בי מעט, חביב! אעשה כל מה שביכלתי לבלי לעשות צעד זה. תאמין בי מעט.

ידיהו. אני מאמין בך הרבה, שפרה. האם אין את מבינה את זה? אני מאמין בך יותר מאשר בכל אדם אשר נפגשתי בו עד עכשיו.

פרה. (בשמחה) באמת? באמת?

ריהו. (נשען בראשו על המטה, עוצם עיניו) כאשר אני עוצם את עיני ורוצה לתארך לעצמי, רואה אני אותך עומדת על חודו של שן סלע מכוסה שלג עולמים, לבושה את שמלה צחורה קלילה. רגלך הימנית נוגעת ואינה נוגעת בשן (שפרה עומדת על רגלה הימנית) רגלך השניה רגלך הצחה כשלג ההרים תלויה מעל לשאול המשחירה למטה; (שפרה מושיטה את רגלה מחוץ לכסא). ידיך פרושות הן לצדדים (שפרה עושה כך) השמש, שמש צהרים בהיר מבריק ומקרין ומשחק בזהרורי השלג ובצחור שמלתך, וידיך ורגלך... מבטך מישיר למרחק...

פרה. (פתאום רוקעת ברגלה, בכעס) מתוך הספר? אתה מדבר מתוך הספר שלך!

ידיהו. (במבוכה, פוקח את עיניו) הספר? לא, הוא אינו מענין אותי יותר. לא אכתב בו אף מלה עד שלא תשכחי שספר זה יכול היה להיות כתוב על אודותך... (עוצם את עיניו) רגלך השניה תלויה מעל לתהום, לתהום... לתהום..

פרה. (נצבת שוב על רגל אחת) כמה קשה לשמר על שווי המשקל... התהום מפחידה אותי בליעה... רגלי הימנית קפאה, אין אני מרגישה בה יותר...

אוריהו. זכרי, לפניך התהום האיומה. זהירה תהיי. יכלה הנך להחלי
את רגלך, אבל בזהירות.

שפרה. (מחליפה את הרגל) כן, כעת יותר טוב. עומדת אני כלי על רגל
השמאלית ורגלי הימנית תלויה באויר. קשה לשמר על שווי המשקל.

אוריהו. כך, תזכרי, קשה לו לאדם להגיע עד מרום יכלתו, וכשהוא
מגיע, ההתאמצות הכי כבירה נחוצה לו, בשביל שיוכל להחזיק מעמו
על מדרגה זו. תזכרי לך את זה.

שפרה. (בדאגה) וכאשר ברכי תכשלנה ולא יהיה בי יותר הכח לעמוד
כך? מפחידה התהום בלועה!

אוריהו. אל פחד, שפרה. ברוח שקטה ושליה הסתכלי בלוע התהום
עמוק לרגלך וכאשר תרגישי שאין בך כח יותר, תחליפי את רגלך
השמאלית בימנית. (היא מחליפה) אבל היי זהירה...

שפרה. (בצער) וכאשר תיעף גם זו, וכאשר תכשלנה הברכים? האם
אוכל לרדת אז לאט לאט באותה הדרך שבה עליתי?

אוריהו. (פוקח את עיניו, מתישר) אל תעיזי! (באי־שקט) לא להפך ערף!
(בכאב). בל תשובי. ראי בקשתיך, בל תשובי. מוטב לך שתשליכי
את עצמך אל תוך הלוע! (תמונת צפורה חולפת בחלון)

שפרה. (אינה יכלה יותר להחזיק מעמד ומתנפלת עליו) חביבי, שֶׁאֲנִי שלך
אני! מהבקת בחוזקה את צוארו ונתלית עליו) שאני, שאני! (אוריהו נדהם
ובטרם שב רוחו אליו, היא קופצת דרך החלון החוצה. במהירות תנועותיה מרגשת
בעין טרפיות. אוריה נשען במרפקו על מזוזת החלון ומסתכל אל תוך שחור העצים).

המסך יורד לאט

מערכה ג.

הדר האורחים בתוך ביתו של יונה פינקלמן. ממול לקהל שני חלונות ועליהם וילוני רקמה. בקיר לימין ובקיר לשמאל שתי דלתות. אחת מובילה למרפסת והשניה, אל הדר האכל. בין החלוניות, שלחן מעגל. קרוב לדלת אל הקיר השמאלי פסנתר עם כסא מסתובב על ידו. על דף הפסנתר איזה כרכים של תוים. שני נרות אדומים לוליים תקועים בשני פמוטי הפסנתר. על מכסה הפסנתר, מגבת רקומה משי וזהב. על יד הדלת לימין, בוננית קטנה שעל שלבה העליון עציץ גדול ועל השלבים התחתונים תוי זמרה בלתי מכרכים. מנורה גדולה על השלחן, מכוסה מצל ירוק. אפשר לבחון על פני הקירות והאנשים את הקו המבדיל בין האור והצל. על הקיר מעל לפסנתר תלויה תמונה מגדלה של דרורה ומעט יותר רחוק אל הדלת, תמונת הנדיב. על יד הדלת השניה תלויה תמונה של המשפחה ע״י שעון קיר גדול. על יד השלחן יושב יונה פינקלמן ומעיין בעתון. יונה—צנום ודל בשר. מצחו גבה ויפה, שערותיו שיבה, עיניו שחורות, קטנות ולא שקטות. זקנו קטן ומחודד, גם כן שיבה. הוא לבוש בגד שחור פשוט ונקי. מדבר בהתלהבות מלאכותית במקצת. על ידו קרוב לקיר יושבת יוכבד וסורגת פוזמק. דרורה עם אוריהו יושבים על יד הפסנתר הסגור, דרורה על הכסא המסתובב ואוריהו על כסא שהסע מהשלחן. דרורה מדברת בלחש אל אוריהו המקשיב לה. כשהם מתכופפים נראים פניהם. על פני דרורה שפוכה שביעת רצון. פני אוריהו נוגים. יוכבד — בעלת גוף, גבהה ומעט שמנה מדי. פניה אמיצים. מביעים

החלטה ומרץ. פימת הסנטר מסתמנת בבטחון ובגאוה. עיניה שחירות גדולות ומביעות. שערותיה – השחור בהן מרבה עדיין על הלבן. תניעותיה שקטות ואטיות. לבושה שמלה לבנה עשויה בד פשוט מזהיר בלבנו. דבורה אטי ומדגש.

יונה. (מבלי להרים את עיניו מעל העתון) הייתי רוצה לדעת כלפי מי טענותיהם של אלו מבוונות. אנו המנצלים! אנו החיים חיי עשר! יבעצמם הם אימרים שהעובד צריך לחיות בריחה.

אוריהו. (מבלי לפנות אליו) כן, העובד!

יוכבד. (מניחה לרגע את הסריגה) ויונה אינו עובד? בחיין בוער כתנו יהוא נסחב על המירו מכרם לכרם. (אוריהו מגחך) ציחק אתה? ימ לו לעשות, אם אין בכחו יותר ללכת ברגל? אם הזקנה קפצה עלי וכי לא עבד עבודת פרך בזמן שהיה צעיר? וכי אני לא עבדת אתם באתם ימצאתם ישוב מיכן, ארץ מעובדה ומכשרה ועודכם ריטנינ תעבדי קודם עשרים וחמש שנה כמונו, אחר כך תרכבו גם אתם ע חמורים.. אחר כך תחוי דעתכם, תבקרו ותמצאו הסרונית.

אוריהו. אבל. .

יוכבד. (מפסיקתו) כשהם נכנסים בליל ששי ורואים מפה לבנה ע השלחן וחתיכת דג ממולא, אינם יכלים לסלח לנו חטא זה. בכפר ברוסיה היינו מזדרזים להטמין את החלה בערב שבת ולשים ע השלחן לחם שחור במקומה כשהיינו מרגישים בגוי שבור נכנס א הבית יעכשיו יש לני אותה ההרגשה כשהפיעל נכנס אל ביתנו..

דרורה. (במחאה) אל תדברי כך, אמא!

יונה. באמת אל תדברי כך. אדרבה, שמח אני כשהבחורים נכנסים א ביתנו.

דרורה. (בהדגשה) היית שמח כשהיו נכנסים אל ביתנו.

יונה. כן, כעת ממעטים הם לבא אלינו. חושבים הם את עצמם לזרים לנו לגמרי. כאלו לא לדבר אחד התכוננו.

אוריהו. (כל השיחה למעמסה עליו) יש להם לפועלים די סבות להתרעם על האכרים, דומני. אל אנשים המתכוננים לדבר אחד, צריכים הייתם להתיחס אחרת.

יונה. ואלינו איך התיחסו בזמן הראשון? האם בנו טפלו בכסיות של משי? האם אני נבהלנו מהיחס הקר והמעליב? התעיללו בנו, התעיללו בהרגשותינו. עבדים היינו בארץ, עבדים לאדונים קשים שהביטו עלינו כעל בני גזע שפל. ובכל זאת...

אוריהו. (מפסיק את שטף דבריו) ובכל זאת לא יכלתם לסבל את היחס הזה ותמרדו.

וכבד. כל אחד מאתנו היה יכל לחיות חיים יותר טובים ברוסיה. עבודת פרך עבדנו גם לאחר שיצאנו לחפש... האם שערותי היו הופכות שיבה ואני רק בת ארבעים ותשע אני?.. אבל, ברוך השם, אין אנו מתאוננים... היו זמנים הרבה יותר גרועים.

יונה. ובכל זאת לא עזבנו את הארץ. לוא היינו נמצאים במצבכם...

אוריהו. (מפסיקו) דרישותיכם אחרות היו אז, וגם...

יונה. (מפסיקו) דרישותינו אני אחרית היו? ואנו לאו בני אדם היינו? האם לא חי בנו החשק ללבש בגד יפה, ולא מכנסים קרועים? וחבנו אני לא ידע טעם דג מפולפל? ונשמותינו אני לא התגעגעו לקריאת ספר יפה? לראות חזיון יפה?

דרורה. אתם באתם הנה מפני שנקעה נפשכם בחיים ההם. מפני

שהציקו לכם שם, הגלות הציקה, והם באו מפני שהארץ הקסימה אותם מרחוק.

אוריהו. וכאשר באתם, קשרו אתכם מיד אל האדמה, שאמרו לכם: שלכם תהיה; אַל נחלה שלכם, אל בית שלכם, אל בהמה שלכם.

יונה. (בנצחון) הלא הם אינם רוצים כלל ברכוש. הרכושני טרפה הוא בעיניהם.

דרורה. רכושני הריהו רק זה המנצל אחרים, אבל לא העובד...

יונה. (מפסיקה בכעס) שמעתי, שמעתי תורה זו. מנין היא לך? מקימים את הילדים נגד הוריהם! (אל אוריהו) שמעתי עליך שקבלת על עצמך את ההוראה בבית הספר. אל תלמד רק תורה חדשה זו לילדים! אל תדבר על לבם שהאכרים גזלנים הם, שהמעבדים עם ערבים מחללים את שם ישראל ומחריבים את הישוב.

אוריהו. (מתוך הרהור) באמת קשה למצא את דרך החנוך כאן. אם אשאר אמתי לאני שלי אקומם את הילדים נגד הוריהם ואם לאו ירגישו הילדים בזה מיד ויבוזו לי.

יונה. ולמה קבלת על עצמך את ההוראה אם...

יוכבד. (מפסיקתו) מה אתה רוצה ממנו? את בנך התכשיט לא יגזל ממך! איזה עתיד נשקף לו אם ישאר פועל? הן לא לעולם ישב רוק!

דרורה. (מסמיקה) אוריהו יגדל את הילדים והם יהיו אנשים טובים יהיה יחסם אל הוריהם איזה שיהיה!

אוריהו. באמת צדקת מר פינקלמן, לא צריך הייתי לקבל עלי אחריות זו טרם שהחלטתי בנפשי כיצד עלי להורות. אבל בא המקרה והכריחנו.

ה. עסקיו של אבא בחנות אינם מזהירים ביותר?

וריהו. כן, אינם מזהירים. אמנם, לא עסקי אבא השפיעו עלי.

(נשמעת דפיקה בדלת בחדר השני. יוכבד ויונה מתרוממים, שניהם קוראים: יבא! ועוזבים את החדר בדלת שלשמאל. מהחדר השני מגיעים קולות: שלום, ברוך-הבא, איזה אורח! וכו').

דרורה. (כאשר הדלת נסגרת, היא מתרוממת, נגשת אל אוריהו, מעבירה את ידיה על שערותיו) תודה לך, חביבי. א נ י יודעת את הסבה.

אוריהו. (בקול עצוב) את אינך יודעת, דרורה.

דרורה. (כאלו מתרעמת) במה רע לב הנך! הבל לך להסב לי קרטוב של נחת רוח.

אוריהו. אינך יודעת... אבל אני באתי לשם זה... באתי לאמר לך... שבי על ידי ואספר לך דבר מה... (דרורה יושבת) חפץ אני שתביני אותי... השתדלי להתרומם פעם לגבה כזה, שכאשר תשקיפי ממנו, כל הפעוט יעלם מן העין.

דרורה. (באי-שקט) מה יש לך לאמר לי, הגד, מהר!

אוריהו. (קם מכסאו מתהלך בחדר, נגש אליה ומעביר את ידו על שערותיה) הרגעי חביבה ושמעי לי... אבל השתדלי הפעם להתרומם מעל למבט החיים היום יומיים...

דרורה. (נרגשת) טוב, אשתדל לעשית כל מה שתרצה, אבל דבר, מהר!..

אוריהו. (חרש) אין האדם יכל ללכת תמיד באותה הדרך שהוא מסמן לו... ידעת את שבמשך השנה האחרונה עסקתי בכתיבת ספר. (אנחה של הקלה מתפרצת משפתי דרורה) תכן הספר...

דרורה. (באי-סבלנות ובמהירות) ידעתי, ידעתי. צעיר אחד מציג לו

למטרת חייו להעלות צעירה אחת פרוצה אל אותו הגבה שעליי הו...
עצמו עומד ובשביל כך הוא צריך כלו להמסר לה... צריך להתחו...
בה... (בחיוק) רואה אתה, אני זוכרת בעל פה.

אוריהו. לאו דוקא להתחתן בה... כל זמן שכתבתי את הספר התפללו...
בלבי שאוגה לידי המקרה ואוכל להגשים את רעיוני בחיים.

דרורה. כן, כדי שתוכל לכתב את ספרך בעקבית החיים.

אוריהו. לא, כדי שאוכל לבלי כתוב אותו כלל. התחלתי לכתוב או...
בודאי מפני שהרגשתי דחיפה פנימית לחיות את החיים האלה זכ...
מה... אבל לא בזה העיקר... קבלתי בעת על עצמי את ההורא...
כדי שיהיה בידי לשכר לי דירה בקצה המושבה עם מגרש קטן ל...
לעצמי.

דרורה. (בעליצות) מה נחמד! לא תגור יותר בבית הוריך? ולי מותו...
יהיה לבא אליך... לפעמים?

אוריהו. (רציני) בודאי, מותר יהיה, דרור, הבית נמצא ב...

דרורה. (מפסיקתו) כבר שכרת?

אוריהו. כן, בסוף הרחוב הרחב, בקצה המושבה. בית נהדר בעל...
חמשה חדרים, גן קטן לפניו ומגרש רחב-ידים מאחוריו. תיכלי לבא...
אפילו הערב...

דרורה. (תופסת את צעיפה המונח על הפסנתר) למה שתקת עד עכשיו?...
בא, מהר. נצא דרך הדלת הזאת! (מראה בידה על הדלת המובילה אל המרפסת)

אוריהו. אבל...

דרורה. (מפסיקתו, שמה את הצעיף על ראשה) כבר אבלנו!

אוריהו. (קב מכסאו) שכרתי בית בעל ח מ ש ה חדרים.

דרורה. (מתקנת את קשיר צעיפה) חמשה חדרים? למה לך חמשה חדרים?

וריהו. נגור בבית ארבעתנו. (מתקשה רגע) מכירה את את אהרן סחרוב? ואת לאה גרין תכירי? זו שבאה מהגליל לא מזמן, תכירי? (דרורה שותקת ופניה רוגזים) הלא תכירי?

רורה. (באי שביעת-רצון) שמעתי על זו, ששמחה היא יותר מדי. לא יכלת למצא לך צעיר במקומה?

וריהו. כך היה רצונו של אהרן, כמובן. אבל אין זה חשוב...

רורה. (ברגז, מסירה את צעיפה) מובן, מה איכפת לך, אם תהיה לך צעירה שמחה על ידך?

וריהו. (מתפלא) מה את מדברת? האם לא תדעי שלאה כלתו של אהרן היא?

רורה. אלה הילדות השמחות! איני אוהבת אותן: יודעת אני יפה למה הן מסגלות... ואפילו כשהן כלות.

וריהו. אם כך תדברי אתי, איני יכל להמשיך. לשוא יהיו דברי... לא תביני...

רורה. (בטון רך יותר) אני רוצה להבין. ומי היא הרביעי?

וריהו. (ברכות) אבל זכרי היטב את הבטחתך, , רור! הרביעית היא שפרה.

רורה. שפרה, מי? זו? (בתמיה) למה זו באה? מי רוצה בה?

וריהו. אינך מבינה אותי, בשבילה...

רורה. בשבילה לקחת את הדירה? מה לך ולה?

וריהו. (בצער) מקרה זה התפללתי לו בא כעת.

רורה. (מתחילה להבין) יבכן, הנה למה באה הקדמתך הארוכה! אתה תגור בבית אחד אתה? לאו, היה לא תהיה! התשמע, איריהו? אני איני מרשה את זה?

אוריהו. (חרש, אבל בהחלטה) בית הברחי הוא לה.

דרורה. (בלעג) הברחי בשבילה? יאתה קבלת על עצמך למלא א
את כל מה שהברחי בשבילה?

אוריהו. (בבטחון) כן.

דרורה. (בכעס) ובשבילה חדלת להיות פועל ותהי למורה?

אוריהו. (בשפה רפה) כן.

דרורה. (במרירות) אבל זה היה רעיוני אני! אני אמרתי לאמך שתדב
על לבך... בשבילי לא מצאת לנחוץ לעשות צעד זה. אמרת שא
איני צריכה לבקש ממך דבר שהוא זר לעצמיותך.

אוריהו. את אינך צריכה לבקש שום דבר! אני נותן לך כל מה שאדנ
אחד יכל לתת לשני...

דרורה. (מפסיקתו) את אהבתך? שמעתי. אהבה רק מלה ריקה היא
כשאין מעשים באים בעקבותיה. והנה נפגשת בצעירה זרה לך...
או אפשר אינה זרה לך יותר?

אוריהו. (בהדגשה) לא, דרורה. היא אינה זרה לי יותר. מלפני שלשונ
אינה זרה לי, ידידה אני.

דרורה. (בכעס) למה באת הנה לספר לי כל זה? (מתרעמת) ועוד
אתמול אמרת לי, ברכות כה מיוזרה לך, שאתה אוהב אותי ומסור
לי בכל ישותך...

אוריהו (במבוכה) ידעתי דרור שאכאיב לך היום וחפצתי...

דרורה. (מפסיקתו בלעג) והפצת שישאר אצלי זכרון נעים אחריך,
(בהדגשה) לכל ימי חיי?

אוריהו. (בצער) אל תדברי אתי כך... מוטב לך שתאזיני לי קצת.
מה שאמרתי לך, לא הכל הוא. יש לי עוד...

ורה. (מתרעמת) אין לי מה לשמע יותר... איני רוצה לשמע יותר. די לי במה ששמעתי. די לי בזה.

יהו. (בבטחה) את תעשי מה שאבקשך, ואני מבקשך להתיחס אליה יפה, כמו שאת יודעת להתיחס יפה אל איש, אם את רוצה בכך. אל תעליבי אותה, ראי, בקשתיך.

ורה. (בלעג) מה עוד תדרש ממני? אפשר גם שאבא לשרת בביתכם, לנקות כליכם ולהציע את מטותיכם.

יהו. מטה שלי עומדת בחדרי. הדרי קטן הוא וכל כך נח והמראה המתגלה לפני החלון בדמדומי ערב כל כך משקיט הוא ומרומם ומעלה...

ורה. (ברגז) מה לי ולחדרך? (בתוגה) למה לא שאלת את פי לפני שהלכת לשכר את הבית? למה? ואתה חוזר ואומר לי תמיד שהנך גלוי לב אתי!

יהו. חפצתי לעשות צעד זה על דעת עצמי.

ורה. פחדת פן לא אתן לך למלא את רצונך?

יהו. אפשר. גם זה.

ורה. (רגע מורידה ראשה על זרועותיה, פתאם) היה לא תהיה! אני אומרת לך שמחר תעבר לגור אל בית הוריך!

יהו. איני יכל, דרורה. (במתינות) אי אפשר לי לשוב יותר אל בית־אבי.

ורה. גם עם בני ביתך רבת? הכל כדאי היה בשביל אותה פרוצה.

יהו. (בהרגשה) אל תְּכַנִּי אותה בשם זה, שומעת את? אפילו לך לא ארשה לקרא בשם זה את ידידתי.

דרורה. (בלעג) ידידתך? אתה לא תרשה? יש לי רשות לאמר כל מה שאני רוצה!..

אוריהו. (מבליג על עצמי, בנחת) בודאי יש לך הרשות, אבל את לא תדברי כך יותר בנוכחיותי.

דרורה. ומה אעשה אם אתה נכח כאן?

אוריהו. את מגרשת אותי מביתך?

דרורה. (בצער) עוד לפני שבוע לא היית מפרש את דברי כך. (פתאם) אוי כמה אמללה אני!

אוריהו. (נגש אליה, רוצה להחליק לה על שערותיה, היא מתחמקת) למה תברחי ממני?

דרורה. אתה אינך אוריה שלי יותר! אתמול עוד הרגשתי שאינך שלי יותר.

אוריהו. (בהשתוממות) אתמול?

דרורה. כן, בזמן שחבקת אותי ברכית והורת לי על אזני כל כך הרבה פעמים שהנך אוהב אותי...

אוריהו. (בצער) הביני אותי ילדתי, אני כל כך נחוץ לה!

דרורה. (באותו הטון) אני מבינה אותך יפה, אוריהו. אתה כל כך נחוץ לה...

אוריהו. אין את צריכה להצטער כלל.

דרורה. (במרירות) כמובן, צריכה אני לשמח על אשר אתה גר בבית אחד אתה, על אשר אתה הישב עליה וגם חולם עליה, בודאי.

אוריהו. (כאלו שוקל במחשבתו) צריך היה להמציא לה בית שלה, כדי שתרגיש את עצמה בביתה. היא סבלה בילדותה מזה שלא היה לה

בית יצעצועים, וכשגדלה חסרים היו לה רהיטים שלה, כלים שלה, כביסה שלה...

ורה. ולמה לך לגור אתה? יכלת לשכר לה בית!

יהו. (נבוך) באמת לא עלה רעיון כזה על לבי... היה מובן מאליו שגם אני אגור בבית הזה.

ורה. (מתרעמת) מיבן מאליו... כן... (בהשתערות) אמר לי כעת, מה עלי לעשות?

יהו. את הערבים נבלה יחד. נקרא ונשיחה. נבלה אותם בחדרי היפה.

ורה. אני אבא אל ביתך? יאתה מוציא מלים אלו מפיך בקלות כזאת ובתמימות? אני אחנק את עצמי, לפני שתדרך כף רגלי על סף ביתכם!

יהו. אל תדברי שטות. (ברכות) אל נא, דרורתי, את מכאיבה לי כל כך.

ורה. (במרירות) אני מכאיבה לך? ואתה? מי נתן לך רשית זי לגרם לי מכאיבים? וכל זה בשבילה, בשביל להקל לה את חייה (בצווחה) אמר, מי?

יהו. היא סבלה יותר מדי. היא תאבד לגמרי... חבל, יש לה נפש יפה. ו... צריך שתשכח את חייה הקודמים, צריך שתיולד מחדש.

ורה. והישב אתה שאפשר לו לאדם לשכח את חייו הקודמים ולהולד מחדש? ואלה החיים הקודמים לא יבאו לתבע את שלהם?

יהו. בזה צדקת... קשה השכחה לאדם, קשה מאד. אבל אפשרית היא. נחוץ בשביל זה רק רצון כביר...

דרורה. (מפסיקתו) בעל רצון כביר אינו חי חיים שיצטרך אחר כך לשכחם...

אוריהו. (מפסיקה) ומפני שחסר לה הרצון מחויב אני להמציא אותו לה.

דרורה. (קצת יותר רכה) נראה לי שכלך הצטמצמת... שיש לך תפקיד אחר בחייך, להציל נשמה זו. בשבילה שכחת את עבודתך.

אוריהו. לא שכחתי. רק לזמן מה...

דרורה. (מפסיקה) עוד לא מזמן אמרת לי שלא כדאי לו לאדם לטפל באיש זה או אחר, בזמן שלפניו עבודה ענקית וחשובה.

אוריהו. אפשר שלא כדאי, אבל איני עושה חשבונות בעת...

(נכנס גדליהו, ילד שמן, כבן שמונה, לבוש כגדול, פניו ערומים והצופים, נגש אל דרורה ומסתכל בה בעינים בוחנות כשהוא מנקה את חטמו באצבעו. אוריהו עושה תנועה של הקלה)

דרורה. (אל גדליהו המתקרב) מה אתה רוצה?

גדליהו. כלום.

דרורה. לך גדליהו אל אמא. לחדר האורחים. יתנו לך שם שקדים.

גדליהו. (אינו זז ממקומו) כבר אכלתי שקדים.

דרורה. יתנו לך תה עם רבה.

גדליהו. (בנחת) כבר שתיתי תה עם רבה.

(שתיקה קלה)

דרורה. (אל גדליהו) ולמה לא תלך לשחק עם הילדים בחוץ?

גדליהו. אמא אמרה לי לא ללכת החוצה לשחק. אמא אמרה לי ללכת לחדר דרורה.

דרורה. רוצה אתה בספר גדול עם תמונות יפות?

גדליהו. אני איני רוצה להביט על תמונות. אני רוצה להביט על המורה החדש. (מנקר בחטמו ומסב עיניו הבוחנות על אוריהו)

אוריהו. (ברכות) מה יש להביט עלי, גדליהו? כשאתה תגדל, תהיה גם אתה מורה.

גדליהו. אני איני רוצה להיות מורה, אני רוצה להיות שומר.

אוריהו. שומר? אם תהיה ילד טוב, אתן לך רובה, רובה גדול, תוציא את הפקקים מהבקבוקים, תשים פקק בחור של הרובה וכשתלחץ על התרנגול יעוף הכדור הרחק, הרחק.

גדליהו. (פונה אל דרורה) אפשר לאמר שאני רוצה רובה?

דרורה. כמובן מותר, אבל אתה תבטיח שתהיה ילד טוב.

גדליהו. אני ילד טוב. אמא אמרה לי לא ללכת החוצה ואני שמעתי בקולה. (אל אוריהו) מתי יתן לי המורה החדש את הרובה?

אוריהו. מחר אביא לך.

דרורה. אם באמת תרצה להיות ילד טוב, הוציא את אצבעך מן האף והבט בתמונות האלו. (מגישה לו ספר גדול)

גדליהו. (נכוז) אני יודע את התמונות האלו בעל פה.

דרורה. אם כן, קח את האלבום.

גדליהו. (בהשתוממות) אפשר לקחת את האלבום? אני כבר גדול?

דרורה. כן, גדליהו, יכל אתה לקחת, הערב.

גדליהו. (רץ אל האצטבא הקטנה, מוציא בזהירות אלבום) דרורה, אני כבר גדול?

דרורה. כן, חביבי, שב במנוחה.

(שתיקה)

אוריהו. (מתרומם כדי ללכת) מחר תבאי אלינו, דרורה.

גדליהו. (מרים עיניו מעל הספר) היא לא תבא, המורה החדש יבא אלינו ויביא לי את הרובה.

אוריהו. טוב, גדליהו. (אל דרורה) אני אבא לקחת אותך.

דרורה. (בהחלט) לא, בל תבא!

אוריהו. (בתמיה) מדוע?

גדליהו. (במחאה) אבל המורה החדש צריך להביא לי את הרובה!

אוריהו. (לגדליהו) אני אבא מחר הנה ואביא לך את הרובה.

דרורה. בל תבא, אני מבקשת אותך, בל תבא יותר... או...

אוריהו. או...

דרורה. או שתעבר לדירה אחרת.

גדליהו. (בהדגשה) המורה החדש רק לפני שלשה ימים עבר לדירה אחרת. הוא גר עם סחרוב...

דרורה. אל תפטפט, גדליהו.

גדליהו. (בלי לשים לב) ועם עוד שתי בנות. אני לא מפטפט. הדוד שמעון ספר עכשיו לאבא. הדוד שמעון לא מפטפט.

דרורה. (מתרעמת) הדבר היה כבר לשיחה בפי הבריות.

אוריהו. יודעת את, פחות מהכל מתחשב אני עם הבריות (מוזרז לקום).

דרורה. אבל אני מתחשבת.

אוריהו. מה איכפת לך? ידברו והם... (מתכונן ללכת) ובכן עד מחר.

דרורה. לאו, אני אוסרת עליך, התשמע? אני אוסרת עליך לבא אל ביתנו.

אוריהו. (מביט על שעונו) עלי למהר, כבר אחרתי.

דרורה. (במרירות) כן, עליך למהר, כבר אחרת... לפנים לא היית ממהר כך.

אוריהו. (בהתנצלות) צריך לעבר על המחברות.

דרורה. לפנים היית יושב עד שתים-עשרה וכותב.

אוריהו. כן, גם זה נכון. (מתישב) צדקת.

דרורה. בל תשב כאן. עליך לתקן מחברות... מי יודע מה היית עושה בשהיית מליה איתי ושב הביתה באחת-עשרה, באמתלא שצריך אתה לכתוב.

גדליהו. דרורה!

דרורה. מה יש, חביבי?

גדליהו. איך היית הולכת לישון בעשר, אם היא היה מליה איתך באחת עשרה?

דרורה. (נבוכה) אינך ילד טוב יותר. אמרת שתסתכל בתמונות.

גדליהו. ומה אני עושה? הלא אני מביט כל הזמן! (מרפרף בעלים) הביטי כמה כבר עברתי!

דרורה. טוב, טוב, שב במנוחה יבל תפריע! (אוריהו מקמט את שולי מגבעתו מתוך התרגשות. שתיקה קלה)

גדליהו. אתם לא עושים כלום! אמא אמרה, תלך אל חדרה של דרורה ותראה מה היא עושה.

אוריהו. (בחייך) לך אמר לאמא, דרורה אינה עושה כלים.

גדליהו. אני אלך, אבל מחר יביא לי רובה. אני אוציא את הפקקים מבקבוקי היין ואהיה שומר.

(גדליהו יוצא)

אוריהו. (אל דרורה ברכות) אל נא תהיי קשה, הפעם. השתדלי להבין אותי.

דרורה. (בצער) אני משתדלת, אוי, כמה אני משתדלת. בל תחשב שכל כך קל הדבר...

אוריהו. אם משתדלים, הדבר קל, אם רוצים, עוד יותר קל.

דרורה. אני רוצה ובכל זאת... (רעיון חולף במוחה) אמר לי, מה היה, לו קרה להפך.

אוריהו. מה להפך?

דרורה. לו הייתי אני הולכת לדור בבית אחד עם צעיר שהייתי חפצה ל... „להעלותו"? מה היית אתה אומר לזה?

אוריהו. אני לא הייתי שם לב לזה... יאפשר? (מהרהר) הדבר היה מסב לי סבל בודאי. אבל אני הייתי מבין אותך.

דרורה. טוב. היית מבין. אבל מה היית עושה?

אוריהו. הייתי מחכה עד שהיה עולה בידך להעלותו, יאחר כך... לא אני לא הייתי מחכה... אני...

דרורה. (מפסיקתו) היית אומר לי שאי אפשר להיות שייכת לשנים, כן, היית אומר כך?!

אוריהו. אבל... בנוגע לאשה זה נכון.

דרורה. וכך מדבר אדם מתקדם, בעל השקפות נאורות, המתכונן להעלות אנשים אחרים?

אוריהו. כך מדבר רק אדם מתקדם.

(שתיקה קלה)

דרורה. (דופקת על השלחן, פתאם) ובכן, גם אני איני רוצה. שמעת? (בהתרגשות) צא מכאן, איני רוצה לראותך יותר! (בקול נחלש) איני יכולה.

אוריהו. (בטון חריף) גם אני יודע לסבל! (הוא נגש ללחץ את ידה, אבל היא מתחמקת ומראה לו באצבעה על הדלת. הוא יוצא. כאשר הדלת נסגרת, היא צונחת

כסא, ראשה שיקע על זרעותיה וכתפותיה רועדות מבכי עצור. זמן מה הבמה ...רת ריקה. אחר כך נפתחת בחשאי הדלת המובילה אל המרפסת. צפורה נכנסת בהונות רגליה ומתקרבת אל דרורה. פניה רציניים, עיניה עמוקות ויפות.)

ה. (בלחש) דרורה!

ה. (נבהלת) אה! (מכירה אותה) מה את רוצה? אוריהו איננו כאן!

ה. (בטון רך) בל תכעסי, חפצתי לדבר אתך. ראיתי דרך החלון ...וריהו כאן וחכיתי עד שילך לו. הוא אינו יודע שאני באה אליך.

ה. (משתוממת) את רוצה לדבר אתי? אתי?

ה כן, יש לי לאמר לך הרבה... הן אני כבר גדולה ויודעת אני ... שאני מדברת.

ה. (מפקפקת איך להתיחס אליה) מה יש לך לאמר לי?

ה. אני רוצה לספר לך על אותו הלילה. באמת אוריהו אינו אשם ...ל... הוא אמר לה אז שהוא אוהב אותך.

ה. איזה לילה? (באי־שקט) מה את מדברת?

ה. (משתוממת) אורי לא ספר לך? באותו הלילה שהיא נכנסה ...ך החלון אל חדרו. שנתי קלה היא, חשבתי קודם שאת באת ...סתי עליך על שמדברת את בקול רם... זה היה... זה היה לפני ...שה ימים...

ה. לפני שלשה ימים?... שגית, אוריהו ליוה אותי הביתה.

ה. ואחר כך בא הביתה וישב לכתב. ואחר כך באה שפרה אליו.

ה. כל כך מאוחר?

ה. גם היא התפלאה, אבל היא אמרה לי שקדם לא היה בבית.

ה. הוא התפלא?

ה. הוא התפלא מאד.

דרורה. הוא לא קרא לה לבא אליו?

צפורה. לא, דרורה.

דרורה. ולשם מה באה?

צפורה. (בלחש) יצאתי מן הבית, הלכתי מסביב, עליתי על גזע

שלפני החלון...

דרורה. מה רצתה ממנו? (בהתרגזות) מה רצתה?

צפורה. איני יודעת... היא ספרה לו כמה שהיא סבלה. הוא ר

עליה כל כך. ישב על ידה והחליק את זרועה...

דרורה. (מפסיקה אותה) והחליק את זרועה?

צפורה. (בקול מרגיע) כך, מרחמנות. היא אמרה שהוא צריך לעזור

להיות טובה... והוא הבטיח לה.

דרורה. והיא הלכה לה?

צפורה. לא, לפני זה היא עמדה על כסא, ואוריהו אמר לה שה

עומדת על שן סלע לבושה שמלה צחורה, קלילה...

דרורה. היא היתה לבושה שמלה צחירה קלילה?

צפורה. היא היתה לבושה שמלה כחולה... בלילה נראתה כמעט שהי

דרורה. ולמה אמרת שמלה לבנה?

צפורה. אני לא אמרתי. זה נדמה היה לאוריהו... אורי אמר.

דרורה. (בהתענינות) ומה היה אחר כך?

צפורה. היא עמדה על הכסא. קודם על רגל אחת, אחר כך על ר

שניה. ואחר כך כמעט נפלה. רק אוריהו תמך בה.

דרורה. על רגל אחת ועל רגל שניה?

צפורה. איני יודעת למה. אוריהו דבר על הר מכסה שלג יכפור ו

תהום לרגלי ההר.

ה. (בהתרגשות) ואחר כך?
ה. היא יצאה דרך החלון.
ה. ואוריהו הלך ללוותה?
ה לא. הוא נשאר בחדר.
ה. כל כך מאוחר? לא פחדה ללכת יחידה?
ה. מזדקפת) גם אני איני פוחדת לטיל בלילה בתוך המושבה..
(שתיקה)
ה. בודאי לא היה לו זמן לאוריהו לספר לך.
ה. כן, בודאי לא היה לו זמן.
(שתיקה)
ה. אל תצטערי, דרורה. אורי אוהב אותך מאד...
ה. (מתכווצת אל תוכה, בקול יבש) אמרת לי כל מה שהיה לך לאמר
?
ה. באתי בשביל דבר חשוב... באתי בשביל לאמר לך שאני...
י הפצה להיות ידידתך...
ה. (שקועה במחשבות) את, ידידתי.. (מתעוררת) את, ידידתי?
ה. התנהגתי כמו ילדה רעה. אבל.. (במבוכה) באמת רוצה אני
יות ידידתך... (בערמימיות) ולספר לך כל מה שאדע.
ה. אבל...
ה. (מפסיקתה) יודעת אני? רעה הייתי, ילדה רעה. כעת רוצה אני
יות גדולה.
ה. טוב. הבי לי את ידך, אם רוצה את בכך.
ה. (בעינים עליצות, מושיטה את ידה באמת אין את צריכה להצטער,
א אוהב אותך. עקשנות של אוריהו! אמא גם כן אומרת שהיא איני

יכל לחיות בלי עקשנות. קדם רצה. דוקא להיות פועל ׳עכשי

כשנעשה בר־דעת, נכנסה עקשנות זו אל מחו.

דרורה. כן, עכשיו, כשנעשה בר־דעת.

(שתיקה)

צפורה. (מתמלאה אמץ) את גם תתנשקי עמי?

דרורה. בחפץ לב אנשקך. (דרורה מנשקת לה על עיניה).

יונה. (מתפרץ אל תוך החדר נרגש, פניו אדומים, עיניי הקטנות דולקות, סוקר את החדר) איפה הוא?

דרורה. (מבליגה על עצמה, כאלו אינה מבינה) הוא הלך לשחק לחדר האורחים.

יונה. איפה אוריהו, אני שואל!

דרורה. הלך כבר הביתה.

יונה. שמעת? מה תאמרי לבחור זה? והוא ישב אתנו כל הערב. ישב ולא הוציא אף הגה!

דרורה. (בלחש) הוא ספר לי על הכל.

יונה. הכל? גם זה שהוא חי עם פרוצה זו בבית אחד?

דרורה. (בשפה רפה) גם זה.

יונה. ובן אדם זה נכנס אל ביתי ונחשב לחתן בתי? שינץ!..

דרורה. (מפסיקתו, רומזת על צפורה) אבא!

יונה. אני אתביש בפני ילדה זו? (אל צפורה) חפץ אני שתגידי לו שאני אסרתי עליו לבא אל ביתנו.

צפורה. (מלאה נאוה, שחצנית) אני לא אגיד לו. ר׳ יונה יכל להטריח את כבודו ולאמר לו בעצמו.

יונה. אמר לו בעצמי. ידע, הנבל!

דרורה. אבא...

זה (אינו שם לב אליה, בכעס אל צפורה) ילדות כמיך אפשר עוד להלקות.
צריך להלקות!

דרורה. אבא, מה אתה רוצה ממנה.

זה. (פונה אל דרורה) וגם יותר גדולות עוד ראויות למלקות, כן, ראויות!

צפורה. אבא שלי צריך היה לדבר אלי כך! הייתי בורחת מן הבית
באותו יום.

דרורה. (מתפלאה) היית בורחת מן הבית?

דרורה. רוצי מכאן עכשיו, שומעת את? (מתנפל עליה כאלו רוצה להכותה)
תכף תצאי מכאן!

צפורה. (נלחצת אל הפסנתר מתוך פחד) לא תעיז לנגע בי. (בצוחה) תודה
לאל איני בתך. (לדרורה) כך מגינה את על ידידה שלך? מגרשים
אותה מתוך ביתך.

דרורה. אבא אני מבקשת..

זה. ידידה שלך? הצופה! (אוחז את צפורה בזרועה ומושכה החוצה. היא
מיללת מכאב) להלקות צריך אותך! (מוציא אותה אל המרפסת וסוגר את
הדלת בעדה) ידידה שלך, הן את פי שתים גדולה ממנה.

(נכנסת יוכבד, היא צועדת צעדים בטוחים, מבליגה על כעסה)

יוכבד. (בטון רך אל דרורה) אמרתי לך תמיד: בתי, הזהרי מבן אדם זה.
אין הוא מתאים לך כלל.

דרורה. את לא אמרת לי מעולם את זה.

יוכבד. שקרנית היא אמך, כן? (ברוגז) מגדלים אותן, מטפלים בהן יבשהן
גדליות, הן קוראות לאמן שקרנית. אמרי, מה נעשה כעת?

זה. מה את שואלת אותה? תשאירי את זה לי, אני יודע מה לעשות!

בעת נעשה מה שאב צריך לעשות... ומה שאם צריכה היתה לעשית
(אל דרירה) אמרת לי שלא יעיז להראות את פרציפו בביתני?

דרורה. (מתפרצת בבכי) מה אתם ריצים מנפשי, הניחו לי!

יוכבד. (אל יונה) בל תתרגש כך! מה ריצה אתה ממנה? האם הי
אשמה?

יונה. (מתכוין במקצת, אבל בהעזה) ימי אשמ? צריכה היתה להכיר בר-נ
זה מקודם; כבר יותר משנה היא נסחבת אתו...

יוכבד. ואיפה היית אתה כל הזמן? באספות? יעוד קורא לעצמי אב
לא יכלת לדאג לבתך?

יונה. אני? כמה פעמים אמרתי לך: יוכבד הזהרי מבן־אדם זה. אין הו
מתאים לה כלל, יאת היית בשלך: בן־תורה וחריין. הא לך בן-תורה

דרורה. הניחו לי, די לי בשלי! (בבכי) למה באתם הנה, הניחו לי
הניחו לי, (רצה לחדר השני) הניחו לי! (סוגרת את הדלת בדפיקה.)

יוכבד. (מדברת מהר) עכשיו תהיה אב, תדע אב מהו! לא תתעס
כל ימיך בעניני המישבה. ישרפו כל הועדים, והאספות, והאורחים
והדרשות והמישבה כלה. מי צריך לשבת בחנות? אנכי! מי צרי
להשגיח על הכרמים? אנכי! מי צריך לדאג לפריות? אנכי! חפצו
שאנכי אחנך גם את הילדים, חפצת? (מכה אגרוף אל כף) ומתי, מ
ואיך... (מעט יותר ברכות) אמר, מה לעשות כעת? איך אוכל להרא
בחנות, בפני הקונים.

יונה. (בטון שלו. רץ בחדר בפסיעות מהירות) מורה במושבה! אדם כזה... ע
אותה פרוצה! מורה במושבה... הוא ילמד את בנינו תורה? הו
היא? אני אהיה הראשון שאגרש איתו מבית-הספר!

יוכבד. יונה, השתגעת? היא נעצר באמצע החדר) בל תעיז! עוד חסר ל

שיאמרו הבריות, הפינקלמנים רדפו אחריו... עוד זה חסר לנו! ישאר מורה, שומע אתה? אדרבה, אתה צריך להשתדל שישאר מורה.

ה. (טוען בשתי כפות ידיו). אבל...

בבד (מפסיקתו) בלי אבל! שמע מה שאני מדברת אליך. אל תתערב בענין בית־הספר... עכשיו לך יקרא לי הנה את דרורה. אני חפצה לדבר אתה מיד, לבדי. (מתישבת על הכסא שעל יד הפסנתר)

ה. (כהתראה) שתדעי, יוכבד, מה שאת מדברת אתה.

בבד. (מעקמת שפתיה) אבא לדרש בעצותיך?! וכיצד לקנות—אני שואלת אותך? ומה לקנות אני שואלת ממך? כמה פועלים לשכר אני שואלת אותך? „הנא ברא" שלי! אתה תלמד אותי כיצד מדברים עם בתי. עם בתי?! האם אתה מכיר אותה? אמר?

ה. (נרתע לאחור) אני לא אמרתי שתשאלי אותי. אני אמרתי...

בבד. (מפסיקה אותו) אתה אמרת... דרשות אתה יודע לדרש, אספות אתה יודע לאסף ומה עוד תדע? אמר, אמר!

ה (נבוך) אני אשלח לך את דרורה.

(יונה יוצא. רגע נשארת יוכבד יחידה. היא קמה מהכסא, משלבת את זרועותיה על חזה וצועדת צעדים כבדים לארך החדר. מנהמת דבר מה בלתי ברור מתחת לחטמה. נשמעות המלים: מנוול שכזה— לב אם תש—נכנסת דרורה. יוכבד יושבת)

ורה. (שקטה ושקועה במחשבה). מה רצונך, אמא?

בד. (בטון רך) גשי הנה בתי. (דרורה נגשת) כך, יותר קרוב. הן אם אני לך. אם, לא אב. (מזיזה ברגליה את ההדום אל הכסא) הנה, שבי כאן. (דרורה מתישבת ומורידה ראשה על ברכי אמה) חפצתי לדבר אתך מעט...

ורה. (מבלי להרים את ראשה) אפשר תדברי אתי מחר?

יוכבד כל תדאגי בתי, תוכלי לדבר עם אמך גם הערב. נסי, תראי שלא יקשה עליך!

(דרורה שותקת)

יוכבד מתי אמר לך שאינו אוהבך, רק היום?

דרורה הוא לא אמר לי... הוא אמר לי היום שהוא אוהב אותי.

יוכבד (בהשתוממות) אוהב אותך? ולמה נכנס לדירה עם אותה אשה? הלא יכלת לספר לו מה שאמר לך דודך בביתנו, באותו לילה.

דרורה אמרתי לו.

יוכבד אמרת לו? והוא?

דרורה אמרתי לו עוד לפני שהוא נפגש אתה.

יוכבד ובכל זאת הוא הלך אליה וישכר דירה אתה יחד ויעזב את הוריו?

דרורה (מהרהרת) הוא חפץ לעשות אותה לטובה.

יוכבד (פוערת פה) כלומר... כיצד?

דרורה איני יודעת לברור. (באי-רצון) הוא אמר, שהיא סבלה הרבה בחייה, שמעולם לא היו לה בית שלה, רהיטים שלה וכלים שלה ולכן נעשתה כזו...

יוכבד ומה הוא רוצה בעת?

דרורה איני יודעת היטב. הוא רוצה לתת לה דירה, רהיטים וכלים שלה

יוכבד יהוא ישא אותה גם לאשה? אין לה גם בעל שלה.

דרורה. (בעצבות) איני יודעת, אמא. מה את שואלת ממני. כאלו את יודעת? (אחר רגע) הוא לא ישא אשה מימיו.

יוכבד. הוא אמר לך כך, כדי להשקיטך. לולא היתה באה, היו יכלים לכתב כבר תנאים.

דרורה. איני רוצה בתנאים. וגם הוא לא היה רוצה בכך.

יוכבד. מנהגים חדשים... מה איכפת לכם אם כן יהיו תנאים... ומצד שני, למה התנאים? הייתם מתחתנים בלי תנאים.

דרורה. (בקול צעקני) איני רוצה להתחתן! מה את רוצה מנפשי? (מרימה את ראשה) אמרי מהר, אני עיפה, ראשי כואב עלי.

יוכבד. אני רוצה שלא יבא יותר אל ביתנו.

דרורה. אני אמרתי לו שלא יבא יותר אל ביתנו.

יוכבד. ואת בל תלכי אליו. תשמעי?

דרורה. (מתפלאה) אמא, מה עלה על דעתך? אני אבא אל ביתם?

יוכבד. יש לפעמים שהנך מתחילה להרגיש געגועים והשק עז תוקף אותך: רק להציץ עליו. התגברי, בתי, על הרגשה זו. היא רק רגעית...

דרורה. אל תדאגי אמא. בתך די גאה היא.

יוכבד. כן, בתי ישרה היא. הרדמי מעט על ברכי. האם רך לך? טוב לך?

דרורה. כן, אמא יקירה. רך לי, טוב לי. אבל אל נא תדברי אתי יותר.

יוכבד. והשתדלי לשכח אותו... אין היא שיה להיות בעלך. אין הוא שוה בנשמה טהורה ושקטה זו.

דרורה. (כתפותיה רועדות) אמא, אל תדברי כך... הוא גדול מכלנו. הוא סובל הרבה... סובל הרבה. יש לי רק רצון חזק, רצון ברזל.

יוכבד. וגם לך רצון ברזל. תזכרי, דרורה, בת יוכבד את!

דרורה. אל תפחדי, אמא. בתך די גאה היא..

יוכבד. נומי בתי, נומי יקרה. הרגעי. הכל יעבר בשלום... צריכה את לישן הרבה... (מחליקה את שערות ראשה). בואי להדרך, אישן אותך.

(שתיהן יוצאות)

המסך נופל

מערכה ד.

התחלת הערב. ביתו של אוריהו. הדר גדול „כללי" ולו ארבע דלתות, שתים לכל צד. הדלת השניה לימין פתוחה. שני חלונית לקיר שמשיל לקהל. באמצע החדר שלחן עגל מבוסה מפה אדומה ועליו מנורה שאידה נתרכך על ידי מצל־ניר כחול. סביב השלחן ארבעה כסאות. השלחן הקטן, המכסה ניר סופג ורד, ששמש בנראה לעבודה, הסע אל הפנה השמאלית, על יד אצטבא עשויה ארגזים ומלאה ספרים. במקומו על יד הקיר המולי, מטת ברזל שחורה. אין תמונות על הקירות. בין שתי הדלתות שלצד השמאלי ארגז מצופה סדין ועליו מבונת נפט. בין שתי הדלתות לימין נדנדה ולפניה שטיח קטן. החדר עושה רשם של עזוב במקצת, נראה שאין יד אוהבת מטפלת בו. באשר עולה המסך, רואים את אוריהו, לבוש חלט ארך ונעלי בית על רגליו, מתנודד על הכסא לאטו. פניו חורו, לחייו שפו, נראה שהוא מבריא ממחלה שזה עכשיו עברה עליו. עיניו מביעות התעמקות ומעידות עליו שהיה עסוק הרבה זמן במחשבה. ידו רזתה ונעשתה מפנקה ולבנה. שפרה עומדת על יד המטה וגומרת להציעה. זורקת את הכר בשתי ידיה לפניה ותופסת איתו שוב תוך כדי חבוט. לפני שהיא פונה, רואים רק את גופה. הוא נעשה יותר צנים, ובשמלה הפשוטה הכחולה, גם יותר צעיר. רגע שוררת דממה.

שפרה, (מפנה את פניה) בהבעתה נראית עליצית החיים יתערצה) **כבר גמרתי אורילי, שלי יאתה פחדת שאיעף!** (קיפצת אליו בקלית יצינחת על השטיח לפניו, שמה ראשה על ברכו. הוא פיסק מלהתנידד ושם ידו על שערותיה) **תראה כמה יוטב לך פה. יכשתבריא לגמרי, תשוב לחדרך ולעבודתך.**

אוריהו. באמת כאן יותר אויר ויותר מרווח. הריר זה מזכיר לי כבר את הרחוב, הכל שלא עברתי הנה קודם.

שפרה. הנשר שלי כבר בחלה נפשו בכלוב! קודם לא יכלת לעבר, תבטח בשפרתך. הרופא האכזר אסר עליך. יש חשש צנה, בחדר הגדול, אמר, וטוב גם להמלט מפני הרעש.

אוריהו. (מניע את ידו) כה נחלשתי שאיני יכל לתאר לעצמי איך אלך רגלי לבית הספר.

שפרה. איזו שטות, במחילה מכבודך. אוריהו חלש? רק לא זה! אסור לאורילי שלי להיות חלש אפילו רגע אחד. אסור! (מרימה קצת את ראשה מעל ברכו) שמא כבד עליך ראשי? אני יכלה להחזיקו מורם מעט באויר. יהיה קרוב אליך ולא יכביד כלל

אוריהו. (לוחץ ראשה אל ברכו, בחיוך) הלא אסרת עלי להרגיש חולשה!

שפרה. (מחייכת, בערמומיות) אבל לא ביחס אלי, לא ביחס אלי.

אוריהו. כבר משבוע שלא הלכת לעבודה! (בחיוך) לא יהיה לנו מה לאכל!

שפרה. רע אתה, רע! ביום הראשון למחלה מגרשים אותי לעבודה! זוכר אתה? אמרת שאין אתה חולה ושהשר לא יקח אותך ושצפורה תגיש לך את כל מה שנחוץ לך, ושאני מחויבה לעבד ועוד מיני שטויות... כאלו יכלתי לעבד בזמן שאתה חולה, כאלי יכלתי להרשות למי שהוא לטפל בך.

אוריהו. לא ידעתי שאחלה כך. והאמת אֹמר לך, לא הפצתי שאת תטפלי במחלה כ ז א ת. מחלה לא עדינה כל עיקר.

שפרה. כאלו ישנן מחלות עדינות ובלתי עדינות בזמן ש א ת ה חולה! ומדוע לצפורה מותר לטפל בך, גם כשאתה חולה מחלה לא עדינה?

אוריהו. צפורה? התרגלתי אליה!

(שתיקה קלה)

שפרה. (ברצינות) וגם חובה אני מרגישה.

אוריהו. את, חובה?

שפרה. כן, חובה. באשמתי אני לא באו אליך אמא ואבא. יודעת אני... (יותר שמחה) כאלו שהייתי מותרת על האפשרות להיות בחדרך ולהתנמנם בחדרך: האמת אמר לך, (מתוך פחד) חכיתי לרגע שתצוה עלי לעזב את החדר וללכת לישון...

אוריהו. איך יכלתי לצוות עליך לעזב את חדרי, אחרי שטפלת בי יום שלם בדאגה מרובה?

שפרה. ואם היית מציה, הישב אתה, הייתי שומעת בקולך? מה היית עושה לי?

אוריהו. (בחיוך) הייתי קם ומגרש אותך. אי הישבת את שלא היה בי כח?

שפרה. כמובן לא היה. (קופצת פתאם על רגליה ותופסת צלוחית של סמי מרפא מעל השלחן) הגיעה השעה!

אוריהו. (מביט על שעוני) כיצד את מנחשת? בדיוק שבע!

שפרה. מנחשת? תתפלא על שעונך שהוא מנחש! לבי דופק ודופק, דופק ודופק עד שפתאם הוא מפסיק לרגע ואז אני יודעת שהשעה הגיעה. (מוזגת לי את הרפואה לתוך כף גדולה ומגישה אל פיו) עכשיו עצם את עיניך ובבת אחת... כך! (אוריהו שותה את הרפואה מידה).

אוריהו. (ברכות) הדלי לך מטון זה. מתחיל אני להרגיש את עצמי ילד לעת זקנותי.

שפרה. (ברצינות עשויה) בקשתיך פעמים רבות שלא ללגלג לי. ואם

וקנה אני ממך! (בחמימות) עוד יש בי די נער וחם בשבילך להרבה שנים... והן לא באתי להעמים עליך את אהבתי לנצח!

[א]וריהו. צריכה היית לנוח מעט. כעת אני מרגיש את עצמי הרבה יותר טוב.

[צ]פרה. אני נחתי יפה. ישנה אני כל זמן שאתה ישן ימתוך שינה מרגישה אני את נשימתך הכבדה, נשימה של ישן.

[א]וריהו. אני לא ראיתיך ישנה במשך כל זמן מחלתי.

[צ]פרה. בזמן שאורילי שלי פוקח את עיניו היא תמיד מיצא אותי ערה!

[א]וריהו. (ברצינות) לא התרגלתי לרכות כזו. את כה רכה ולבך כה טוב אלי.

[צ]פרה. מידך לי הרכות הזו. אתה נתת לי את הרכות יאת הזיו ואת היפי.

[א]וריהו. אני לא נתתי לך כלום. עמק בנשמתך העדינות היתה טמויה. אני רק גליתי אותה.

[צ]פרה. רק?! וזה מעט לך? אתה יצרת אותי. אם אתה הדלקת את האשים הבוערית בנפשי, או שאתה בטהרתך, ובהרגשתך הדקה עוררת בי מה שהיה נרדם בתוכי... זוכר אתה מה שאמרת לי? מה שאדם יוצר או מהיה—שלו הוא. ושלך אני מתיך שמחה ימתיך הרגשה של חפש. אמתך אני, אמתך החפשית.

[א]וריהו. אל תדברי כך...

[צ]פרה. (מפסיקה אותו) כשנזכרת אני באותם הימים שעברו, נדמה לי שהם היו מזמן, נדמה לי שחיי עברו על מי שהיא אחר ולא עלי... נדמה שאני לא מכבר נולדתי.

[א]וריהו. (בשביעת רצון) כן, נילדת מחדש. לא מכבר נילדת.

שפרה. (בהשתוממות וצער) איך יכלתי לחיות אז? בחיים ההם מלאי שקר וזיוף! לא היה בהם אף רגע של ספוק, של אשר, אשר אמתי, אשר מרחיב את חדרי הלב. ימרומם ומעלה... אתה נתת לי את אשר החיים!

אוריהו. אני קשור אליך, כמו שאב קשור אל בתו. אני מרגיש את עצמי כל כך גדול לעומתך... ואחראי בעדך...

שפרה. אחראי? אחראי, אמרת? (בצער) נכנסה התוגה אל לבך, ומוצצת וכוססת כמו עש. (אוריהו מניע את ראשו בשלילה) בל תאמר, לאו! תוגה זו עמוקה היא. חרישית, אלהית... ידעתי, צריכה הייתי ללכת ממך... ואיני יכלה: מבט רך ובהיר נח על פני! איני יכלה ללכת מכאן...

אוריהו. הרגעי, חביבה. אהיה על ידך כל זמן שארגיש שאני נחוץ לך.

שפרה. (מהרהרת) כן, אורי, עד אותו הזמן שיותר לא תהיה נחוץ לי. לפעמים נדמה לי שאותה שעה מתקרבת אלינו בצעדים יותר מדי מהירים... כחותי מתרבים כל שעה, מחשבתי מזדככת, הרגשותי מתעמקות. חשה אני שנשמתי נכנסת אל עולם של שווי משקל, שתוך תוכי נעשה בהיר ושקט.

אוריהו. מעצמך כל זה בא לך, מאהבתך.

שפרה. (מתוך הרהור) אפשר... אתה הנך האיש הראשון שאני אוהבת בלי צל של גדרנות ובלי שאיפה להיות מענינת... לרגעים מרגישה אני את עצמי מאשרה כאלו הייתי חיה בארמון נשגב, בארמון בנוי על ידך בשבילי... בארמון זה איצרית טמונים... אוצרות שיזינו את נשמתי משך כל חיי. איך שיסתדרו חיינו להבא... מרגישה אני פנוק גופני... גופי רוחץ בדבר מה רך וחמים וצלול... אל תבעם שמדברת אני כל כך הרבה על עצמי! מה אומר עליך? מבינה אני לסבלך... בגלל סבלך זה החרישי יצליליות העתך למרות סבלך זה, נעשית בעיני

קדושה, שכל ניב עליה מחלל אותה... (בצער) וסבלך זה בא לך באשמתי. (אוריהו שולל בראשו) כן, באשמתי!... תן לי את ידך. אני אבקש סליחה מכל אצבע, מכל צפרן קטנה שלך.

וריהו. אל תבקשי סליחה... אין לך בעד מה לבקש את סליחתי.

ופרה. (בבטחה) יש, אורי, יש, חביבי... אין דבר שלא הייתי נותנת בשביל להפיג במקצת את צערך (מתרפקת עליו בעדינות) אורילי, האם אהבתי אין ביכלתה להביא קרן אחת של שמחה לתוך נשמתך הדואבת? מה יכלתי להביא לך מלבד אהבתי? אם נחוץ, אזיל טפה טפה את דמי, אמסור לך את נשמתי וגיפי, חלומותי ורגשותי יכלבד להקל עליך. יכלבד להקל עליך. אמסור, לא מתוך הרגשה של הקרבה, כי אם בשמחה וברנה.

וריהו. בטוח אני בזה חביבה, יהאמיני לי שלולא עמק הרגשתך זו, הייתי כורע מזמן תחת משא סבלי... (מסביר פנים) ואני? אני נותן לך בשמחה, כן, בשמחה, את ידידתי, ידידותי המלאה והמקיפה. רוצה אני להרים ידידות זו בידי ולשאתה מעל לראש שנינו דרך כל עמקי החיים ורפשם... נפשי שרויה בפחד תמידי, פן אזהם אותה... מהר להר אשאנה!

ופרה. מהר להר? מרגישה אני את נשיבתו של רוח ההרים, רוח קלילה ומרעננת... בטוחה הייתי שבדרכנו למעלה, נמצא מכשול, וידעתי שצריך להתגבר על מכשול זה יהיו מה... יאין כח... ילרגעים נדמה, שאני, שנינו, יד ביד, מתגלגלים כבר מן ההר ולמטה, ופתאום אני מתחילה להרגיש את נשיבתו של ריח ההרים, רוח קלילה ותמימה.

וריהו. (בדמעות על עיניו) אבל בעת, טוב לך, חביבה, לא כן? (מלטף את שערותיה)

שפרה. טוב לי? רוצה אני להחליק את קמטי נשמתך כמו שאתה החלקת את שלי. טוב לי?.. אני אכזריה; בנשמתך הסערה והמלחמה... ואני מאושרה. מידך באו לי הזַכות ויפי החיים ואין אני יכלה לעזור לך במאום...

אוריהו כאשר קל לך, גם לי נעשה יותר קל. יש רעיון לסבלי.

שפרה. (חולמת) היה איזה דבר כבד שהעיק עלי תמיד. איזו אפלה החשיכה את נפשי... עד אותה שעה שעלה שמשי ויאיר את הפנות היותר חשוכות בנשמתי וימלא אותי כלי אורה, עד אותה שעה שבא מורי הגדול ויסיר מעלי את עקת לבי. עכשיו אני מרגישה קלות כזו, כאלו הייתי פורחת באויר הצלול... רק פעם הרגשתי קלות כזו... מכבר.

אוריהו. (צל של דאגה עובר על פניו) הרגשת פעם? קלות כזו?

שפרה. רק רגע אחד!.. זה היה באותו רגע שהשתחררתי מ... (בכאב) ספרתי לך... אחרי שסרגיי עזבני. מותר לי להזכיר את שמו?

אוריהו. הכל מותר לך כעת, ילדתי, הכל.

שפרה. כמה טוב לבך אלי! התזכר, בתחלה אסרת עלי לדבר על חיי הקודמים. אסרת עלי להזכיר איזה שם שהוא מחיי הקודמים.

אוריהו. כן, קשה היה לך אתי לכתחילה.

שפרה. לאו, לא קשה היה לי. הבינותי לרצונך... רק פעם כשאסרת עלי להזכיר את שם אבא. אבא שלי...

אוריהו. שם אבא שלך?

שפרה. אתה שוכח מהר. יאני כל אותו הלילה בכיתי... אמרת שתענש אותי קשה בעד כל שם שאני אזכיר. לא תדבר אתי יום שלם. ויהי זה אפילו שם אבא.

אוריהו. כן, אפילו שם אבא. עכשיו אני נזכר. בזמן שהיית נזכרת אז

בשם אבא, היו מופיעים לפניך כל חייך הקודמים, היו קמים לפניך ומפריעים לך להתרכז בתוך חייך הנוכחיים.

שפרה. אבל כעת מותר לי? לא כן, חביב?

אוריהו. (מחליק את זרועה) כמובן מותר לך. כעת בשעולים על לבך חייך הקודמים דומה לך שלא חייך הם. דומה לך שקראת עליהם בספר שאפילו את צבע כריכתו שכחת...

שפרה. נדמה לי שחלמתי עליהם לפני הרבה זמן.

אוריהו. (בחיוך) הכל מותר לך כעת. הכל מותר לילדה קטנה שלא מכבר נולדה.

שפרה. אם כן הבקני נא, זקן שלי, הושיבני על ברכיך (עולה בזהירות על ברכיו) הן ילדה קטנה אני, מלאה חיים ומלאה תקוה להיות פעם גדולה... (בתוגה) עוד מעט ובת-שלשים אני, בת שלשים שנולדה שוב... ומתי אגדל?

אוריהו. כבר גדלת. (מסירה ברכות מעל ברכיו) אמרתי לך שיכלה את לעשות כל מה שהוא ברצונך, וכך אומרים רק לגדולה...

שפרה. (בהרגשה של צעירות) בטוח אתה בי שיכלה אני לעשות כרצוני, מבלי שאול את פיך? כל מה שאני רוצה?

אוריהו. כן, חביבה. מבלי שאול את פי.

שפרה. (מתרוממת במהירות מחבקת אותו ומנשקת אותו) רואה אתה מה שרציתי?

אוריהו. אל נא תעשי את זה... (במבוכה) לא עלה על דעתי שתרצי... (ברצינות) לא צריך היה.

שפרה. (מתכווצת) איני יודעת, נדמה היה לי שאני רוצה בכך. שוב הפעם בלבלתני... אתה פנקת אותי יותר מדי. לא צריך לפנק אותי.

אוריהו. (משתומם) אני מפנק אותך?

שפרה. (רצינית) כן, אמרת לי שיכלה אני לעשות כבר כל מה שאני רוצה.

אוריהו. אבל לא לחבק, לא לנשק. (ברגז) בקשתיך כבר פעמים רבות.

שפרה· (בצער) מאוסה אני עליך!

אוריהו. כלל לא, שפרה. אבל... קשה לי לבאר לך.

שפרה. אני אבין, תראה שאני אבין

אוריהו. רואה את הביבה, ישנו זכרון השרירים והוא היותר פועל והיותר קים אצל רוב בני האדם. כשמחבקת את אותי . ומנשקת. רואה את שורה ארכה של חבוקים גם עכשיו.

שפרה (במחאה) אבל זה לא נכון! (נעלבת) זה לא נכון, אורי. אני שוכחת את כל העולם כלו ברגע זה.

אוריהו. נדמה לך כך, נדמה לך·

שפרה· ולמה אמרת שהכל מותר לי כעת?

אוריהו. מותר לך לאמר, השבתי·

(שתיקה קלה)

שפרה· תסלח לי, אוריהו. תראה שאני אהיה טיבה.

אוריהו· אין בעד מה לבקש סליחה· (בסבר פנים יפות) אין בעד מה לבקש סליחה הילדים הקטנים שובבים הם, תמיד שובבים·

שפרה. אתה כל כך טוב, אוריהו. כל כך טהור! (היא עוצם את עיניו)· אל תעצם את עיניך, אל תעצם אותן (הוא פוקח איתן) חפצה אני להביט עמק אל תוכן, רוצה אני שעינים אלה תסלהנה לי את כל המכער שדברתי ושחשבתי ושעשיתי מילדותי ועד שנפגשתי אתך, שעינים אלה תסתכלנה עמק אל תוך נשמתי ושתלטפנה אותה במבטן ושתעדננה אותה ברכות ובחמימות, שתאמרנה לי שמאמינות הן בי,

מאמינית שאתרומם מעל לחשקי, מעל לאהבתי ואיכל תמיד, תמיד להיות ידידתך.

אוריהו. כמובן תוכלי!

שפרה. (מפסיקה בהתלהבות) ידידתך בעבידה ובמניחה, בימות החול ובחגים. כאשר רצוני זה יקום, נפשי תחייך ותשכח את המעית והיאוש ותזכר רק את זה שצריך לזכר, רק מה שאתה רוצה שאני אזכר.

אוריהו. כשאת מדברת אתי כך, רוצה אני לעצם את עיני מרב שמחה

שפרה. (נוגעת בשמירותיו ומרימה איתן בזהירות) כשאני נוגעת בגופך, נדמה לי שאני מִטַהרת ונעשית קלה וזכה.

(נשמעת דפיקה על הדלת, שפרה מתרחקת מאוריהו).

אוריהו. יבא!

שפרה. הבה, אני אפתח את הדלת, היא נעולה.

אוריהו. בקשתיך שלא לנעל את הדלת

(שפרה פותחת את הדלת ונרתעת מעט לאחור. נכנסת דרורה. פניה חורים מהתרגשות, חזה עולה ויורד במהירות, עיניה—צער ופחד מחול בהן. אבל היא זקופה וגאה כמו תמיד).

אוריהו. (קם מעל הכסא) דרורה! (בשמחה דרורה!

דרורה. סליחה, אוריהו, הפרעתי את שלום ביתך? (אל שפרה סליחה גברת פוליאקובה!

שפרה. נדהמת) אוריהו, אני אכנס אל חדרי. כשתצטרך לי תקראני.

אוריהו. כן, הכנסי אל החדר, אני לא אצטרך לך.

(שפרה נכנסת אל החדר השני, לימין, סוגרת הדלת ומשם מגיעות מנגינות על פסנתר. לראשונה נשמעת מנגינה אטית ומלנכולית ואחר כך היא עוברת לסוערת ושואנת).

דרורה. (רגע מסתכלת באוריהו) שב על מקומך. אני נכנסתי רק לשאל כיצד שלומך.

אוריהו. (יושב) תודה, יקירה. שלומי טוב. אני לבר בריא.

דרורה. יאני חשבתי שעוד אמצא אותך על מטתך ואוכל לטפל בך איזה רגעים.

אוריהו. תודה. לא נחוץ לי כלום כעת. גשי יותר קרוב מעט, שבי על ידי. (דרורה נגשת ויושבת על ידו) בל תפחדי, יקרה, גשי יותר קרוב, כך...

דרורה. בל ידע איש מבקורי זה!

אוריהו. אני אבקש את שפרה שלא תאמר לאיש.

דרורה. ולא יבאו אליך בעת?

אוריהו. חושב אני שאיש לא יבא. אהרן ולאה הנם בעיר.

דרורה. (מסתכלת סביבה) הסתדרתם לא רע, כנראה.

אוריהו. כן, לא רע. למה לא באת במשך כל הזמן?

דרורה. מוטב שתשאל למה באתי כעת?

אוריהו. באת להודע כיצד שלומי!

דרורה. לא בשביל כך באתי. (מתקרבת אליו יותר) באתי מפני שלא יכלתי לשאת יותר את הבדידות. המבין אתה? (מתקרבת אליו עוד יותר.) חושב אתה שכה קל לסבל את הרעיון, שאחרת תטפל בך בזמן מחלתך? (פתאום) ואתה שכחתני!

אוריהו. לא, לא שכחתי.

דרורה. פלא. כלום חסר לך מה כאן?

אוריהו. לא חסר לי כלום.

דרורה. ולא התגעגעת אלי כלל? ולא רצית לראותי?

אוריהו. התגעגעתי מאד ורציתי לראותך מאד... אבל... היתה לי הסבלנות לחכות.

דרורה. (בהשתוממות) אתה חכית לי?

אוריהו. ידעתי שתבאי, לו יהי בשביל לראות כיצד הסתדרתי.

דרורה. וחכית? כל הזמן חכית?

אוריהו. כן, חכיתי כל הזמן.

דרורה. ומה יהיה כעת?

אוריהו. כעת, באת וכל כך טוב לי יכל כך חם לבי. (הפץ לקום)

דרורה. כל תזוז ממקומך! שמעת? (היא מתקרבת אל כסאו)

אוריהו. כבר בריא אני... רק נחלשתי מעט (לוקח ידה ומגישה אל פיו) תודה לך דרורתי, על שבאת.

דרורה. אתה אוהב עדיין את דרורתך?

אוריהו. כן, דרורה, כמו תמיד, כאלו רק אתמול נפרדתי מעליך. נדמה לי שאנשים כמוני אוהבים רק פעם בחייהם.

דרורה. אתה באמת חושב כך? (אוריהו מחייב בראשו) אם כן... אם כן, אני יכלה לאמר לך... שאני מסכימה... שאני מוכנה! באתי לאמר לך שאני מסכימה... כעת... מיד.

אוריהו. (באירשקט) מסכימה.. למה?

דרורה. לצאת למרחקים. אתה אמרת לי: באותו רגע שתסכימי, תבאי אלי ונצא למרחקים.

אוריהו. (רגע נמשך אחרי הרעיון, פתאום, בפנים קודרות) כעת אי אפשר, דרורה...

דרורה. (מפסיקתו בחריפות) מה אמרת? אי אפשר? אם א נ י באתי

אליך לאמר לך שאני מסכימה, אתה אומר לי: אי אפשר?
(מתרוממת ללכת).

אוריהו. (בהתרגשות) אי אפשר לי ברגע זה.. בעוד איזה חדשים, היא עדיין צריכה לי.

דרורה. (בכעס) היא, היא, היא! די סבלתי בגללה! איני רוצה יותר, איני יכלה לסבל יותר. (קופצת אל הדלת השניה לימין, ידופקת דפיקה מהירה, צלילי הפסנתר נפסקים) הגברת פוליאקובה!

שפרה. (פותחת את דלת החדרה ונשארת עומדת על הסף, בקשי מושלת ברוחה) דרורה? מה רצונך?

דרורה. רצוני היא שתשבי בחדר הזה אתנו. רצוני היא שאוריהו ידבר אלי בפניך.

שפרה. (כאלו אין היא מתחשבת כלל עם דבריה) אוריהו, האם עלי להשאר כאן? האם רוצה אתה שאשב בחדר הזה?

אוריהו. השארי כאן, שבי. (אל דרורה) חפצה את שאדבר בפני שפרה? (אל שפרה) תשלטי נא ברוחך, אני מבקש אותך!

דרורה. (בהתמרמרות) כמה רכות וכמה דאגה!..

אוריהו. (מפסיקה) צריכה את להבטיח לי, דרורה, שתהיי מנומסה ולא תעליבי את שפרה.

דרורה. (באי סבלנות) דבר כבר את דבריך!

אוריהו. (אחרי רגע של מחשבה). אני אוהב ' ותך דרורה. שפרה יודעת את זה, כך אמרתי לה בלילה הראשון לפגישתנו. וגם עוד היום... אהבתי אליך כה פשוטה היא שאיני יודע לתארה. (אל שפרה) אני ידיד לך ידיד מעֹמֶק נשמתי... ידיד שהוא מבשר להקריב הכל בעדך—הכל... את כבת לי. את חלק מנשמתי. כמו דרורה, כך גם

את יכלה להסב לי ברגע אחד צער כה עמק, שאני אשתגע לגמרי ואאבד את עצמיותי. (אל דרורה, מרגיש כל מלה) דעי לך, את אינך צריכה לדרש ממני להפרד מעל שפרה כעת ומוטב לך שלא תביאי אותי לידי נסיון... לראשונה בחיי מרגיש אני שהנני נחוץ לאיש, כל כך נחוץ, עד שחיי האיש תלויים בי, שאשרו בכך הוא שאני אמצא על ידו כעת, אין לי שום רשות שלא להיות על ידו.

דרורה. (ברגז) גם אני רוצה שתהיה על ידי ואפשר שגם אשר חיי דורש ממך שתהיה על ידי. על זה לא חשבת כלל?

אוריהו. אם שפרה תדרש שאפרד ממך...

שפרה. (מפסיקתו) חלילה לי. אני לא אדרש כזאת מעולם. הן באותו רגע שתפרד... (עוצרת ברוחה) איך אעז אני לדרש כזאת?

דרורה. (בהרגשה) אתה אומר לי שאין אתה פנוי לי כעת? תזכר לך, כשתפנה בשבילי, אני לא אהיה פנויה! (מתקרבת אל הדלת, שפרה מתבוננת אל אוריהו, הוא נשען בראשו על כף ידו וכף ידו השניה מקומצה לאגרף).

שפרה. דרורה, האם יכלה אני לדבר אתך רגעים אחדים? נכנס אל חדרי.

דרורה. (נעצרת על יד הדלת) להכנס אל החדר? עוד זה חסר לי?

אוריהו. (משתומם, מתרומם מעל הגדרה) אני אצא לרגע, אינני הלש יותר. (יוצא אל החדר לימין).

(שתיקה)

שפרה. (מתנפלת על הגדרה) שבי על יד השלחן! רוצה אני לשוחח אתך איזה רגעים.

דרורה. (יושבת) בבקשה, רצינך?

שפרה. (בחיוך על שפתיה) בל תפחדי דרורה. אני לא אגזל את אוריהו ממך.

דרורה. (בגאוה) תקוה, אם תוכלי. אם אהבתו אלי אינה ולא כלום.

שפרה. אבל היא אוהב אותך. הוא מסור לך כמו צעיר באוהבו לראשונה.

דרורה. מדוע כמו? אוריהו אוהב לראשונה!

שפרה. כן. והוא אהוב לראשונה. (דרורה מתאדמת) הוא לא יפרד ממך. אין בכך נחיצות כלל.

דרורה. (בשמחה צפונה) את מסכימה ללכת מכאן, מיד?

שפרה. בשום אפן לא. אבל אני ואוריהו ידידים אנו. רק ידידים. מבינה את?

דרורה. (בעקימת שפתים) ידידים! אין אני מבינה יחסים של ידידות בין גבר לאשה. ידידותכם אתם משונה היא.

שפרה. ידעתי שאין היא מובנה לך. לוא היתה מובנה לך, לא היית מתנגדת לה. (בכאב) נשים כמוני, נשים שכבר ראו חיים ושהיחס של הגבר אינו חדש להן, נשים כמוני יכולות להתיחס אל גבר כמו אל ידיד.

דרורה. אבל זה עכשיו אמרת שהוא אוהב לראשונה.

שפרה. (בצער) אמנם כן, אבל הן הוא אוהב אותך!

דרורה. (נשקטת) הוא אוהב אותי, כמובן.

שפרה. כמובן... מבינה את, הגבר שבו אינו מענין אותי כל עיקר. אין הוא מגיד ללבי ולא כלום. להפך...

דרורה. (נבוכה במקצת) האמנם אין הוא כלל מענין בתור גבר? ואני חשבתי שיש בו דבר מה מושך, איזה כח טמיר... טבעיות.

שפרה. כל תחשבי שהגבר מדבר באפן אחד אל לבה של כל אשה. כל אחת מחפשת לה את בן זוגה המתאים לה.

דרורה. (מסתכלת בה בחריפות) ואני חשבתי שגם את אוהבת אותו.

שפרה. ידידותו נחוצה לי. בשביל... בשביל שאולד מחדש. (דרורה מושכת בכתפיה מתוך אי סבלנות) קשה לך להבין אותי? ידעתי שיהיה קשה. החיים נטמאו בעיני וצריכה הייתי למי שהוא טהור-מחשבות ועדין הנשמה, שיבוא וימחק את העבר שלי... שיצר שפרה בלי עבר, שפרה חדשה... לולא היה בא אלי, לא הייתי יכלה להמשיך לחיות את חיי... דבר מה העיק אל לבי. הרגשתי טומאה בתוך תוכי וצריכה הייתי להשתחרר ממנה. וכשנשתחררתי... כשנשתחררתי נראה לי העולם כה חסר תכן וריק, שלא היה כדאי לחיות. עד שנפגשתי עם אוריהו.

דרורה. עד שנפגשת עם אוריהו?

שפרה. כן, בזמן הראשון הייתי מרגישה ענג מיוחד לתאר לי בצבעים הכי שחורים את מקרי חיי. הייתי עוד מגבישה את הצבעים... אני מספרת, והוא עוצם את עיניו ומקשיב. וכשמסתבכים הענינים, נעשים פניו קודרים וצל הצער שורר עליהם... כשאני גומרת יושב הוא זמן רב נשען על זרועו, מצל בידו הצנומה, הרקה, על חצי פניו העליונים ושותק את שתיקתו הממושכה. וכאשר הוא מוריד את ידו, עיניו שקטות הן ומקרינות. הוא נגש אלי ואומר: אבל כל זה עבר כבר, מזמן עבר. עכשיו את מרגישה את עצמך קלילה וטהורה! ואני עונה לו בשמחה שהנני מרגישה את עצמי צעירה, מלאה תשוקת החיים.

דרורה. ובשביל כך הוא נחוץ לך?

שפרה. כן, בשביל כך.

דרורה. וכך את מדברת עם אשה שיש לה חוש של אשה. חשבת, אתי טפשית? חשבת ילדה קטנה אני וכל מה שיאמרו לי אקבל? חשבת פתיה אני?

שפרה. לא חשבתי. יודעת אני שיש לך שכל ישר ומעשי.

דרורה. ואם ידעת, איך עלה על לבך לדבר אלי שטות כזו? שטות כזו פועלת רק על הגברים, וגם כן לא על כלם, רק על התמימים שביניהם.

שפרה. (משתוממת) מנין לך כל זה. כל כך צעירה את ויודעת את החיים!

דרורה. למאי נפקא מינא? יודעת. יודעת אני גם שהוא אוהב אותי, שהוא חולם עלי בלילות, שהוא חושב עלי בהקיץ, שהוא מוכן למסר את נפשו בעדי, שלא יבגד בי. אבל כל זה אינו מספיק לי!

שפרה. ואני הייתי מסתפקת בזה. אני הייתי מוצאת את אשרי בזה, אני הייתי... (נבוכה) לו הייתי במקומך, כמובן.

דרורה. ואני איני יכלה להסתפק בזה. לא אסכים שמחשבותיו תהיינה מרחפות על יד אחרת... הוא אמר לי פעם שבאותו רגע שאחליט לעזב את ביתי וללכת אחריו, אמצא אותו מוכן לקבלני. עכשיו בא הרגע! (קמה, בקול רם) אוריהו, אוריהו!

אוריהו. (פותח את דלת חדרו ונכנס. פניו עצובים, אבל מביעים החלטה. ראשו נרכן בעקשנות) טוב שגמרתן כבר את שיחתכן.

דרורה. קשה היה לך שם? קשה היה לך לשהות לבדך רגע אחד? ואני צריכה הייתי לבלות לבדי שלשה חדשים.

אוריהו. מי אמר לך שעליך לבלות לבדך?

דרורה. (בלעג קל) אמנם, יכלתי לבא. היתה לי הרשות לבא ולא

רציתי. העקר בשביל האדם שתהיה לו הרשות, הרשות עיקר החפש. לא כך?

ריהו. הנך שוב נרגזת? (פונה אל שפרה) מה קרה כאן בזמן ששהיתי בחדרי?

ורה. לא כלום. הגברת רצתה לפתות אותי, שאני אסכים לזה, שאתם תחיו כאן יחד. הגברת רצתה ברגע אחד להפיג את הצער והכעס והרגז של תשעים לילות רצופים שבהם נדדתי כלואה בחדרי מיבנה לרצין את גלגלתי אל הקיר. אבל אני איני יכלה יותר... באתי לאמר לך שהרגע בא, ואני דורשת ממך למלא את הבטחתך!

ריהו. (בצער) איני יכל כעת...

ורה. (מפסיקה אותו) ידעתי, ידעתי כעת חולה אתה, אבל מחר, בעוד שני ימים.

ריהו. איני יכל כעת. דרוש אני עדיין בבית הזה. באי הנה בערבים, כאשר קשה לך להיות יחידה. תמצאיני תמיד בבית.

ורה. תמיד בבית עם הגברת? ועשתה יחד תיה ייחד נשמח? הָ הָ הָ, ואחר כך נפרד אחד מהשני בנשיקות.

פרה. (בקשי רב מושלת ברוחה) אני לא אפריע לכם. יש לי חדרי שלי ולאוריהו חדרו שלו.

ורה. רעיון נפלא באמת. (אל אוריהו) אף פעם לא היה לני חדר שלני ביומות הגשמים שעברי סבלני לא מעט. (אל שפרה) רואה את בשביל החדר כדאי לעצם את העינים ולעבר על הכל בשתיקה. (אל אוריהו) חדר מיוחד יהיה לני, כן? (אל שפרה) ואת יודעת ודאי, החדר נעים הוא, לא כך?

פרה. יכלה את לראותו.

אריהו. (ברגז) חדר נהדר! ישנן בו הרבה תמונות ששפרה קנתה אותן

בשבילי, יש בו שלחן קטן נקי ששפרה מנגבת פעמים ביום את האבק ממנו, יש גם מטה טובה...

דרורה. (מפסיקה אותו) אתה נרגז אוריהו, אתה כועס עלי.

אוריהו. כן, כועס. מדוע את מעליבה אותה? (מראה על שפרה) במה טובה את ממנה?

דרורה. במה אני טובה? (בלעג) יודעת אני במה? בזה שלא נהניתי מחנך, בזה שאתה אוהב אותי... יודעת אני במה?.. אבל למה אני שוהה כאן? רוצה אני לשמע מפיך תשובה ברורה, אוריהו.

אוריהו. (בהתרגשות ובעקשנות) נתתי לך.

דרורה אין אתה צריך לותר עכשיו על שום עיקר שלך, זכר לך!

אוריהו. אני אמרתי לך, שבעת איני יכל.

דרורה. (מתוך כעס) טוב. תתחרט על מעשיך.

אוריהו. אין אני מתחרט מעולם על מעשי. אני עושה מה שברצוני לעשות.

דרורה. ולא קשה לך להפרד ממני?

אוריהו. קשה. קשה עד מאד.

דרורה. (סגורה רועד מבכי, אבל פניה קשים) מזלני גרם לכך. מתחילה אני להאמין במזל. בשעה רעה נפגשני. (מתקרבת פתאם אליו אוחזת אותו בזרועו) תקח אותי מכאן למרחקים... בוא אתי. (הוא צועד אתה איזה צעדים). אנשים כמוך אוהבים רק פעם אחת בחיים. ואתה אוהב אותי לא כן? (שפרה שומרת את תנועות אוריהו בעינים פקוחות מפחד) למה לך לשבר את חייך? (הוא צועד אתה עוד איזה צעדים) מוטב לך לבא אתי. (פתאים) ולא—אלך כעת מביתך ולא אשוב לעולם... (אוריהו נעצר) שמע אתה, לא אשוב לעולם! (אוריהו עומד פתאם).

שפרה. (באנחה של הקלה) אַה!

אוריהו. אני מבקש אותך, דרורה, שכחי לרגע מה שלמדוך במשך כל היוך, לרגע אחד. לבך טוב הוא, נבין. עשי פעם מה שהוא ברצונך...

דרורה. (מפסיקה אותו) ברצוני הוא לקחת אותך מכאן. הבינות? אין לך מה לעשות כאן! אין שום קשר שיקשרך עם הבית הזה... ואפשר שאני שוגה, אפשר שיש? אפשר שהפרעתי לכם? (בהרגשה) סליחה!..

(צועדת לקראת הדלת)

שפרה. (ניגשת אליה מהר, עוצרת אותה על יד הדלת) אל תלכי, דרורה, אני מבקשת אותך שלא ללכת... הכנסי אלינו מחר, מחרתים... אוריהו חולה כעת, תבאי גם אלי. יהיה לך טוב אצלי. וכשישוב אוריהו מבית-הספר, תקראי יחד תשוחחו, לפעמים תרשו גם לי להכנס אל חדר אוריהו.

דרורה. את מדברת ברצינות?

אוריהו. שפרה, חדלי לך מלהתחנן לפניה!

דרורה. (בכעס עצור) איש אינו שואל את פיך! לא בגללך אבוא. אבוא בזמן שאתה לא תהיה בבית. (דופקים בדלת) דופקים! (בפחד) בל תתנו להכנס! (אל אוריהו) פחד זה גם כן הבאת אתה עלי!

שפרה. תצאי דרך דלת חדרי. (יוצאת עם דרורה אל חדרה)

אוריהו. יבא!

(שפרה שבה מיד)

(נכנסות מרים וצפורה. מרים צועדת צעדים אטיים, עצירים. מסתכלת סביבה בסקרנות ובהשדנות. היא זקנה מאד. מלבושה מרשל במקצת)

מרים. בית יפה, אין להכחיש! עולה ביפיו על בית הוריך. אלא מה,

אבא זקן הוא ואין לו כח לעבוד יותר ויכל היה בנו לעזור לי מעט? מי משגיח בכגון אלה!

שפרה. מרים, אוריהו חולה היה, גם עכשיו עוד לא רפתה מחלתו.

מרים. (בהדגשה) כן רפתה. הייתי אצל הרופא גם היום. אמר שאוריהו בריא הוא, ובכלל מחלת הדיזנטריה אינה כלל מסכנה בארץ ישראל לעניים.

אוריהו. ואין לך כלל רצון לגשת אלי יותר קרוב? אחרי שלשה חדשים שלא ראית אותי? לשוחח אתי מעט?

מרים. יש רצון בני. לולא הרצון הזה, לא הייתי באה אל בני אשר המיט חרפה על ביתי. (אל שפרה) בת נחומצ'ה, אביך אדם ישר הוא ואת? האשה צריכה לעמד בכל תקף על דעתה.

שפרה. (בחיוך) אבא רק ישמח כשישמע שנמצאת אני בחברתי של אוריהו.

אוריהו. (אל מרים) אמא, אל תפחדי. אני לא נתחתן לעולם.

מרים. יודעת אני את מר גורלי, אלהים עדי! קויתי לתכלית ממך. אבל בזמן האחרון נמלכתי בדעתי: אם נפשו חשקה דוקא בה, יהי כך. יעזר לו הקב"ה. מה נעשה?

אוריה. אינך מבינה אותי, אמא. אנו לא נהיה הוי איש ואשה לעולם. אנו רק חברים נהיה.

מרים. תספר ספורים לאמך הזקנה! בשביל להיות חברים נחוץ דוקא לחיות בבית אחד? יודעת אני כיצד בחור ובתולה מבלים את זמנם כשהם נמצאים בבית אחד. מילא, זה, סחרוב, בור הוא...

צפורה. הוא אינו בור, סחרוב.

מרים. בל תתערבי בענינים שאינם נוגעים לך! (אל אוריהו) רואה אתה,

אחיתך הקטנה, גם היא לא טובה ממך. גם היא טוענת שלא תתחתן לעולם. דוגמא יפה הראית לה. לא יכלת להתחתן בה כדת?
(אל שפרה) יודעת אשה לכוף את רצונה על הגבר, אם היא שמה לה את זה למטרה.

צפורה. על אוריהו אי אפשר למי שהוא לכוף את רצונו. אינך יודעת אמא שאוריהו ממשפחת העקשנים הוא?

שפרה. ממשפחת העקשנים, אמרת?

צפורה. כן, הנה גם אמא התעקשה יבשים אפן לא יכלתי להביאה הנה. אמרתי לה: אורי חולה, אורי מסוכן, אורי נוטה למות והיא באחת: יש לו כעת מי שידאג לו.

אוריהו. וכשעברה המחלה, באת?

מרים. יודעת אני למה באתי? (מראה על צפורה) קטנה זו לא נתנה לי מנוח. אמרה שאם אני לא אכנס אל ביתכם, גם היא לא תכנס ולא נדע כלום מהנעשה כאן.

אוריהו. (אל צפורה) בת-חיל את צפורה.

מרים. למד אותה, למד אותה כיצד לביש את אמך. חשבתי—לב-אם—אגש ואראה מה נעשה אצל בני. זלמן אינו יודע כלום, זלמן. לו היה יודע לא היה סולח לי לעולם... הוא טוען: לא בני הוא זה. הוא גם כתב לנחומציה שיבא, למען השם, ויקח את בתי מכאן.

צפורה. (חולמת) אם אני אוהב איש, לא אעזב אותו לנפשו וגם הוא לא יעזבני. יודעת אני מה לעשות.

אוריהו. בת-חיל את צפורה! כך צריך להם לאיתם הבחורים! ומה תעשי לו?

צפורה. יודעת אני כבר... כאשר ישוב לחדרו, אשמר על חלונו כל זמן שהוא יכתב, ואלך לישון רק לאחר שהוא ירדם.

שפרה. (בחיוך חור) אמצעי נהדר באמת.

מרים. (בדאגה) אל תדברי שטויות, צפורה. לך אנו נדאג. לוא היה אוריהו בת ולא בן, לא הייתי מחכה עד שימלאו לי עשרים וחמש שנה!

צפורה. ואני אינני רוצה להתחתן, ומה תעשי לי? לא אתחתן גם בעשרים וחמש שנה.. רוצה אני שיאהב אותי מתוך הפש, שיחשב הוא כך, לכל הפחות.

אוריה. הידד! צפירה. לא ידעתי כלל שהנך כבר גדולה.

מרים. על-יד אח כזה גדלים מהר! (בקול רך) שמע, אורי, באתי אליך לבקש מידך דבר מה. תמלא את רצון אמך הזקנה?

אוריהו. כך, עכשיו מדברת את כמו אם. (מתקרב אליה) מה רצונך, אמא?

מרים. יודעת אני שלא על נקלה יעלה בידי לדבר על לבך.

אוריהו. כי על כן ממשפחת עקשנים אני. (אל צפירה) לא כך ציפ? (צפורה מחייבת בראשה).

מרים. יהי כך, יהי ממשפחת עקשנים, ובכל זאת תעשה את זה בשבילי. בשבוע הבא יום הולדת אמך. אמך שנתנה לך חיים, שנשאה אותך תחת לבה, שהיניקה אותך, ששמרה עליך ממחלה. (בהתרעמות, מביטה על שפרה) עד שעזבת את ביתי לא חלית אף פעם! (אל אוריהו) עשה את זה למענה.

אוריהו. (משפע מדבריה) טוב, אמא מה לי לעשות למענך?

מרים. (מתאזרת אמץ) לא עלה על דעתי שבתולה זו תהיה כלתך,

אלהים עדי. אבל מה נעשה? עולם חדש בעת, דור חדש. הבנים עושים כעולה על רוחם. יהי כך. התחתן בה. בשבוע הבא, ליום הולדתי, נעמיד חפה. (אל שפרה בהדגשה) אם כבר לא מאוחר?

פרה. (בצחוק עצבני) לא מרים, כלל לא מאוחר.

ריהו. דור חדש אמרת? ומה היה בדור הישן? זוכרת את בזמן קדום כבר אמרו: נקרא לנערה... צריך לשאל את שפרה אם...

ים. (מפסיקתו) את שפרה? (בעקימת שפתים) לה לא יאה עוד? נאה לבת נחומצה להתחתן בבנו של זלמן.

ריהו. ומה תאמרי לזה, שפרה?

פרה. (בהתרגשות עצומה, יושבת רגע, ברצינות) אני לא אתחתן באוריהו. אני לא אתחתן לעולם.

ורה. (מתקרבת אל שפרה, בהתרגשות) באמת לא תנשאי? את מדברת ברצינות?

פרה. כן, ברצינות. (אל מרים) אנחנו רק חברים טובים אנו. אני לא אנשא לאיש שאינו אוהב אותי.

ים. את מי תרמו? אשה זקנה כמוני תרמו? אשה שיש לה ברוך השם בנים גדולים... אומרת אני לכם חדלו מן המשחק הזה! חדלו מיד, כל זמן שלא אחרתם את המועד, (אל שפרה) אם לא אחרתם את המועד.

ריהו. אני מבין לצערך, אמא. (מרים מניעה ראשה בחמלה עצמית) יש לי הצעה בשבילך. באי לגור אצלנו.

ים. אני נבא לגור אצלכם, מבלי שתתחתנו? ומה יאמרו הבריות? עם אותה אשה פרוצה, יאמרו בבית אחד? (שפרה מתכווצת כלה כמו מתחת למכה ומכסה בידיה את פניה).

אוריהו. (קם מכסאו, חיוור ונרגש). אמא, אל תעיזי לקרא לה כך! יודעת את אמא, עליך לבקש סליחה ממנה...

מרים. (ברגז והשתוממות) אני אבקש סליחה ממנה? מחצופה זו שנולה את בני ממני? טְפו עליכם (יורקת הצדה) השתגעתם? (אל צפורה) נלך הביתה, שרגלך לא תדריך יותר במקום הזה! (מרים סוחבת את צפורה הנבהלה. שתיהן יוצאות, שתיקה מדוכאה).

(אוריהו קם מכסאו ובצעדים אִטיים עובר אל חדרו. שפרה מתנודדת זמן מה בנדנדה, קמה פתאום, שמה את צעיפה ויוצאת החוצה)

המסך יורד.

מערכה ה.

אותו החדר שבמערכה ד'. המטה איננה בה יותר, החדר עזוב, הכסאות אינם מסדרים סביב השלחן, כי אם על יד הקירות, האצטבא עומדת על מקומה ולרגליה איזה ספרים עבים, אחד מהם פתוח. בנדנדה יושבת שפרה שקועה במחשבה ומתנועעת. היא נראית עוד יותר צעירה מאשר במערכה ד', אבל כחשה מאד. פניה אינם שמחים כל כך, נראה בהן קו של שעמום ושל אי שביעת רצון. קו זה מתגלה גם בקולה הרם יותר מדי ובתנועותיה שהנן עצבניות מעט. רגע אחרי שהמסך עולה רואים את אוריהו נכנס ומחברות אחדות בידו. עיניו כבו וסנטרו נעשה יותר בולט. הוא נגש אל שפרה, נושק לה נשיקה קרה על מצחה, זורק את חבילת המחברות על השלחן ומתכוון להכנס אל חדרו.

פרה. שב מעט אתי, יקירי! עדיין מוקדם, למה תמהר אל חדרך?

וריהו. (שב אל הכסא שעל יד הנדנדה, מתישב) כך, עדיין מוקדם. איך עבודת היום?

פרה. שבתי היום אחרי הצהרים הביתה. ראשי כאב עלי.

וריהו. כאב? וכעת?

פרה. הוקל קצת. יודע אתה מה עשיתי מאז הצהרים?

וריהו. נגנת?

פרה. (מניעה ראשה לשלילה) קראתי את ספרך.

ריהו. את ספרי? לא יכלת למצא לך דבר מה מענין? אמרתי לך, אין להם ערך לנירות אלה.

שפרה. אמרת לי. רציתי לדעת מדוע אין לי ערך.

אוריהו. אין לו ערך. הספר אינני נכנס למסגרת החיים.

שפרה. אבל אתה השגת בחיים יותר מאשר בספרי. ראה, הסתכל בי (קמה ונגשת אליו) לפניך אדם שאתה יצרת!.. יודע אתה, סהרוב התרגז מאד אתמול, הוא אמר שהתיאש מהחיים ושאין הוא רואה שום עתיד לעצמו.. דברתי אתו מעט וכל כך הנה לו. הוא נהפך לאיש אחר לגמרי... אני השפעתי עליו, מה תאמר לזה? והכל מידך בא לי, יקירי.. (אחרי רגע קל) האם אין זה משמח איתך בכלל, חביבי?

אוריהו. שאלה יפה שאלת אותי! מה נשאר לי כעת מלבד הרגשה זו?

שפרה. (שמה את ידה על שכמו, בטון שמדברים בו עם ילד) אתה טהור שלי, אתה זך־כנפים שלי, תמיד עף למרום. והנה באתי וישבתי על הכנפים הבהירות האלה ועוד מעט ושברתי אותן.. אבל הכנפים התאמצו ואני התרוממתי יחד אתך ונתקדשתי, ונתמלאתי זכות וטהרה.

אוריהו. כך, פעם היה כך. פעם, כשהייתי נגש קרוב אליך נדמה היה לי שדבר מה טהור ותמים היה נאצל ממני ויעבר עליך. נדמה היה לי שגם את נעשית יותר בהירה... לא כן עתה, מהזמן ההוא, מאיתו ליל סער...

שפרה. (בהתלהבות, מפסיקה אותו) לא נכון, דוקא אז הרגשתי את טהרתך, את זכות נשמתך! דוקא אז, בזמן קרבת נשמותינו. נדמית לי באיתה שעה למלאך זך־כנפים ובהיר־עינים...

אוריהו. (בצער) אל תדברי כך. אותה שעה קשה היתה לי. הרגשתי שאני מאבד עולם מלא שבו התרגלתי לחיות ושהיה כל כך יקר לי, עולם אינטימי. הרגשתי גם שאני מאבד את כחי ואת השפעתי עליך. אל תדברי כך...

צפרה. אני מדברת מה שאני מרגישה. אתה למדתני כך... אני מבינה גם אותך. פעם היתה לי הרגשה כזו. פעם כשהייתי צעירה וחולנית, בלתי מפתחה ביחס לשנותי. אז נדמה גם לי שאבדתי עולם מלא.

וריהו. לא, אינך מבינה אותי. הרגשה כזו באה עלי כל פעם.

צפרה. גם עלי היתה באה כל פעם. נדמה היה לי שדבר מה מאוס ומתעֻב נדחק אל תוך נשמתי. וכעת... דבר מה קרוב ומעלה את הנשמה, בהיר וזך...

וריהו. כך, ודאי גם זה נחוץ היה. בשעה זו שכחתי לראשונה את תפקידי ביחס אליך...

צפרה. ודיקא שעה זו קרבה אותך אל מטרתך.

וריהו. מוזרים החיים ... ומשונים.

צפרה. וקשים, רצית לאמר.

וריהו. כן, וקשים.

(שתיקה קלה)

צפרה. (נעלבת, בהתרגשות) ואתה הושב שלי היה קל .. בימים הראשונים כשהיתה באה אל ביתנו מדי ערב בערבו. שלשה ירחים תמימים... והיתה נסגרת אתך יחד בחדרך?

וריהו. בזמן הראשון היית תמיד מנגנת על הפסנתר...

צפרה. כן, הייתי מנגנת. חפצתי שקולותיכם לא יגיעו אלי, אבל הם היו עולים ובוקעים מבין הצלילים. קולה היה מצלצל חריף, יהיר, תמיד מתאונן ותובע, תמיד דורש, וקולך אתה נמוך, רך, משקיט ומנחם.

וריהו. את נגנת בשביל שאשמע את צללי הפסנתר. חפצת שהם יחדרו עמוק אל תוך נשמתי ישלא אהיה אף רגע אחד בלעדיך.

צפרה. כן, גם בשביל כך. בשביל זה נשארתי בחדר. פחדתי להשאירך

יחידי. מי כמוני הרגיש כמה אתה יודע להראות את טובך
ביחוד בזמן שאהבת את מי שהוא?... אבל קשה היה לי, באש
הדממה בחדרך. יותר לא יכלתי לנגן.

אוריהו. כשקמה הדממה?

שפרה. כן, כשקמה הדממה. התמתחות עצבי היתה מגיעה לנ
כזו, ש... שדפיקת לבי היתה פוסקת.

אוריהו (משתדל להזכר) אני זוכר... היית מתפרצת פתאם בכ
עצבני, פילח, שהיה מרעיש את נפשי. הייתי נעשה חיור ודו
היתה מסתכלת בי במבט מנַסֶה והיתה שואלת, ברגז, מה קרה.

שפרה. ואחר כך החלטתי לעזב את חדרי בערבים...

אוריהו זה היה אחרי אותו ליל סער...

שפרה. כן... ואתם הייתם שותקים ערבים שלמים... נדמה לי של
קמה הדממה... הייתי יוצאת החוצה... זוכר אתה ילדי? יו
ומחכה עד שתכבה המנורה ואתה תלך ללויתה אל ביתה. פ
עמדתי במשך שלש שעות, תחת גשם סוחף, בתוך הכרם, כאן, ש
שעות!

אוריהו. שלש שעות? כך, אז כשבאת רטובה כֻּלָּךְ.

שפרה. שלש שעות? שלש שנים היו בעיני. אחרי שעה עלתה במ
מחשבה רעה, חשק מוזר בא אלי, תשוקה, תאוה, לנקם... לעזב א
שניכם ולשוב אל חיי הקודמים.

אוריהו. אל חייך הקודמים. (נבהל) אל חייך הקודמים?

שפרה. כן, אל חיי הקודמים... עמדתי מתחת לעץ העבות והסתכל
בחלון ההיא. (מראה באצבעה על חדרו) היילון השחור שקניתי לך בזמ
מחלתך הסתיר אותך מעיני. בלבי היתה תפלה אחת, תפלה צורב

רבּיני של עולם, שתכבה המנורה! חשבתי בלבּי: הן אוריהו יודע שאני נרגשת, אפשר שהוא יידע גם שאני עומדת כמו כלבה מוכה ימודחה בחוץ, מתחת לשמים אפלים יגשם שוטף... איך יכל הוא לשבת שם?

ריהו. (בצער) הגשם שטף בעז ידרורה פחדה להרטיב את בגדיה...

פרה. כן, הבינותי. אחר שעה קלה היתה תפלה אחרת בפי. רבונו של עולם, צוה לגשם ייפסק! כל טפה שירדה עלי קבלתיה בתרועת ששון: זאת היא הטפה האחרונה... אחר זמן מה הרגשתי שאין אני יכלה לשאת יותר, שעוד רגע ואני אברח משם, אברח לאן שישאני רוחי.

ריהו. היית בורחת ממני? ממני?

פרה. כן, גם ממך. . ופתאם, מבלי לדעת למה ועל מה מצאתי את עצמי עומדת על רגל אחת, על רגלי הימנית, ופתאם עלה זכר הערב הראשון על לבי. והכל מסביבי נדמה לי פעוט ודל, והכל בתוכי נתמלא אורה, צלצל באזני הלחש שלך: „רק לא בחזרה, רק לא בחזרה" ונחור לי פתאם, כמה שנפשך אתה רוטטת כל הזמן, כמה שנשמתך כואבת, כאב חשאי, כאב עמק, (אוריהו מכסה את פניו בכפות ידיו) כמה קשים עליך הרגעים אתי ואתה יעם עצמך... כעסתי על עצמי וקראתי לעצמי בריה שפלה, קללתי את עצמי קללות נוראות, אמרתי לעצמי: שפירה, אם רק שעל אחד תזוזי מהמקום הזה, שימות עליך בנך, בנך שיולד לך פעם... ולא זזתי, פחדתי לעשות תנועה קלה...

ריהו. (מסיר את ידיו מעל עיניו) בל תזכירי ימים אלה, כבר חלפו... כעת אין את סובלת יותר...

שפרה. טוב לי כעת, אוריה, כך, כמו שטוב בימי הילדות כשמסביבך העולם טהור הוא, אמתי וברור.. אלא שגדולה אני, ולהרגשה זו מצטרפת הכרתה של הרגשה זו... מרגישה אני בתוכי מעין של כחות נובע ועולה, כחית יצירה... איני יודעת עדיין למה ובשביל מה, אבל הם ישנָם בקרבי.

אוריהו. בודאי ישנם!

שפרה. (מהרהרת) לפעמים, כשהיית נשאר עם דרורה ואני עמדתי בחוץ וחשבתי... וידעתי שמחשבתי אינה נפגשת בשלך ונשארת היא עליבה, תלויה על ראשי העצים, בודדה ושוממה, וקר לה ורטוב לה, בקשתי את האלהים שלא תחשב עלי, שלא תתחשב אתי, שתשכחני לרגע... כה פחדתי שלבך לא יוכל להכיל בקרבי את הצער ואת הסבל ויתפוצץ מכאב, כה פחדתי.

אוריהו. נפשך דקה היא ומעמיקה הרגש.

(שתיקה)

שפרה. (פתאם בהתלהבות) יודעת אני שלא תאמין לי!

אוריהו. אני מאמין לך תמיד.

שפרה. (בשמחה) כן? ובכן, שמע. יודע אתה כמה איני סובלת אותה. כמה קשה היתה לי פגישתה; אבל היו רגעים והרגשה חמה וידידותית התעוררה בקרבי אליה... חפצה הייתי באותה שעה לקחת איתה בידי, להוליכה אל פנה חשכה ולאמר לה: „כמה מאושרה את, שהוא אוהבך. לוּא הייתי במקומך, הייתי משתגעת מרב שמחה ובורחת לאי שמם להתיחד עם אשרי"... אפשר הרגשה זו באה אלי מפני שגם היא סבלה. ואפשר מפני שהיא נפרדה לנצח ממך? איני יודעת. הרגשה זו באה אלי בזמן האחרון לפעמים קרובות... אבל אתה אינך מאמין לי...

אוריהו. (פניו אורים, נרגש) מדוע לא אאמין? את גדלת ילדתי. את עלית למרומי השחקים. יהיה תהיי עכשיו! כעת עליך לקחת את גורלך בידיך. כעת בא הרגע הכי קשה בחייך.

שפרה. (מסתכלת בפניו זמן מה) בחיי שנינו.

אוריהו. (בהתענינות) שנינו אמרת?

שפרה. כן, שנינו. שנינו מרגישים כעת על פנינו ועל גופותינו את נשיבתו של רוח ההרים, רוח קלילה והמימה.

אוריהו. (מלטף שערותיה) וטוב נעשה לך, וקל נעשה לך. לא כך?

שפרה. והשלג מזהיר מסביבי. כן, חביב. (בצער) עד שנזכרת אני בצערך ובסבלך, עד שאני נזכרת מה שהבאתי עליך.

אוריהו. אין דבר, שפרה, הכל נעשה לפי רצוני.

(שתיקה)

שפרה. הזוכר אתה, ביום האחרון למלאת שלשת החדשים, נשארתי יושבת בחדרי. לא נגנתי. שמעתי את קולותיכם והבינותי כל מה שעבר ביניכם.

אוריהו. כך, היא היתה קשה אז. היא כעסה ונערה בי. אבל גם בכתה והתנפלה על ברכיה.

שפרה. ואתה היית כסלע איתן

אוריהו. בקשתי שתחכה עוד זמן מה.

שפרה. עוד זמן מה?

אוריהו. כן, הרגשתי שעוד לא הגיע הזמן לנו להפרד.

שפרה. שאתה עדיין נחוץ לי...

אוריהו. כן.

שפרה. אבל, לולא נכנסתי פתאם לחדרך?

אוריהו. (בצער) לא היית צריכה להכנס בלי דפיקה. לא היית צריכה.
שפרה. לא הייתי צריכה? אבל אני לא ידעתי את נפשי. רגלי נשאוני, ידי פתחה את הדלת... אתה החזקת אותה על ברכיך ותעביר את ידך על שערותיה. עיניך היי כה מלבבות... לולא התפרצתי באותו רגע ולולא חשבת שאני שוב פעם רעה, ש...
אוריהו. (מפסיקה) לא חשבתי שפרה, אני הבינותי... לא חשבתי שאת רעה.
שפרה. לא חשבת? אם כן...
אוריהו. (מפסיקה) עוד לפני שנכנסת, ידעתי שאנו נפרד.
שפרה. שאתם תפרדו?
אוריהו. כן, היא איימה עלי.
שפרה. איימה עליך? היא איימה עליך?
אוריהו. איימה עלי, שאם לא אעזבך מיד, היא תתחתן יקותיאל.
שפרה. כבר אז אמרה לך?
אוריהו. כבר אז אמרה לי. וברגע זה נתרחקה מעלי. כל כך נתרחקתי ממנה.
שפרה. ובכל זאת החזקת אותה על ברכיך והחלקת את שערותיה. (רעד עובר בגופה) כאשר אוכר את התמונה הזו...
אוריהו. היא ישבה ובכתה.. והיא בוכה לעתים רחוקות.
שפרה. לא הסתכלתי בה אז.
אוריהו. היא ישבה ובכתה, ולבי נהפך בקרבי למראה דמעותיה.
שפרה. ולא פחדת שהיא תמלא אחרי איומה?
אוריהו. פחדתי. בביתה „אכלוה היה" אביה ואמה, ידודה, וקרוביה, ושכנותיה וחברותיה.

שפרה. יסבל זאת נשארת אתי. (ברק מוזר עובר בעיניה) יסבל זאת נשארת אתי!

אוריהו. כן, אינני סובל איומים. יש דבר מה בתוכי המתעב את האיום.

(שתיקה. שפרה מתהלכת בחדר הלוך ושוב. אוריהו שקוע בזכרונות)

שפרה. (באי מנוחה) אבל עכשיו עברו כבר שלשה חדשים. כבר עשרה שבועות מעת שהתחתנו.

אוריהו. כן, עשרה שבועות נדמה לי שיובלות על יובלות עברו.

שפרה. כשאינך ישן לילות שלמים! כל הלילה הנך מתהפך מצד אל צד. שומעת אני את מזרונך צווח מר.

אוריהו. (בחיוך של אשם) כבר שני לילות שישן אני כמו הרוג.

שפרה. ידעתי, לכן החלטתי לדבר אתך מעט. הן כמעט שלא דברנו מהעת ההיא.

אוריהו. סלחי לי שפרה. באמת שלא יכלתי, קשה היה לי.

שפרה. מבינה אני, ילדי הטוב, (ניגשת אליו ומתרפקת באהבה) ילדי הטוב, ילדי הסובל (לוחצת את ראשו אל חזה) כל כך הייתי רוצה שתשכח, ולוא יהי לרגע—את סבלך.

אוריהו. (באי-שקט) מה לך שפרה? (מנסה להשתחרר מחבוקה) מה קרה לך פתאם? (מרחיק אותה מעט).

שפרה. (מתיר שברון) כל כך הייתי רוצה שתשכח לרגע את כל סבלך. (נלחצת אליו שוב).

אוריהו. לא צריך, אמרתי. (בצער) את שומעת לא צריך, חסל!

שפרה. (מגמגמת, נרגשת) אני כה אוהבת אותך... כבר אלף פעמים נדמה היה לי שאהבתי הגיעה למרים קצה... כל נגיעה קלה, כל לטיפה מזעזעות את כל ישותי.

אוריהו. (בטון חריף) הסל, אמרתי, אין זה נחוץ יותר.

שפרה. אל תכעס עלי, אורילי. (קמה פתאם, ביאוש) עדיין צעירה אני, שמעת? (מכה באגרופה על השלחן, בכעס) הפצה היים אני! (בלחש) אני אוהבת אותך, אני אוהבת אותך.

ארויהו. (קם, סוקר אותה במבטו) אמרתי, זה לא נחוץ יותר.

שפרה. (בלחש) הבטחת לי... פעם כשהיית חולה, הבטחת לי.

אוריהו. (בהדגשה) לא צריך לך ילד יותר, אני אתך... אני אתך, שמעת. את יכלה להסתפק בי, שמעת?

שפרה. (בכאב) אתה מעולם לא תבין את הרגשתי זו. אורילי, היה טוב.

אוריהו. את תלכי מ י ד לטיל.

שפרה. אני מטילת ערבים שלמים, זה שלשה חדשים.

אוריהו. תלכי מיד לטיל. לבדך תטילי בכרמים, תשקטי ותשובי חזרה. רוצה אני שתהיי שקטה. (בטון יותר רך) ותבאי אלי טובה ורכה. ותבאי אלי כמו שאחות טובה באה אל אחיה. ותשבי על ידי ואני אחליק את זרועך... טוב? (בטון רך) טוב, שפרתי.

שפרה. טוב, טוב. לך אל חדרך. שם מוכנה המנורה. תדליק אותה, ותראה כמה היא מתנוצצת. על השלחן כלי הכתיבה מבריקים ומרוטים, שפרה שלך דאגה שהכל יהיה בסדר כמו שילדה איהב.

אוריהו. (מנשקה על עיניה) טוב שפרתי, טוב יקרה. (היא נכנס על הדרי).

שפרה. (סוגרת את הספר על יד האצטבה, ליקחת מעל האצטבה צעיף, מתקנת את שערותיה על יד הראי, שולחת בידה נשיקה לאיריהו דרך הדלת הסגורה ודופקת עליה) שלום, לך איריהו! (מורידה מעט את האור) אני הולכת, בקרוב אשוב...

(קולו של אוריהו מהחדר השני) שלום, שפרתי הטובה!

(שפרה יוצאת מדלת חדרה).

הבמה נשארת פנויה רגע אחד. נשמעת דפיקה קלה על הדלת ודפיקה שניה אחריה יותר חזקה. קולו של אוריהו מהחדר השני:

יבא!

הדלת נפתחת ואשה צעירה מעוטפה צעיף, לבושה שחורים נכנסת אל הבית. באותו זמן נפתחת גם דלת חדרו של אוריהו.

אוריהו. (מבלי להסתכל בה) הגברת פוליאקובה איננה בביתה, (האשה משחילה את הצעיף, אוריהו בתמיה ובשמחה) **דרורה! דרורה!**

דרורה. (פניה רצינייב וקשים) כן, אוריהו. בל תקים רעש... (נגשת אל המנורה ומעלה את האור).

אוריהו. סוף סוף באת.

דרורה. כן, סוף סוף באתי. (יושבת על כסא) אינני מפריעה לך, אני מקוה. (אוריהו מזמינה בתנועת ידו אל חדרו) לא, מוטב לנו לשבת בחדר הזה.

(שתיקה קלה)

אוריהו. למה באת, (בהתרגשות) מה רצונך?

דרורה. (במנוחה) אינני יודעת, באמת. תקפני חשק עז לראותך. להסתכל רגע בפניך וללכת

אוריהו. (מושיט את פניו מעט קדימה) הנה פני, הסתכלי בהם כאות נפשך.

דרורה. בל תגרש אותי, לאחר שבאתי אליך.

אוריהו. אני אגרש אותך? שבי על יד השלחן, כך, יותר קרוב.

דרורה. (מאבדת את הבלגת עצמה) גם אתה רצית לראות את פני?

אוריהו. כן, רציתי. אבל...

דרורה. (מתאדמת) אני לא השתניתי בהרבה. כלל לא השתניתי, אל תפחד.

אוריהו. (מביט ישר אל תוך עיניה) אין אני פוחד כלל, (מתוך כאב) למה תשתקי?

(שתיקה)

דרורה. ולא מוזר בעיניך, שבאתי אליך מאוחר בלילה לבדי?

אוריהו. לא מוזר כלל. בודאי בעלך ישן עתה.

דרורה. כן, הוא ישן שינה עמוקה.

אוריהו. ואם יתעורר?

דרורה. אין הוא מתעורר בלילה.

אוריהו. את בטוחה? (מתקרב אליה)

דרורה. (בחיוך עצוב) כן, בטוחה. ערה אני כל הלילות. אני הישבת כל הלילות.

אוריהו. מה את חושבת כל הלילות?

דרורה. (מתאדמת) הישבת אני... הישבת אני, כמה מאשרה הייתי, לו היית אתה אתי, וכמה אמללה אני כעת.

אוריהו. (במרירות) לא יכלת לבא יום לפני חתונתך? לאמר לי שאני מוכרח לקחת אותך למרחקים, לצוות עלי, לפקד עלי?

דרורה. הייתי יותר מדי גאה... היחשב אתה שכל כך נקל לעזב את הבית, את החיים אשר התרגלת בהם וללכת למרחקים, מבלי לדעת מה יקרה לך? ומה הייתי עושה לו היית מתאהב אחרי שנה באחרת.

אוריהו. (במרירות) צדקת. מה היית עושה לוא הייתי אוהב אחרת?

דרורה. לשוב לביתי לא הייתי יכלה יותר. ומה הייתי עושה יחידה במרחקים.

אוריהו. ומה תעשי, אם הוא יאהב אחרת.

דרורה. הוא אוהב אותי ומתיחס כל כך טוב אלי.

אוריהו. ידעתי שהוא יאהב אותך, נשארת בלבך כמו שהיית... אבל הוא יכול לאהב אחרת!

דרורה. יאהב לו כרצונו. מה איכפת לי.

אוריהו (בחיוך רפה). כבר לא איכפת לך?

דרורה. כן, כבר. גם קודם לא איכפת היה לי. (פתאם) אתה האשם בכל זה. (בקול רם) אתה האשם! (בקול יותר רם) קמת על אשרי, ותהרגהו! (בלחש והתמרמרות) מי נתן לך את הרשות לקחת ממני ולתת להן? מי נתן לך רשות להעביר את אשרי של אדם אחד, לשני... היושבת אני כל הלילות, מי נתן לך רשות?

אוריהו. (נרהב) מי נתן לי רשות? מי נתן לי רשות לותר על אשרי? מי צריך לתת לי? נטלתי לעצמי.

דרורה. אבל מי נתן לך רשות לותר על אשרי אני? אתה הורדת את נטל סבלה מעל שכמה היא, ושמת על שלי, רוממת אותה ותרחק אותי למטה, זכית את נשמתה ותטמא את שלי. מי נתן לך רשות זו, אני שואלת. באתי אליך לשאלך: מי נתן לך רשות זו?

אוריהו (בחיוך של נאשם) כאלו יש הבדל בדבר. היושב אדם יד ובכיסו כסף, אלך יתחשב, אם כספו הוא או כסף אחרים? ובפרט כשבטוח אני שיש גם מכספי שם.

דרורה. (בבוז) נדבות נתת לה!

אוריהו. (בכאב) לא נדבות נתתי. את חיי, את חשקי, את אשר אהבתי נתתי.

דרורה. ומה השארת בשביל עצמך, מה נשאר לך?

אוריהו. כל מה שנתתי, כל מה שנתתי נשאר לי, ונוספה לי האמונה בחיים... ההכרה שהבעיר אינו טבע האדם, שנשמת האדם עילה היא...

אלא מאי, אשר האדם? ישנם בני אדם שאינם זקוקים לו כלל לאשר.

(שתיקה).

דרורה. (מקרבת את כסאה אליו) מביטה אני אל תוך עיניך ורואה שזיק החיים בהם כבה. עצובות הן.

אוריהו. (מתוך הרהורים) כן, עצוב לי.

דרורה. (בדאגה) מסתכלת אני בשערותיך ורואה, הלבנות מבצבצות ועולות מבין השחורות.

אוריהו. (בחיוך) זקנתי, דרורה.

דרורה. (ברכות) וקמטים על מצחך, קמטים עקומים ושחורים יקמטים סביב עיניך, קמטים דקים ומזדעזעים.

אוריהו. מזדעזעים? העצבים, דרורה, לא יכלו שאת.

דרורה. כל מה שנתת, נשאר לך, אורי?

אוריהו. (משפיל את עיניו) לא הכל דרורה. הרגשת האשר חלפה ננוזה

שתיקה

דרורה. (מתנפלת פתאם לפניו על ברכיה, מתוך דמעות) תסלח לי, אורי. לא יכלתי אחרת. אמא מררה את חיי, אבא כעס ונזף... לא ידעתי את נפשי.

אוריהו. קומי, דרורה. אל תכאיבי לי יותר. (מקים אותה) את קלה כמו שהיית. (מעביר את ידו על שכמה) את דקה יחסונה כשהיית. ועיניך כה חמודות כשהיו וידיך דקות ושקופות כשהיו.

דרורה. כלי כמו שהייתי.

אוריהו. וגם... וגם...

דרורה. כן, גם הרגשתי אליך כמו שהיתה...

(שתיקה)

דרורה. היום נמלאו שלשה חשים מהזמן שראיתיך לאחרונה, הששה־עשר היום.

אוריהו. באמת? שלשה חדשים? אני לגמרי שכחתי.

דרורה. ואני לא שכחתי. אני ספרתי כל יום.

אוריהו. (בכאב) לו חכית עד היום, כמו שבקשתיך.

דרורה. (מהר) ומה היה אז?

אוריהו. איני נחוץ לה יותר. הערב נוכחתי שאיני נחוץ לה יותר.

(שתיקה)

דרורה. (פתאם) אורי, קחני אליך. (נגשת קרוב אליו, בלחש) באתי אליך לבקש את עזרתך.. איני יכלה לסבל את נחרתי.. איני יכלה לסבל את הבדידות הנוראה, איני יכלה להרדם. אני פוחדת בלילות, כל הלילה שוכבת אני בעינים פקוחות ופוחדת...

אוריהו. (בהשתתפות) את פוחדת?

דרורה. כן, אני פוחדת. אני קרובה לשגעון... אני אחנק כאן. (מסתכלת סביבה) אנו נברח מהבית הזה, נברח למרחקים... (נלחצת אליו, הוא עומד נרהם)

(שתיקה)

דרורה. (בעצב) אורי, מדוע אינך עונה לי?

אוריהו. (בצער, מתוך מחשבה) אי אפשר דרורה, הלכת בדרך שאי אפשר לשוב ממנה.

דרורה. אפשר אורי, לא נשתניתי כלל... איני יכלה לשוב אליו. אני פוחדת... אשתגע

אוריהו. (כנ"ל) פחדך, פחד עולמים, בכל מקום ובכל זמן יבא עליך פחד זה. הלכת בדרך שאין לשוב ממנה.

דרורה. כשבאתי אליך לבקש את עזרתך, אין אתה רוצה לעזר לי?

אוריהו. אינו יכול דרורה, אינו יכול. רק היא יכול! תארי לעצמך, דרורה, רק הוא יכול לעזור לך. רק הוא!

דרורה. אבל הוא לא ירצה (בלחש) הוא לא ירצה

אוריהו. הוא לא ירצה? כן, הוא לא ירצה.

(שתיקה)

דרורה. (ביאוש) מה לי לעשות בעת איר? אמר, מה לי לעשות?

אוריהו. איני יודע, אני חושב וחושב ואיני ידע. שמא תבקשי ממני שיפרד מעליך?

דרורה. אני לא אבקש. היא לא ירצה. הוא יביא אל הבית את אבא ואת אמא. אמא תכעס ואבא ינזף.

אוריהו. הלכת בדרך שאי אפשר לשוב ממנה.

(שתיקה)

דרורה. ועלי להמשיך את דרכי?

אוריהו. כן, עליך לשוב אליו. (בצער) ולא לבא הנה יותר

דרורה. ולא לבא יותר אליך?

אוריהו. כן, השתדלי להתרגל למצבך.

דרורה. ואם אני ארצה? אמרת אדם חייב לפעל תמיד לפי רצונו.

אוריהו. עודך זוכרת? כן. לך אין רצון חפשי, כשהפחד נכנס אל הלב, אין לו לאדם רצון חפשי יותר.

דרורה. (מתרוממת, נגשת אליו) אני אדבר אתו, אוריהו. אני אבקש אותו אבל יודעת אני, הוא לא ירצה.

אוריהו. בכל זאת אמרי לו את כל האמת, יקל לך להיות אתו.

דרורה. (מושיטה לו את היד בחיוך חור) כן, קל... קל.

אוריהו. כל תבאי יותר הנה, יקל לך לחיות. (לוחצים אחד לשניה את היד ומבלי כונה הם נלחצים אחד לשניה וצוללים בנשיקה ארוכה).

(שפרה פותחת את הדלת, נכנסת נדהמת)

שפרה. אַ אַ אַ! (אוריהו ודרורה נרתעים אחד מהשניה, דרורה מורידה את צעיפה וממהרת לצאת, אוריהו שוקע על הנדנדה)

(שתיקה).

שפרה. (מתפרצת בשחוק מלאכותי, מזכיר את צחוקה במערכה א׳) הַ הַ הַ, הנה למה שלחת אותי לטייל?

אוריהו. (עיפות נראה בדבריו) מה? לא. לא ידעתי שהיא תבא.

שפרה. לא ידעת? ח ח ח! ואני רכבתי על סוסה מהירה. שמעון הרשה לי. כמה התרחבו ריאותי כשהרוח פרץ אל תוך אפי! שמעון רכב על ידי וישמר עלי שלא אפל מהסוסה.

אוריהו. שמעון, צעיר נחמד הוא...

שפרה. (מפסיקה אותו) רק רגעים אחדים רכבתי. אחר כך נזכרתי בך שהנך יושב יחיד בחדרך. ישבתי אליך טובה (במרירות טובה כמי שרצית לראות אותי.

אוריהו. רק יצאת, באה דרורה.

שפרה. בדיוק באותו רגע שיצאתי! למה היא באה הנה? יקותיאל ודאי גרשה מן הבית... ח ח ח.

אוריהו. מה קרה לך שפרה? הכנסי אל חדרך והרגעי.

שפרה. איני חפצה להרגע איני יכלה להרגע. כל כך קשה!

אוריהו. לך קשה?

שפרה. (באירוניות) כן, כן, קשה. נטל כל עפרת ליהון על נפשי.

אוריהו. מה את מדברת, שפרה.

שפרה. הנפש תובעת את שלה. רוצה היא בנשיקה אחת כזו.

אוריהו. נשיקה כזו?

שפרה. (במרירות) כן, כן, נשיקה כזו, כמו שנתת לה. לה! לה!!

(שתיקה)

אוריהו. אין אני יכול. נתתי לך כל מה שיכלתי. לכי לחדרך, תחשבי על זה שאמרתי לך.

שפרה. תחשבי, תחשבי. כאלו המחשבה שלי תועיל. מוטב שלא לחשב! אינני רוצה לחשב. (מתוך התמרמרות, בקול רם) אינני רוצה לחשב, השמעת?

אוריהו. אל תדברי כמו ילדה קטנה: „אינני רוצה לחשב".

(שתיקה. אוריהו שקוע במחשבותיו)

שפרה. אוריהו!

אוריהו. מה לך שפרה?

שפרה. דרורה תבא הנה כל ערב?

אוריהו. אינני יודע, שפרה. חושב אני שהיתה פה היום לאחרונה. (מתרומם ללכת).

שפרה. לאן תלך כעת?

אוריהו. אל חדרי. רוצה אני להיות זמן מה לבדי.

שפרה. (בהרגשה) לבדך... ומה לי לעשות? אני רוצה להיות אתך.

אוריהו. (בעצבנות) אני צריך להיות זמן מה לבדי. אני צריך לנוח מעט. (נגש אל דלת חדרו).

שפרה. אוריהו, עמד! אני אינני יכולה להיות בודדה. אני יראה להיות יחידה. כבר שלשה חדשים שאני יחידה. השאר כאן או הרשה לי להכנס אל חדרך. (בבכית) אני אכנס אל חדרך, כן?

אוריהו. (שב אל הנדנדה, בעיפות) טוב, שפרה אני אשאר אתך. (בחיוך) אשב אתך מעט.

(שתיקה)

שפרה. (מדברת כמו אל עצמה) ...מתפלל בחם יברגש לרגלי אחרת על אהבה... את איתן המלים שהיה בכחן להאיר את הפנות הכי חשוכות בנשמתי, לאחרת הוא לוחש יאותה הוא מנשק נשיקות השקיות. יאני? לי מגישים רק חיוך, חיוך עצוב ומוחל, כזה שמשליכים לכלבה עזובה.

אוריהו. (בטון רך) שפרה, נתתי לך כל מה שיכלתי.

(שתיקה)

אוריהו שקוע ברעיונותיו, היא יושבת על ידו והוא מחליק את זרעה מתוך פזור נפש)

שפרה. (פתאם) חושב אתה שאני לא נתתי לך כלום? (אוריה מביט עליה בהשתוממית) כן, כן, בל תתפלא, אני הכנסתי אותך אל תוך מצפוני נשמתי, בזמן שכלי התכיצתי מתיך חשק הבדידות, פתחתי לפניך את סגור לבי יאמרתי לך כזו וכזי אני... נתתי לך את אהבתי, את נפשי, את גיפי, כן, את גופי, את גיפי! בל תצחק! ואתה אמרת לי: רע תהיה לי, (בשחוק מר) ידיד... הסבל הנורא שסבלתי ממנה? כן, ממנה, מאותה ילדה ריקה! חפצה אני איתך ולא את ידידיתך, חפצה אני את כלך! כל מה שעבר עלי כדאי היא בשביל אוריהו כלו. שמעת? (בהתמרמרית) כן, כדאי, כדאי, גם לי שכל מעשי, שמא תאהב גם אותי? (ביאיש) אי... שמא תאהב איתי? אירילי, מעט! (בתחנינים) האמנם אין נפשך מזדעזעת בתוכך כשמחליק אתה את ידי? (תופסת אותו בזרועו) דבר אלי, ענה לי דבר מה, בל תביט כך בעינים מימיות ובלתי נעות!

אוריהו. היא אינה ילדה ריקה...

שפרה. (מפסיקה אותו בקצף) כאלו שדבר זה חשוב... כעת...

אוריהו. צדקת, דבר זה אינו חשוב יותר. את... אני... חפצתי להודיע לך דבר שתשמחי לו.

שפרה. (באי-שקט) שאני אשמח לו.

אוריהו. כן, שאת תשמחי לו... אין את זקוקה לי יותר.

שפרה. מה אמרת? (תופסת את ידו) מה אמרת? אין אני זקוקה לך יותר? (ביאוש) לא, לא!

אוריהו. כן, שפרה, אין אני נחוץ לך. היום נוכחתי בזה. אני נתתי לך כל מה שיכלתי, יותר איני יכול.

שפרה. לא, לא, (ביאוש) אין אני יודעת מה לעשות בלעדיך.

אוריהו. את תדעי. באשר אני לא אהיה אתך.

שפרה. לא תהיה אתי?

אוריהו. כן, אני עוזב מהר את המושבה. איני יכל להיות כאן יותר.

שפרה. והכל בשבילה, בשבילה... רבוני של עולם, הכל בשבילה.

אוריהו. כן, בשבילה. אני צריך להקל מעליה את משא החיים... וגם מעל עצמי.

(שתיקה)

שפרה. (בתחנוני) קחני אתך, אורי! אני אהיה טובה, תראה שאני אהיה טובה.

אוריהו. את טובה כעת שפרה אני צריך להיות לבדי, לגמרי יחידי.

(שתיקה)

שפרה. רעיון הולך במהה) גם אני אסע מכאן... איני יכלה להשאר כאן יחידה... (בלחש) אני נחתי כבר. (בקול רם) התעוררה בי שוב האהבה

לחיים, לשאון החיים, (רופקת באגרופה על השלחן) לסערת החיים, למחול החיים. ל... ל... לשברון החיים.

אוריהו. (מפוזר) כן, גם את תסעי... לאן תסעי?

שפרה. אני אסע לצרפת.

אוריהו. (במבוכה) לצרפת? לצרפת?

שפרה. כן, לצרפת. מחר אסע ליפו ומשם באניה.

אוריהו. ואין שום דבר המקשר אותך לארץ?

שפרה. (במרירות) אין שום דבר.

(שתיקה)

אוריהו. (בקול יבש) כמה כסף נחוץ לך בשביל הנסיעה. אשתדל ללוות מחר.

שפרה. מחר בבקר אתה נוסע, אמרת.

אוריהו. אני אחכה פה ימים מספר, אלוה אותך לאניה.

שפרה. תליה איתי לאניה? (במרירות) העצם האחרונה המשלכה לכלבה הרעבה. (פתאם) ואינך פוחד בכלל שאני אשוב שם לחיי הקודמים?

אוריהו. לחייך הקודמים? איני פוחד.

שפרה. אני מכרחה לנקם, שמעת?

אוריהו. (בהשתוממות) לנקם? במי?

שפרה. איני יודעת, בך, בחיים. איני רוצה להיות טובה, איני יכלה. קשה לי. שמעת, קשה לי! איני יכלה להיות יחידה... התהום מפחידה אותי בליעה השחור. אני פוחדת...

אוריהו. בטוחה תהיי שפרה. אל תפחדי. את אינך יכלה להיות רעה יותר. השמעת? אינך יכלה... אפילו אם תרצי.

(שתיקה)

אוריהו. שאלתי איתך, כמה כסף נחוץ לך בשביל הנסיעה.

שפרה. (בכעס) יהיה לי כמה שיהיה נחוץ.

אוריהו. יהיה לך? (נעשה חיור) אינך חושבת לבקש כסף מצרפת?

שפרה. מצרפת? מה זה עלה על דעתך?.. (במרירות) דודי שם שכחני כבר... חושב אתה שדודים עשירים זכרונם יפה?

אוריהו. ימנין לך כסף?.. אני אשיג בשבילך כמה שיהיה נחוץ לך! אל תדאגי, יאמינו לי.

שפרה. (במרירות) ושמא תקח מדרירה? יש לה רב והיא תתן לך את כל מה שיש לה בשביל מטרה כל כך נשגבה. היא עוד אוהבת אותך.

אוריהו. (מתוך פזיר נפש) באמת, רעיון! כלל לא עלה על דעתי! היי בטוחה, אשיג לך מחר כמה שידרש לך.

שפרה. (נעשית חורה. מוציאה ארנק שתלוי על צוארה) יש פה כמה שנחוץ. פה, בארנק זה.

אוריהו. (במבט חריף) מאין לך זה?

שפרה. (במבוכה) ומה הייתי עושה כעת בלעדו?

אוריהו. (בצער) אוי לנו, מה עשית? (בכעס) לא השיבות? (נגש אליה תופסה בזרעה ומטלטלה, בקול יבש) לא השיבות? שקרת לי? (שפרה משפילה את מבטה) אמרי, שקרת לי? כל הזמן? נשאת את צרור הכסף הטמא על לבך? (בקול נחר) על לבך? אמרי, דברי.. מדוע את שותקת? טמאה את... פ... פרוצה! (שפרה רוצה לאמר דבר מה) אל תעיזי להוציא הגה מפיך! (היבש ביבעו ילוקח את מהבריתיו) עד מחר שלא ישאר זכר ממך בבית הזה! שמעת? את כל סמרטותיך תוציאי מכן!

שפרה (צחוק מלאכותי) הַ הַ הַ, לי אין צרך בסמרטוטים אלה. תביא

אותם מתנה לצפורה ילאמך... ושם, הצעיף ההוא, מתנה לדרורה. צעיפה שלה שקוף היא יותר מדי, יכלים להכירה כשהיא באה אליך בלילה!

(אוריהו עומד חור, פניו עקומים מסבל. לאחרונה הוא נתק ממקומו וציער אל הדלת) אל תלך! אל תעזבני, איריל, אוריל שלי

(נופלת על ברכיה) אל תעזבני! (פורשת אליו את כפיה).

(אוריהו יוצא וסוגר הדלת. אחר זמן מה היא קמה. רגע היא מתהלכת הלך ושוב על הבמה צרור הכסף בידה. אחר כך היא מוציאה צפצפה וצפצוף חד פולה את האויר. מחוץ לבית, מרחוק, עונה צפצוף אחר. שפרה מורידה מגבת, נגשה אל המנורה, מסירה במגבת את הזכוכית, מוציאה את שטרות הכסף מגרתיקה ומדליקה אותם. אחר כך היא שמה שוב את הזכוכית על המנורה, נגשת אל הברז, רוחצת את ידיה ופניה, מתקנת את שערותיה ויושבת בנדנדה.

(נשמעת שעטת סוס, קפיצה מעל סוס ובעוד רגע דפיקה על הדלת החיצונית, דלת שפרה, שמעון מתפרץ אל תוך החדר. הוא צעיר הסון וצנום כבן 22 פניו דקים ויפים. עיניו שחורות, טובות. לבוש בגדי שומר).

שפרה. (בקול מושל) שמעון, עמד אצל הדלת!

שמעון. (בבהלה) מה קרה, שפרה.

שפרה. הָ הַ הָ נבהלת?

שמעון. לא בשבילי נבהלתי.

שפרה. יודעת אני. (שמעון רוצה לגשת) אל תגש יותר קרוב. עמד על מקומך.

שמעון. (במבוכה) טוב, אני עומד.

שפרה. (קמה מהנדנדה, מקריבה כסא, בשני צעדים מדלת חדרה, עולה עליו)

שמעון, יודע אתה, משן סלע ועד התהום העמוקה לרגלי רק צעד אחד. השומע אתה שמעון? רק צעד אחד. הנה צעד כזה. (מורידה צעד רגלה הימנית תלויה באויר)

שמעון. ולפעמים צעד מסוכן, אם הסלע גבה.

שפרה. תמיד מסוכן... שמעון, אתה תרכב אתי על הסוסה ואנחנו נדאה מראש סלע אחד אל משנהו.

שמעון. אי אפשר, שפרה. הסוס ישבר לי את רגלי על הסלע.

שפרה. הַ הַ הַ, ישבר לי את רגלי! ומדוע אין כנפים לסוסך? מדוע? (עומדת על רגלה השניה) אתה רואה שמעון, אני עומדת על חודו של שן הסלע.

שמעון. את עומדת על קצה הכסא ועוד מעט ונפלת ממנו.

שפרה. אין אתה רואה שמעון. אין זה כסא. סלע לפניך, ואני עומדת על חודו של שן הסלע... מדוע אין כנפים לסוסך?

שמעון (בצחוק תמים) ואת חושבת שאם אני קורא לי נשר, יש לי כנפים? כמובן, אם לזה יקרא סלע (מראה על הכסא) יש לי לסוסי כנפים?

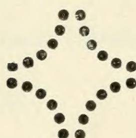
שפרה, (מהלכה את רגלה) אינך רואה את השלג מסביב, צחור הוא, שלג בן יומו. והשמש, שמש צהרים בהיר ומבריק ומקרין ומשחק בזהרורי השלג ובצחור שמלתי... (בצער) מדוע אינך רואה, שמעון?

שמעון. (בהשתוממות) מה את דיברת, הַ הַ הַ, שלג? והשמלה שלך שחורה היא!

שפרה. (בצער) אין כאן שלג? ושמלתי שחורה היא? אני עומדת על כסא? כך שמעון, כך! שמעון, אתה צעיר נחמד! מהר פתח את זרועותיך! (היא עושה כך) מהר, הוציא אותי מן החדר, סחוב אותי

מכאן. תפוס! (קופצת אל תוך זרועותיו) תפוס! (הוא תופסה, היא מחליקה לו על הלחי). אנו נרד לאט, לאט.. לאט, לאט... אל התהום... לא! אל הבקעה... ונבנה לנו בית קטן, קטן על יד נחל מזמזם. אבל תצעד בזהירות, זהיר תהיה: (הוא יוצא אתה, דרך הפתח קולה נשמע מהדרה) שומע אתה? ז ה י ר תהיה! (בקול חר) ל-אט ל-אט! ז-הי-ר ת-ה-יה!.

(המסך נופל מהר).

טעויות הדפוס.

						נדפס	צ"ל
עמוד	14	שורה	15	מלמעלה		כל כך הרבה ארותה	כל כך הרבה על ארותה
"	15	"	6	"		מפסיקה אותו	מפסיקה אותה
"	30	"	11	"		איזה דמיו	איזה דמיון
"	54	"	18	"		הטא זה	הטא זה.
"	58	"	3	"		בחיוק	בחיוך
"	116	"	1	"		שלשה חשים	שלשה חדשים
"	122	"	5	"		באי שקת	באי שקט
"	126	"	15	"		כסה	כסא

3 1761 08109897 2